Валентин ЧЕМЕРИС

ЯРЛИК НА КНЯЗІВСТВО

Повість — химерія

"Там чудеса, там леший бродит…"

О. Пушкін.

БЕРЛІН,

АНТГАЛЬСЬКИЙ ВОКЗАЛ

17 листопада 2020 року

Вранці 17 листопада 2020 року під надсадний гуркіт барабанів до першого перону Антгальського вокзалу, що вважався в німецькій столиці офіційним, точно по графіку, стишуючи хід плавно підходив східний експрес Москва — Берлін.

Вокзал був прикрашений широчезними, важкими, наче портьєри, червоними полотнищами — на одних у білому колі хрест із загнутими під прямими кутами кінцями, що вже чи не сто останніх років слугував емблемою німецького фашизму, на інших — і тих, і тих було суворо дозовано — у білому колі на задніх лапах був зображений ведмідь, який тримав у передніх лапах щит із стилізованими давньоруською в’яззю літерами "МК–2".

Невгавали барабани. Їхній гуркіт і тріск із солдатською прямотою мали підкреслювати урочистість моменту. Мрячив дрібний, схожий на мжичку, дощ. Він не припускав, але й не затихав, із занудливою

впертістю шелестів і шелестів над свинцево-сірою Шпреє, над усією препишною імперською столицею, що того ранку наче закуталася в сіро-зелену мундирну накидку. На пероні, але ближче де стін вокзалу, стояли дипломати, преса, представники громадськості — останні були з імперськими та князівськими прапорцями в руках. Серед дипкорпусу були помічені посли незалежних (але в співдружності з Великою Німеччиною) держав — України, Білорусі та Молдови (прибалти і кавказці з середньо-азійцями відмовилися прибути), а також представники численних князівств та ханств, які після 1945 року виникли на території колишньої Російської Федерації: Рязанського, Тверського, Ростовського, Смоленського, Полоцького, В’ятицького, Володимиро — Суздальського, представники Волзько — Камської Булгарії, Новгородської республіки, Казанського ханства, Астраханського, Сибірського, Алеутсько — Камчатського, Кримського, Приуральського (всі вони були акредитовані в Берліні), а також посланці ще якихось менших ханств, що їх мали буряти, башкири, комі—перм’яки, марійці, тувинці, удмурти, чуваші, якути і ще бозна які народи, народності й племена, а також донські козаки (казали, ще й уральські та позауральські). Останні заради етнографічного антуражу привезли в дарунок рейхсканцлеру російських рисаків та для розваги народний хор.

За місяць — два перед візитом великого князя до столиці рейху московська преса — в першу чергу "Известия" та "Правда" (остання за відсутністю компартії у Великому Московському князівстві була невідомо чиїм органом, але традиційно підтримувала правителя, в даному випадку великого князя) з номера в номер друкували одну і ту ж "болванку":

"На запрошення дружного нам Німецького Уряду його величність Великий Московський князь Йосип IV Джугашвілі, вождь, учитель великого московського народу, неперевершений стратег і тактик наших вражаючих перемог (і це при тому, ще Йосип IV Джугашвілі був при владі ВМК–2 всього лише з декілька місяців), в найближчий час відвідає Берлін, блискучу столицю братньої Великої Німеччини, щоб у рамках

братерських стосунків, що існують між нашими народами, шляхом особистого контакту з паном Рейхсканцлером продовжити й поглибити біжучий обмін думками про найважливіші питання сьогодення. Буде також підписано Договір про дружбу між Великим Німецьким Народом та Великим Народом Московії на найближчі 5 років з врученням його величності Йосипу IV Джугашвілі традиційного ярлика на велике князівство".

Барабанили барабани, палички так і мелькали в руках військових барабанщиків. Та ось їхній частий і чіткий дріб раптово й різко стих і натомість з такої нагоди — братерство народів — під склепінням вокзалу військовий оркестр блискучою мокрою від мжички міддю втнув традиційний "Інтернаціонал".

На пероні з калюжками чорної води тьмяно блищали сталеві каски й багнети почесної есесівської охорони, що оточила як перон, так і весь вокзал.

Все відбувалося по найвищому протоколу, як і належить в подібних заходах. І хоч Великий Московський князь Йосип IV з роду Джугашвілі прибув на особисте запрошення рейхсканцлера, але зустрічав його не сам глава уряду, як то належало зустрічати главу сусідньої держави, котрий прибув з офіційним візитом, а всього лише імперський міністр закордонних справ, правда, в супроводі військового міністра. Обидва в чорних, блискучих од мжички плащах, довжелезних, ледь чи не до п’ят, з широкими білими вилогами на грудях і рукавах — їх любили високопоставлені чиновники рейху.

Як любили і військові кашкети з високими наголовками, що їх носили навіть цивільні службовці вищого рангу — ця традиція в Німеччині почалася ще з часів Гітлера, котрий, будучи цивільною особою із званням єфрейтора, незмінно носив генеральський кашкет. На рукавах в обох міністрів незмінні пов’язки зі свастиками.

Барабани знову відбили дріб, закликаючи всіх до уваги і на пероні запала важка й насторожена тиша. Тільки чути було, як шелестіла мжичка та з важким шерхотом колихалися червоні полотнища — тих і тих. І з московським ведмедем, і з німецькою свастикою.

Та ось із спального вагону, витримавши потрібну в таких випадках паузу достоїнства, вийшов маленький коротун, він же — Великий Московський князь у напіввійськовому френчі в талію, з чотирма накладними кишенями, у чималому військовому кашкеті з кокардою і зіркою Героя Московського князівства на впалих грудях, у темно-синіх, з генеральськими лампасами штанях, заправленими у м’які кавказькі чоботи. Таке традиційне вбрання всі Джугашвілі носили ще з часів Йосипа Джугашвілі—Сталіна.

В зігнутій на рівні грудей руці, але нижче золотої зірки владика московітів дещо картинно тримав зразково — показову люльку — теж атрибут незмінний всіх Джугашвілі з часів засновника їхнього клану.

На видовженому, сухому й аскетичному, наче обтягненому пергаментом лиці воєнного міністра, майнула і щезла іронічна посмішка — Йосип IV явно аж занудливо, косив під свого знаменитого прапрадіда Йосипа Сталіна.

Тим часом князь було сунув важенну люльку собі під вуса, ставши при цьому таки дещо схожим на свого знаменитого прапрадіда, але чомусь передумав, вийняв і затис в кулаці лівої руки, що все ще тримав її зігнутою біля живота.

"І тут косить під свого Йоську, мартопляс московський", — гмикнув міністр закордонних справ, зберігаючи на лиці, що його годилося б назвати державною парсуною, урочисто — казенний вигляд, хоча помітно й нудьгував — щось останнім часом зачастили до Великої Німеччини глави карликових держав — протекторатів і відволікають від основної роботи на благо великого німецького народу і рейху.

Військовий оркестр на честь прибульця зіграв арію іноземного гостя з опери Римського-Корсакова "Садко".

Великий за титулом, але в природі низькорослий князь нарешті зійшов на перон. Чітко карбуючи крок, до нього заквапився начальник почесної варти, височезний, тонкий у талії гауптман, шаблею віддав честь і відступив убік.

Князя стандартно, як і годиться в подібних випадках, привітав зі "щасливим" прибуттям до імперської столиці імперський міністр закордонних справ. (Два перекладачі, змінюючи один одного, чітко й голосно перекладали). Від імені рейхсканцлера міністр закордонних справ велемовно видав на-гора велемовні пасажі, що, мовляв, великий німецький народ вітає в особі високого гостя (присутні при цих словах іронічно посміхалися, дивлячись на низькуватого "високого" гостя) весь дружній народ московітів (чомусь не назвали його за традицією теж "великим" — це миттєво закарбував у своїй пам’яті високопоставлений низькорослий гість); нагадав, що берлінці раді бачити в себе такого дорогого гостя. Проте, перейшовши до обов’язкової теми братерства народів, збився, поніс якусь тавтологію, тому змушений був дістати з-за вилоги рукава папірець і далі вже бадьоро вітав гостя по писаному, називаючи його навіть "великим"… І здавалося, що при цих словах навіть офіційно — державні ведмеді на московських штандартах, що тримали щити з написами "ВМК–2", гордовито повипростовувалися. Знай наших!

"Гм… — дивлячись на патріархально — дрімучих, але з діда — прадіда рідних ведмедів із символікою Москви, вперше гмикнув на німецькій землі Великий князь Московський, — чи не пора вже цих косолапих замінити зображенням Георгія Побідоносця в рицарському обладунку, який на білому коні списом проштрикує змія… Щоб не думали в Європі, що ми, московіти, якісь там… мішки косолапі і не здатні проткнути поверженого нами ворога…

Сьогодні часи не ті, що були вчора, а завтра ми будемо не ті, що були сьогодні".

Не підозрюючи, що думає в цю мить високий, але низькорослий гість руського улусу, військовий оркестр грянув урочистий марш, після якого барабани відбарабанили свій традиційний дріб…

Великий князь такому збігові обставин залишився задоволений і навіть сунув свою декоративно — державну люльку (сам він зроду-віку не курив і до тютюну відчував стійку відразу) під вуса, що на його думку мало ефектний вигляд.

Та й офіційний портрет великого князя, розтиражований і затверджений як еталон, передбачав у нього люльку під вусами. Тобто все гут, як каже клята німчура (мову старшого брата великий князь хоч і поганенько, але все ж знав і міг навіть обходитися без перекладача).

Серед зустрічаючих на пероні була принцеса Марія з династії Гогенцоллернів (казали, що нібито з роду самого Фрідріха Вільгельма III, прусського короля (1797–1840).

Вона стояла в гурті офіційних осіб другого рангу під великою чорною парасолю, що тримала над нею її тілоохоронець есесівка Ельза у званні обер-лейтенанта.

— Пхе, який він… закороткуватий! — вередливо скривила яскраво нафарбовані губки принцеса, як тільки-но з вагону вийшов на світ білий високопоставлений, але справді низькорослий гість. — Прямо куценький… — Показала мізинчик. — Отакусінький — отакунький…

— Моя пані явно применшує зріст нашого гостя, — майже весело відповіла Ельза. — Він і справді не відзначається зростом, але ж і не такий вже карлик. Його предок Йосип Сталін вдався дещо… е-е…

низькуватим, тож всі Джугашвілі по чоловічій лінії звідтоді не мажуть похвастатися зростом.

— Хі-ха-ха!!. Далеко йому до наших бравих есесівців!..

— Тсс!!. Ніяких порівнянь! Перон і той має вуха!

— А я думала… Як великий князь, то й сам… великий, — розчаровано протягла принцеса, довгонога білявка (навіть притупнула струнною ногою). — А я люблю… великих!

— Забувай, кого любила, принцесо! — ввічливо шикнула есесівка. — Всім і так у Берліні відомо — на жаль…

— Що… відомо? — насторожилась принцеса.

— А те, що ти, вітрогонко, надто легковажна. Нащо тобі про це ще й самій нагадувати? Крім того, герр Йосип, як представник дружньої нам країни…

— Пхе! Якогось там… князівства!

— Не якогось, а — Великого Московського. Його князівство таке ж велике за розмірами, як він сам за… зростом!

— Тсс!!. — далі розмова велася пошепки. — Зате його майбутня жона стане великою княгинею — не забувай про це!

— У якійсь там… Московії? На околиці рейху? Ви будете в Берліні, а я… Стану якоюсь… пхе… — московкою? У затрапезному, як я чула, татарському улусі?

— Московське князівство колись було татарським улусом — літ чи не тисячу тому!

— І взагалі… взагалі, що таке Московське князівство? Та ще й номер два?

— Протекторат Великої Німеччини.

— А що таке… протекторат?

— Це… форма залежності. Або держава, що перебуває в залежності.

— І все ж таки: що таке Московське князівство?

— Знайшла час і місце для політграмоти!

— А я… я хочу. Я наказую, — тупнула струнною ніжкою, — розказати зараз же! Чуєш, Ельзо?

— Не глуха. Та гаразд. — Ельза ледве стримувала невдоволення. — Коли в жовтні 1941 року глава СРСР програв війну, фюрер дозволив руським мати лише протекторат в межах Москви та області — так зване Московське князівство!

— Чому друге князівство? А де ж перше, якщо воно було, поділося?

— Довга історія, принцесо. Ти сьогодні на цю тему прослухаєш лекцію імперських істориків, а я скажу лише коротко. Тому з цифрою "два", що вже було колись Московське князівство. Слухай, вертихвістко, — Ельза дозволяла собі й не такі пасажі у поводженні з підопічною. — Я нарочито для тебе зубрила… Феодальна держава з такою назвою виникла у Північно — Східній Русі десь у XIV столітті, виділившись як уділ Володимиро — Суздальського князівства. Поприєднувавши до себе

навколишні міста Коломну, Переяслав — Залеський, Можайськ, Московське князівство почало набирати силу, побило татар Золотої Орди і зрештою в XV столітті стало ядром Російської централізованої держави. Тоді ж московський великий князь Іван III оголосив себе "государем всієї Русі".

— І що було далі з тією імперією?

— О, це довга історія. Живучим виявилося Московське князівство. І до біса везучим та агресивним. Ледь вилупившись, воно одразу ж почало заграбастувати землі сусідів та приєднувати їх до своїх володінь — так зване собіраніє ісконно руських земель. За якихось чотири століття з крихітного князівства, нічим мовби не кращим за інші руські князівства, воно перетворилося на гігантського загарбника, такого руського гулівера. Подумати тільки — в Російську імперію, яка сягнула в довжину із заходу на схід на цілих 9 тисяч кілометрів!

— Ого! — мовби аж зацікавилась принцеса, яка взагалі, крім любовних фіглів — міглів та шурів — мурів, здається, нічим більше не цікавилась. — І як же це воно ухитрилося?

— Загарбуючи, моя люба принцесо, загарбуючи чужі території. У князівства виявився величезний апетит. Тож рік за роком загарбуючи чужі території, спершу близькі, а потім і далекі, і зовсім далекі, за Волгою і до самого океану. За якусь там пару — другу століть воно захопило територію з площею 170 75,4 тисячі кілометрів! З населенням, що сягнуло майже 140 мільйонів чоловік. А Московське князівство мало всього лише щось із три мільйони московітів… І стало Росією. Монстром, який тільки тим і займався, що поглинав інших. В останній час Росія, перетворившись на червону імперію СРСР, стала зазіхати й на Європу. Аби врятувати Європу від червоної чуми, фюрер і почав війну з цим монстром… Вигравши її, він ліквідував Російську імперію під абревіатурою СРСР.

— А якщо з Московського князівства–2 знову почне вилуплюватися Росія? І все повториться, га?

— Мені приємно, що ти, моя люба принцесо, можеш мислити навіть логічно. Так ось… За тим, щоб московіт знову не створили свого монстра, слідкує при великому князівстві протектор і три гауляйтери — вищі чини Рейху. А над усе слідкує Велика Німеччина — з усією її могутністю. Вдруге московітам не вдасться цей фокус. Якщо вони щось там почнуть, рейхсканцлер з вермахтом знищать їх у зародку… Отож, коли їхня імперія у 1945 році була розбита, фюрер дозволив Сталіну створити своє московське князівство, але вже під номером два. І тільки за рахунок Москви та області. І бути в ньому великим князем — під протекторатом Великої Німеччини.

— І Сталін погодився?

— А що йому, бідолашному, лишилося робити, як він програв війну? Або нічого, або князівство. Малувато, звісно, після гігантської імперії, що була у його віданні, та все ж хоч щось… Він і згодився. Аби хоч якусь владу мати. Якщо й не генсеком, то бодай князем. Сталін помер у 1952 році, звідтоді Московським князівством правили його спадкоємці — син, потім онук, а це вже править правнук Йосип IV, якщо рахувати, що Сталін був першим.

— І чого він приперся в Берлін? Ну, цей, Йосип, який четвертий.

— Після смерті свого батька у веремії боротьби за владу він захопив трон великого князя московського. За існуючими правилами й традицією його має на князівство затвердити рейхсканцлер і дати йому ярлик на князівство. Як то колись московським князям давали ярлик татарські хани із Золотої Орди.

— Ельза, моя мила захисниця, пам’ятає навіть таку… нудьгу?

— Доводиться, — зітхнула обер-лейтенант. Хотіла було додати: "Заради тебе, аби тебе наставити на правильний шлях", а натомість мовила інше: — Я свого часу, до твого відома, люба принцесо, закінчила Берлінський університет, слов’янський факультет…

— Ах, ах! Нема нічого занудливішого в світі, як оці ваші… університети! Факультети!.. Для секса вони ні до чого. Любитися з гарними чоловіками можна і без університетських дипломів.

— Моїй любій принцесі все можна, а я мушу думати про завтрашній день і хліб насущний. Тому закінчила ще й військову кафедру, поступила в партію, потім мене взяли в канцелярію "СС" і ось… Обер-лейтенант, спеціаліст по Слов’янії. Маю на хліб і до хліба. І про свій завтрашній день спокійна.

Обер-лейтенант Ельза хотіла було ще трохи просвітити свою підопічну, яка відзначалася дрімучим невіглаством, але та надибала поглядом офіцерів — есесівців, високих, стрункових, з блискучими — срібними — знаками розрізнення та черепами на кашкетах, і почала грати очима та пускати бісиків — серед них було чимало її коханців. Забувши при цьому про великого московського князя — та він її вже й не цікавив. Пхе, коротун!

Відчувши це, Ельза зітхнула, урвала свою інформаційну бесіду і ображена, що її не слухає підопічна, зібрала губи в курину гузку…

"Шльондра гестапівська, курвочка есесівська", — подумала про свою підопічну. — Чи не у всіх вищих чинів рейха в ліжку побувала, а вдає з себе… святу та непорочну діву. Та й до всього ж, ти така принцеса Гогенцоллернська, як я індійська, — так подумала, але на всяк випадок поштиво посміхнулася до Марії і ніжно погладила її по руці (принцеса любила, коли її гладили по… по всьому тілу).

— Все буде добре, моя люба принцесо, — прошепотіла наостанку. — Стати великою московською княгинею — це, навіть, дуже престижно. Все одне, що царицею.

— Справді? — враз ожила Марія. — Це прирівнюється де цариці?

— Майже. Ну… майже. Сьогодні княгиня, а завтра, дивись, як Йосип царем стане, ти вже й цариця. Та й пора десь закорінюватися. Не все ж, даруй, шури — мури крутити. Любов’ю та гульками можна займатися до вінця, а вже потім і до кінця — кар’єрою. Як станеш княгинею чи царицею, всі твої коханці листом слатимуться перед тобою — як офіцерня перед генералом чи фельдмаршалом.

— О-о-о!!. — захоплено протягла принцеса. — Це те, про що я мрію. Виходить, мрії збуваються? Навіть у принцес? Але… раптом той Йосип — коротун відмовиться на мені женитися?

— А його ніхто й питати не буде — забагато йому честі. Як вирішить рейхсканцлер — так і буде. Ще й пишатиметься той, як ти кажеш, коротун, що в його князівстві великою княгинею буде німкеня з роду самих Гогенцоллернів!

БУНКЕР

КОЛИ ПОГАСЛИ ЧЕРВОНІ ЗОРІ КРЕМЛЯ

Повість у повісті

30 вересня — 20 жовтня 1941. Москва

…Ще раніше, як почалася евакуація, згасли рубінові зорі Кремля. Царську геральдику — двоголові орли — на баштах Кремля більшовики після захоплення ними влади у 1917 році, знищуючи все старорежимне (як писатиме поет, "все, ще паном звалося"), чомусь не зачепили

"караючим мечем революції". Хоч як не дивно, але двоголові пернаті хижаки, що були століттями символом імперії Романових, ще довго залишалися на своїх місцях. Тільки у 1936 році більшовики зняли їх із башт Кремля — до того вірні ленінці спокійно собі сиділи в Кремлі — "под сенью двуглавых орлов".

Для нової символіки зорі з серпом і молотом, що до того були емблемою Червоної Армії — виготовили з неіржавіючої криці й облицювали їх позолоченими листами.

Серпи й молоти на зорях з червоної міді були викладені уральським напівкоштовним камінням — аметистом, олександритом, топазом, аквамарином та гірським кришталем, загальною кількістю біля семи тисяч штук.

Творіння це (все ж виготовлене на скору руч і не виключено, що якимись підмайстрами, не вельми вправними) прикрашали Кремль два роки. А тоді володарі Кремля задумались: треба щось шукати краще, надійніше — під дією атмосферних опадів самоцвіти швидко втрачали свій святковий вигляд.

У 1937 році, готуючись до 20–ї річниці жовтневого перевороту, зорі на баштах Кремля замінили рубіновими — коштовним камінням червоного кольору (прозорий різновид корунду). Вони мали цілодобово світитися зсередини.

Вага кожної зорі — біля тонни, розмах променів від 3–х до 3,75 м. До всього ж вони ще й оберталися, як флюгери — в залежності від вітру.

Зварили їх на донецькому Костянтинівському заводі. (До того в Союзі ніхто не міг зварити таке велике й міцне рубінове скло).

Чотири роки витвори донецьких майстрів сяяли на баштах Кремля, і раптом згасли! Восени 1941–го. Їх, рятуючи від німецької авіації, просто зачохлили брезентом.

І стривожені москвичі збагнули, що це вже все. Якщо й зорі Кремля зникли — кінець червоній імперії, чиїми символами й були рубінові зорі. А там, де вони ще вчора святково — державно сяяли (оспівуючи які, радянські поети впадали хіба ж у такий раж!), запанувала пітьма, що її час од часу під акомпанемент сигналів повітряної тривоги, краяли метушливі промені прожекторів…

До ста великих подій XX століття належить і битва 1941–го за Москву. Восени того ж року, під час бистроплинної тоді німецько — радянської війни, вермахт почав готувати завершальну операцію "руської кампанії" (Другої світової війни) під кодовою назвою (фюрер любив барвисті, лякливо — погрозливі назви, що мали історичні паралелі) "Тайфун".

Як відомо, тайфуном називають ураган величезної руйнівної сили, що виникає в південно — східній Азії та в тропічних широтах західної частини Тихого океану.

Тайфуном, але досі нечуваної військової сили і збирався вермахт обрушитися на столицю більшовицької імперії.

І мав для цього достатню силу.

Битва почалася 30 вересня 1941 року. Німці зосередили 75 дивізій, що нараховували 1800 тисяч солдат і офіцерів, 170 танків, 1390 літаків, більше 14 тисяч гармат і мінометів.

Радянці зосередили під своєю столицею трохи меншу, але все одне велику силу: 1250 тисяч чоловік, 990 танків, 677 літаків, 7600 гармат та

мінометів — вся ця міць була об’єднана у три фронти: Західний, Резервний та Брянський.

І спалахнула жорстока і велика битва. З самого початку німцям почало фортунити, військове щастя було явно на їхньому боці. Розбивши війська Південно — Західного фронту, оточивши і полонивши Київське угрупування радянських військ, вермахт всі сили кинув на захоплення Москви. Німецькі стратеги були певні: доти, доки тримається Москва, СРСР буде подолати надто важко — якщо взагалі можливо. І навпаки, з падінням "червонозоряної" столиці (хоча зорі вже й зникли над Кремлем) Радянський уряд змушений буде капітулювати. Принаймні, він тоді опиниться в безвихідній ситуації.

Директива плану "Барбаросса" наголошувала:

"Захоплення цього міста означає як з політичного, так і з економічного боку вирішальний успіх".

"Москва повинна бути оточена так, щоб жоден мешканець не зміг її залишити. Москва буде затоплена і перетворена у величезне море", — запевнятиме Гітлер.

З часом він, правда, змінить свою поспішну і явно нерозумну задумку щодо "моря". Та й до всього ж висловлену з переоцінкою власних сил. Тому, крім 75 відбірних дивізій, що їх було кинуто на Москву, вермахт спрямував туди і всі свої резерви — німецьке командування намагалося будь-що взяти Москву до початку зими.

Ударом танкової армії Гудеріана в напрямку Орел — Тула — Москва і почався генеральний наступ німецької групи "Центр".

Вже 2 жовтня в наступ перейшли основні угрупування противника в районі Смоленська. Прорвавши оборону, 7 жовтня німецькі війська

оточили радянські армії західніше Вязьми — числом чотири, — і дві південніше Брянська.

Резерви в захисників були вичерпані. Величезні проломи в обороні радянському командуванню вже не було чим затуляти. Німецьке командування потирало руки — шлях до Москви нарешті вільний.

Так воно, власне, й було, хоч оточені дивізії чинили шалений спротив і до їхньої здачі, здавалось, ще було далеко.

Йосип Сталін (на той час генеральний секретар ЦК РКП/б), голова Раднаркому СРСР, нарком оборони СРСР, Верховний головнокомандувач збройними силами СРСР, Герой Соцпраці) вже відчував ту смертельну небезпеку, що нависла над столицею його величезної імперії, у яку було зігнано біля 100 різних народів і які покірні — але це сьогодні покірні! — а на випадок поразки вони можуть зовсім по-іншому "заспівати". Та й у кожному народові, незважаючи на криваві репресії й тотальну русифікацію та державний шовінізм, так і не був викоренений до кінця потяг до незалежності. (В конституції, правда, про людське око була стаття про право виходу з СРСР, але тим, хто заявив би про своє право на вихід, була приготовлена куля в потилицю). І на випадок поразки ніякі репресивні заходи вже не могли б врятувати СРСР від розвалу.

Коли німці підійшли до Москви, ця загроза стала чи не реальною. Треба було спішно рятуватися — і від наступу німецьких військ, до того неспинимих, і від можливого виходу республік з СРСР. Але щось робити вже було пізно — над Москвою навис крах.

Почалася евакуація урядових структур, дипломатів, промислових підприємств, частково населення. Власне, вибірково. В першу чергу достойного для подальшого збереження. Евакуйовувалися цілими організаціями, колективами. Так, наприклад, московським письменникам та для членам їхніх сімей — ідеологічні бійці партії! — виділили спеціальний евакопоїзд.

Під час посадки у вагони, що здійснювалася під наглядом загонів енкавеесівців, коли як завжди в подібних випадках виникла товкотнеча, що переросла в паніку (раптом усім не вистачить місць, а німці в цей час увірвуться де столиці?) з відомим поетом — піснярем Лебедевим — Кумачем, автором багатьох патріотичних пісень, в тім числі й знаменитої "Священної війни" лучилася негадана істерія.

Загледівши портрет Сталіна (а ним були обвішані чи не всі вагони, в тім числі й паровоз), поет, тикаючи в нього пальцем, раптом голосно і відчайдушно закричав (сам не тямлячи в ту мить, що кричить):

— Он він… вусатий винуватець наших бід! Обіцяв — клявся, що німців шапками закидаємо, а тепер Москву тевтонцям здає!

Гамірливий перон в одну мить затих — як йому заціпило! Почувши таку крамолу, всі з жаху ахнули й застигли з порозкриваними ротами. Про кого він горлопанить, самовбивця? Про батька народів? Ясно було, що поет таким вигуком підписав собі швидкий смертний вирок.

Грубо розштовхуючи людей, до крикуна вже ринулися енкавеесівці. Ще мить, і він буде схоплений і поставлений до стінки, як панікер і найманець фашистів, який до всього ж ще й посмів розкрити свого поганого рота на святе ім’я вождя!

Збагнувши це, дружина пісняра, аби порятувати чоловіка — якщо це тільки ще можливо, — раптом несамовито закричала:

— Лі-іка-а-аря!!!! Де лікар??? Негайно лікаря!!! Мій чоловік не сповна розуму. Він з’їхав з глузду — потрібна допомога медицини! Ради Бога, по-швидше лікаря! Мій чоловік не відповідає за свої вчинки! Психічно хворих не можна карати — їх треба лікувати. Лікаря, ліка-а-аря…

Знаменитий пісняр, ідеологічний ще мить тому "багнет" партії, який так талановито прославляв правлячий режим, трясся, як в ознобі:

налився краскою, рухи його були безладними, очі вирячені, розкритий рот пузирився піною…

Знайшовся лікар, який і підтвердив: так, у громадянина Лебедева — Кумача невроз — функціональне захворювання нервової системи, що виникло внаслідок дії психотравмуючих факторів. Не виключено, причиною стала інтоксикація. Потрібне негайне лікування, перш за все усунення психотравмуючих факторів, медикаменти, психотерапія, фізіотерапія. Тому поет не відповідає за свої слова і вчинки, адже він хвора — ХВОРА!!! — людина…

Затуркані науково — медичною термінологією, енкавеесівці розгубилися. Але поета все ж заарештували прямо на пероні, зняли з поїзда, хоч і не поставили під стінку — його відправили в психіатричку. Це і врятує йому загалом життя, хоч і добряче попсує здоров’я. Особливо, кількарічне перебування в психіатричці, що для таких, як він, була тоді тюрмою.

Паніка при евакуації швидко досягла свого апогею, коли всі були певні: не сьогодні—завтра Москва буде захоплена чужинцями, сил, щоб її відстояти, вже немає. Тому столицею повзли панічні чутки про те, що вже навіть заплановано здати місто німцям. Зрештою, ДКО змушений був увести в столиці з 20 жовтня облоговий стан. Тим часом німці, відчувши, що ще одного удару оборонці Москви не витримають, спішно підтягували резерви для нанесення вирішального удару. В середині листопада вермахт знову перейшов у наступ. Він настільки був упевнений в успіхові (проти героїчний спротив радянських військ, хоч вони вже були поріділі і вкрай вимотані), що німецьке інформаційне бюро повідомило на початку грудня:

"Німецькі кола заявляють, що німецький наступ на столицю більшовиків просунувся так далеко, що вже можна роздивлятися внутрішню частину міста через добрий бінокль".

Німецьке воєнне командування звернулося до солдат Східного фронту:

"Солдати! Перед вами Москва! За два роки війни всі столиці континенту схилялися перед вами, ви пройшли вулицями кращих міст. Вам залишилася Москва, примусьте її схилитися, покажіть їй силу вашої зброї, пройдіться по її площах. Москва — це кінець війни. Москва — це відпочинок. Вперед!"

І, зрештою, у Берліні було наказано редакціям газет на 2 грудня залишити порожні місця в чергових номерах — для вміщення повідомлення про взяття Москви.

Днем раніше, захопивши Красну Поляну, німецькі офіцери, піднявшись на дзвіницю, роздивлялися в бінокль Москву — звідти, з Красної Поляни до річкового порту Москви "Хімки" — було всього лише якихось 16 км.

Тепер тільки чудо могло порятувати більшовицьку столицю, а разом з нею і їх самих. Здавалося, що їхньому 24–річному правлінню надходив стрімкий, невідворотній і нищівний крах…

"Страна неминуемо катится к гибели. Так даже думают военные" — Аркадій Первенцев, письменник, автор відомого на той час роману "Кочубей" (про події Громадянської війни) записуватиме до свого щоденника "Сход" (запис від 19 листопада 41 року) про масову евакуацію з Москви восени того року. (Ці записи письменника будуть опубліковані лише через десятки літ).

Ще: "Иногда нам казалось, — и это мнение разделяли все, — что государство доживает последние дни…

Из ста человек — сто человек не верило в благополучный исход войны..." Так занотовував письменник, відступаючи у ті дні з Москви в колоні біженців, що була охоплена панікою...

День 16 жовтня за свідченням москвичів став найстрашнішим днем війни.

Із спогадів очевидців: "Втеча. Із старими і дітьми, по шосе Ентузіастів. Куди і нащо — не відповість ніхто з біженців. Перший раз не працює метрополітен. Не ходить міський транспорт. В магазинах продається в будь-якій кількості борошно і цукор — за ринковими цінами (звідки гроші візьмуться?) На робітничі карточки видають по пуду борошна. Не вийшли газети. Мовчить репродуктор..."

За рішенням Державного комітету оборони 12 жовтня спішно почала створюватися ще одна лінія оборони — вже на самісіньких підступах до столиці. На спорудження оборонних ліній кинуті всі працездатні мешканці столиці та області — це, між іншим, стало початком всезагальної паніки серед москвичів.

До 10 жовтня німці підійшли до Калуги, захопили Гжатськ, Калінін, Можайськ, Малоярославець.

Бої вже йшли за 60–80 кілометрів від Москви.

30.IX німецькі війська, перейшовши в наступ, прорвали оборону на ряді фронтів.

Виникла пряма загроза падінню столиці. Ціною неймовірних зусиль радянському урядові вдалося сформувати 16 дивізій, але й вони не могли зарадити. Німці вже вигулькнули за 27 кілометрів від Москви на лінії Яхрома — Красная Поляна. Наче з неба позвалювалися. Все.

Із спогадів очевидців:

"...мовчать репродуктори на стовпах. Мимовільна думка: на якій мові вони відгукнуться? Відомо, що Вишинський і Деканозов всю ніч просиділи в кабінеті начальника Київського вокзалу, вимагаючи для себе особистого составу.

Ніхто не обмінюється новинами. Просто всі знають: сьогодні з Москви втік уряд. За такі знання можна поплатитися головою".

Днем раніше був виданий секретний наказ:

"15 жовтня 1941 р.

З огляду на неблагополучне становище Можайської оборонної лінії Державний комітет оборони постановляє:

1. Доручити т. Молотову заявити іноземним місіям, щоб вони сьогодні ж евакуйовувалися в м. Куйбишев (НКПС — т. Каганович забезпечує своєчасну подачу составів для місій, а НКВС — т. Берія організує їх охорону).

2. Сьогодні ж евакуювати Президію Верховної Ради, а також уряд на чолі із заступником голови РНК т. Молотовим (т. Сталін евакуюється завтра або пізніше, дивлячись по обстановці).

3. Негайно евакуюватися органам Наркомату оборони і наркомвоєнмора в м. Куйбишев, а основній групі Генштабу — в Арзамас.

4. На випадок появи військ противника біля воріт Москви доручити НКВС — т. Берія і т. Щербакову здійснити підрив підприємств, складів та установ, які неможливо буде евакуювати, а також все електрообладнання метро (виключаючи водогін і каналізацію).

Голова Державного Комітету Оборони І. Сталін".

20 жовтня в Москві було оголошено стан облоги.

За підписам Сталіна, і заодно із закликом допомагати Червоній Армії, яка захищає Москву.

Почалася масова втеча, яку важко було назвати евакуацією.

Начальство тікає першим, співробітники не знають, що робити з покинутими фондами, документами.

Як свідчитимуть через десятиріччя очевидці тих подій, "повсюди випадки знищення партійних документів. В будівлі Центрального комітету на Старій площі все говорить про панічну втечу".

Тільки з початком третього тисячоліття вперше буде опублікований рапорт заступника I відділу НКВС СРСР від 20 жовтня:

"После эвакуации аппарата ЦК ВКП(б) охрана 1–го отдела НКВД произвела осмотр здания всего ЦК. В результате осмотра помещений обнаружено:

1. Ни одного работника ЦК ВКП(б), который мог бы привести все помещение в порядок и сжечь имеющуюся секретную переписку, оставлено не было.

2. Все хозяйство — отопительная система, телефонная станция, холодильные установки, электрооборудование и т. п. — оставлено безо всякого присмотра.

3. Пожарная команда также полностью вывезена. Все противо-пожарное оборудование было разбросано.

4. Все противохимическое имущество, в том числе больше сотни противогазов "БС", валялось на полу в комнатах.

5. В кабинетах аппарата ЦК царил полный хаос. Многие замки столов и сами столы взломаны, разбросаны бланки и всевозможная переписка, в том числе секретная, директивы ЦК ВКП(б) и другие документы.

6. Вынесенный совершено секретный материал в котельную для сжигания, оставлен кучами, не сожжен.

7. Оставлено больше сотни пишущих машинок разных систем, 128 пар валенков, тулупы, 22 мешка с обувью, носильными вещами, несколько тонн мяса, картофеля, несколько бочек сельдей, мяса и других продуктов.

8. В кабинете т. Жданова обнаружены 5 совершенно секретных пакетов.

В настоящее время помещение приводится в порядок.

Докладываю на Ваше распоряжение".

І як далі свідчать очевидці, "при всем том — Октябрьский праздник".

Нібито на прохання все тих же невтомних трудящих його скоротили до одного дня, відмовилися від вихідного, але святкувати вирішили. Як заведено.

Навіть з докладом вождя.

Але запитань залишилося більше, як відповідей. У всякому разі зрозумілих.

Урочисте засідання відбулося в метрополітені.

Замість Большого театра — на станції "Маяковська".

І парад на Красній площі.

Вождь на трибуні мавзолею. Вождь, який виголошує промову.

Хтось обережно говорив про двійників. "Тим більше, що один з багаточисленних двійників був шефом театрального гуртка 528–ї школи — артист Театра Ленради Самуїл Борисович Кудашов. В легкому гримі він обманював своїм виглядом навіть товаришів по трупі… І в метро, і на Красній площі народу, врешті решт, було не так уже й багато. Головною залишалася можливість, все, що відбувалося, показати країні в кінохроніці…"

Мовляв, Сталін у Москві, навіть виступає на трибуні мавзолею, все гаразд. Москва тримається міцно і ворогу її не взяти. Це той Сталін, який писав про себе в своїй офіційній біографії "Иосиф Виссарионович Сталин. Краткая биография", що була в СРСРі у ті часи аналогом гітлерової біблії "Майн кампф".

Так ось він писав про себе, що він, Сталін, є "кращим сином більшовицької партії і спадкоємцем достойним великого продовжувача справи Леніна".

Це він пізніше, програвши в сорок першому війну, у відчаї вигукне: "Ленін залишив нам державу, а ми її перетворили в лайно".

P.S. Сталін почав користуватися двійниками після убивства Кірова.

Їх було в нього кілька. Найвідоміший — Євсей Лубицький, тихий український бухгалтер з Вінниці. Він і стояв на трибуні мавзолею.

Подальша його доля не зовсім благополучна (а втім, з вогнем грався): у 1952 році його арештують. Надто захопився "грою в Сталіна". Звільнять вже після смерті Сталіна і вишлють в Середню Азію, в Душанбе, де він і завершить свої земні дні у році 1981–му.

ЯРЛИК НА КНЯЗІВСТВО

Берлін, готель "Бельв'ю"

"Гут, гут!!!" — вигукував зворушений чи не до сліз новий володар ярлика на княжіння

— Священна тисячолітня німецька імперія зустрічає свого дорогого гостя — Великого князя Московського Йосипа IV Джугашвілі, видатного діяча, стратега і тактика, геніального продовжувача справи Йосипа Сталіна, вождя і батька всіх московітів, вірного учня Адольфа Гітлера, — аж захлиналися московські репортери, ведучи прямий репортаж на Москву з урядової платформи берлінського вокзалу.

Під звуки державного гімну Німеччини червоні полотнища наче з неба почали спускатися і серед них з'явився портрет засновника тисячолітнього рейху, вічного фюрера фашистської Німеччини Адольфа Шикельгрубера, світові відомого як Гітлер.

Як тільки полотнище із зображенням фюрера спустилося, Йосип IV миттєво виструнчився, аж наче в одну мить і зростом побільшав (здається, він непомітно зіп'явся на носки чобіт), віддав честь полотнищу, вклонився йому по пояс ("За руським звичаєм", — миттєво уточнять репортери). Випроставшись, великий князь розгублено закліпав віями — здалося, що мишачі вусики під носом у фюрера нервово засмикалися — невдоволено чи й навіть погрозливо.

"Тю, чорт! Мана якась. Чи Адольфішка й справді чимось незадоволений? — подумав князь і поспішно перехрестився — слава

Богу вусики мовби заспокоїлися. — Здалося, — перевів подих князь. — Цур йому пек!"

Ще раз — вже з власної ініціативи, — віддавши фюреру честь, князь з явним полегшенням подався з міністром зарубіжних справ рейху в обхід почесної варти, потім щось пробурмотів, як вони піднялися під балдахін, пробурмотів нерозбірливо, то соваючи собі під вуса люльку, то виймаючи її та картинно затискуючи в кулаці, то знову тикаючи її під вуса… Бурмотів не більше хвилини, але перекладач те коротке шамкотіння перекладав досить довго, використовуючи стандартний набір слів, що відповідав даному моменту: слава, мовляв, великому, незрівнянному, вічно живому фюреру великого німецького народу, надії й опори всього передового людства; слава нації священної німецької імперії; хай живе дружба між народом рейха і народом Великого Московського князівства. Слава творцеві Великого Московського князівства–2 Йосипу Віссаріоновичу Сталіну, який був і залишився на віки вічні великим другом великого Адольфа Гітлера!!!

Під спалахи магнію, репортери кинулися до гостя рейхсканцлера, але той, затиснувши у руці люльку — наче відгородився од писак. Правда, пробурмотів (він взагалі не вмів виступати, особливо без заздалегідь написаного тексту), що він неймовірно щасливий, адже прибув на священну землю тисячолітнього рейху, на історичну батьківщину найвидатнішого із найвидатніших вождів світу Адольфа Гітлера (забувши, правда, що історичною батьківщиною останнього є Австрія), на землю наших великих друзів і соратників…

І без передиху кинув репортерам:

— Решту придумаєте самі, недарма ж вас величають борзописцями!

Зазвичай його супроводжував у низько насунутім на лоба кашкеті з випуклим срібним черепом, що закривав йому чи не половину лиця, протектор, особистий представник і наглядач рейхсканцлера при

Московському князівстві–2 в чині обергруппенфюрера СС. Він постійно ходив у картузі, не знімаючи його навіть за обіднім столом, і Йосип IV, спілкуючись з ним чи не щодня, так і не загледів, а яке ж у нього лице і чи є воно взагалі в обергруппенфюрера СС?

Після Чехії, яка у вересні 1941 року була оголошена протекторатом Богемія і Моравія, настала черга й переможеній Росії, яка в жовтні того ж року після розпаду СРСР, була оголошена протекторатом під йменням Велике Московське князівство–2. Тоді ж у Кремлі на флагштоці було піднято штандарт протектора з рунічними знаками СС, а в Гранатовитій палаті Кремля з’явився його кабінет. Звідтоді впродовж більше як піввіку при московському князеві з величальним епітетом великий, змінюючи один одного, невідлучно знаходяться наглядачі старшого брата — протектори.

Протектор з латини перекладається як охоронець, захисник чи покровитель. Вважалося, що таким він і є при московському князеві. Без його відома чи підпису в Московському князівстві не приймався і не був дійсним жоден папірець — особливо у зовнішніх відносинах і Йосип IV звик до нього, як до власної тіні і вважав, що так і треба. Зрештою, він мусить бути постійно в курсі, чим займається його холоп. Протектор супроводжував великого князя і в Берліні, не спускаючи з нього похмурого погляду. І Йосип IV навіть був спокійний — ходить тінню за ним протектор, значить все гаразд.

На закінчення офіційної церемонії гостей повели до чорних лискучих "мерседесів" і в супроводі есесівців на мотоциклах відвезли до готелю "Бельв’ю", старовинного палацу, у якому традиційно поселяли високопоставлених гостей німецького уряду.

У "Бельв’ю" колись був кабінет фюрера і зала для засідань вищого керівництва рейху, перетворені пізніше на музей, а тому гостей, яких поселяли в престижному урядовому готелі, незмінно вели до кабінету засновника тисячолітнього рейху. Не питаючи, звісно, на те їхньої згоди — то був обов’язковий сакральний ритуал.

Повели і Йосипа IV та найближче коло осіб, що його супроводжували, і московіти на чолі зі своїм князем великим під спалахи магнію, стрекотіння кіно— і телекамер мусили затято кланятись численним портретам та скульптурам Адольфа Гітлера. Ще й у котре запевняти, що вони "неймовірно схвильовані, раді і горді", що прилучилися до найбільшої святині світу — місця, де жив і працював сам фюрер, організатор і натхненник Великої Німеччини, творець її тисячолітнього рейху — "Третього рейху, а четвертому не бувати!". Від тих, здавалося б, безконечних поклонів до зображень Адольфа в Йосипа IV розболівся поперек (великий князь страждав остеохондрозом), тож ледве діставшись до відведених йому апартаментів, князь упав крижнем, подумки кленучи "німчуру" та "Адольфішку". Але тільки десь чувся стукіт чи й навіть шерхіт, готовий був, незважаючи на остеохондроз. схоплюватися і знову кланятись перед зображенням фюрера, що було і в номері, кричати "Хайль Гітлер" стільки, скільки й треба було за ритуалом. І нічого не вдієш, руські завжди в таких випадках кажуть: на чиєму возі їдеш, того й пісні співай.

Зрештою, захотілося випити.

І не просто випити, а добряче дриболизнути. За руським звичаєм. Щоб забути про все-все і відчути себе паном, а не слугою панським. Хотілося набратися до чортиків і хоч на якийсь час забути, що він у Берліні, куди прибув принизливо просити в "німчури" ярлик на князівство.

Крекчучи — клятий хондроз! — встав, розтираючи кулаком поперек, знайшов у холодильнику цілу батарею пляшок і серед них його улюблений французький коньяк.

Чи була в холодильнику ще й закуска, навіть не дивився. Є коньяк — що ще треба!

Знайшов у номері склянку, налив по вінця, хукнув, чикилдикнув її одним духом. І через мить йому полегшало, разом із живлющим хмільним трунком, що так і розлився по всьому тілу.

Як і його попередники з роду Джугашвілі, починаючи від самого прапрадіда, Йосип IV теж був скритним алкоголіком (а втім, про його захоплення чаркою на самоті знало чи не все князівство) і пив, коли хотів набратися до положення риз неодмінно сам, зачинившись у своїх покоях. Не довіряй нікому, навіть патріарху московському (а що б він пив з патріархом — церковне вино — компот?) А при свідках старався не розслаблюватися і знати міру, аби ніхто й ніколи не бачив його величність п’яним, як останнього руського мужика. А ось сам на сам набирався по зав’язку. І тоді вранці довго не міг дійти до тями і збагнути де він перебуває? На цьому світі чи вже на тому?

Того разу в берлінському готелі князь спорожнив дві пляшки свого улюбленого французького коньяку, набрався як чіп і, впавши на широчезне ліжко (здається, подружнє, але воно було таким широким, що супруженцію на ньому можна було місяцями не бачити, навіть сплячи з нею) і провалився у щось липке і тяжке…

Коли вранці, стогнучи й кленучи себе, що хильнув добрячу зайвину, хапаючись за голову, що гула джмелями й розколювалася, як наче репався перестиглий кавун, то зненацька виявив біля себе якусь… дівицю. Отакої!

Та ще й голу — голісіньку! В чім мати народила. Правда, звабливу — фізія нічогенька! — було на що подивитися, не кажучи вже про інше… гм-гм…

— Свят, свят!.. Мана якась! Наваждєніє! Отак набратися! Чувишка поруч ввижається.

Перехрестився, протер очі, закліпав, але мана не зникала: на ліжку біля нього і справді в реальності лежала дівиця — довгонога і гола — голісінька отроковиця. І справді було на що подивитися, не кажучи вже про… гм-гм… інше…

Таки не сниться йому і не мерещиться…

— Що це ще за… явлєніє? — ледве повернув він розпухлим язиком у пересохлому роті. — Невже я ще був на щось… здатним?

— О-о!!. — мрійливо протягла — заспівала білокура пройда. — Великий князь всю ніч невтомно займався зі мною сексом.

— Себто… блядством? — по-простому, за руським звичаєм перепитав він, все ще жахаючись — а раптом… раптом зганьбився.

— Пхе, як вульгарно, — манірно протягла гола бестія. — Кажу, се-ексом!

— Із… тобою? — витріщився князь.

— А вже ж не сам із собою, — пирхнула лярва (розмова велася по-німецьки, і князь розумів лише через п’яте на десяте), але здавалося, що тямив усе). — Гадаю, великий князь сам із собою сексом не займається?

— Ну, ти — кур-рва!!.

— Ах, яке симпатичне руське слівце: ку-ур-рва! — не образилась гола дівиця. — Взагалі, великий князь був у постелі, як молодий лев. Як барс! Я ледве витримала таке солодке катування. Тільки впорювався, як відразу ж знову починав… Я таких статевих велетів ще не здибувала, — млосно потяглася, ще і ще демонструючи своє розкішне тіло. — Ах, мій

любий князю, я вже, здається, той… завагітніла. Буде тобі спадкоємчик на трон — ха-ха-ха!!! У вас усі московіти хтиві та жадібні до жінок?

— Ні, це я один… такий — І тут князя заполонила інша думка. Він добре пам’ятав, що спорожнивши дві пляшки французького коньяку, впав на ліжко зодягненим — у своєму незмінному френчі з чотирма накладними кишенями, у генеральських з лампасами штанях, заправленим в кавказькі — традиція Джугашвілі, — чоботях. Навіть кашкета не зняв, а тут… Матір божа, він лежить на ліжкові як і ця лярва теж голий — голісінький. В чім мати народила.

— Виходить, мене хтось роздягав уночі? — прохрипів князь і хотів було прохрипів князь і хотів було погукати свою стражу, але та шльондра спинила його.

— Чого ти злякався, дурнику? Сам роздягнувся, ніхто з тебе шмотки не стягував. Як побачив мене голою, так в один мент все з себе позривав, — на підлозі біля ліжка й справді жужмом валялися його френч, штани, чоботи і все інше.

— Невже я ще був здатний… роздягтися?

— Кажу ж, я ледве витримала… Така ніченька була, така!.. Райська і божественна. Тепер я певна, що ти як великий московський князь чогось таки вартий!

— Мерсі боку, як кажуть ті, чийого коньяку я здорово вчора хлобиснув. І взагалі — стривай!

— Я не збираюся нікуди тікати, — незнайомка засліплювала його посмішкою та голизною свого розкішного тіла.

— Як ти тут опинилася? (у протилежній стіні з-під картини визирало вічко відео, ясно, що всю ніч ішов запис). — Ти хто така, шльондра німецька? Ти… ферштейн?

— Ферштейн, ферштейн. Тільки я не шльондра, — верескнула білявка, на всяк випадок демонстративно — цнотливо натягуючи на себе простирадло. — Я — принцеса!

— Ого, як мені поталанило! У курвах сама принцеса ходить.

— Я — принцеса Марія! Між іншим, з династії Гогенцоллернів! З роду, — вона знову верескнула, — самого Фрідріха Вільгельма, прусського короля!!!

— Подумай гарненько, може ти з роду самого Фрідріха І Барбароси, га? Імператора "Священної Римської імперії"? Га? Подумай. Не дрібнися. Я просто зворушений, з ким мені пощастило всю ніч трахатись!

— Фрідріх І Барбароса, до твого відома, походив з династії Гогенштауфенів, а я з династії Гогенцоллернів!

— Отак набратися! Чорт! — тільки й зітхнув Йосип IV. — Здається, я таки влип у якусь історію. Ось тільки в яку?

"Клята німчура, — далі вже думав він, не зважуючись те, що думав, висловлювати вголос. — Не інакше, як щось затіває — от і підсунула мені цю шльондру. Із роду буцімто самих Го-гоген… Тьху, й не вимовиш! Не інакше, як німчики готують якусь провокацію. Одержати б по-швидше ярлик на князівство і хутчій брати йоги в руки та накручувати петлі (його величність любила полювати зайців) з цього триклятого Берліна, хай би він пощез, зараза отака!!."

Офіційний прийом відбувся не в Рейхстазі чи в Палаці Уряду, на що потай сподівався Великий Московський князь, а всього лише в залі для прийому почесних гостей престижного готелю "Бельв’ю".

"Що ж, як у нас, руських, кажуть: по Сеньці й шапка, — змирився з рішенням німецької сторони Йосип IV. — Та й недарма ж у нас ще кажуть: в чужий монастир зі своїм уставом не сунься! Або: на чийому возі їдеш, того й пісні співай!.. "Бельв’ю" то й "Бельв’ю". Не останнє приміщання в Берліні. Та й не кожного гостя німецька сторона приймає в "Бельв’ю".

А коли побачив яка розкішна зала для прийому почесних гостей у "Бельв’ю", то й заспокоївся, радий, що його гідності й посаді німці не зашкодили!..

Аби дали ярлик на велике князівство, визнали його, Йосипа IV верховним правителем ВМК–2, а там… Там хай хоч і трава не росте. Все інше, він, Йосип IV, переживе. Не злиняє. Аби вирвати в клятої німчури владу, він на все згодний. В тім числі й на "Бельв’ю". Адже тоді всі, хто все ще зазіхає на владу в Московії (а в Московії постійно хто-небудь зазіхає на владу, це як національна риса руських, їхній менталітет), прикусять язики, спіймавши облизня. Адже проти того, кого визнають німці, ніхто не зважиться виступити, бо інакше матиме справу з самим рейхом. Німці люблять порядок і анархії та безладу не потерплять у своєму протектораті. Під Москвою постійно знаходиться їхня бронетанкова дивізія — напохваті в протектора. Коли що — кине її на Москву і в Кремлі тоді не всидиш. А ще ж есесівський загін, десятки загонів, котрі тільки тим і зайняті, що слідкують за московітами. Крім усього ще діють сотні їхніх замаскованих вивідників, шпигунів та донощиків — слідкують. Коли що, будь кого — в тім числі й великого князя, — швидко поставлять на місце. А не підкориться, своє гнутиме — одним розчерком пера на його місце посадять іншого любителя влади! А їх, таких, що у всьому слухатимуть своїх арійських панів і сидітимуть у князівстві, як миша в ожереді — сухо, чисто, затишно і зерно на прокорм є, — завжди вистачало, вистачає і вистачатиме. Все це добре знав

правнук Йосипа Сталіна, а тому на рожен ніколи не пер, у всьому слухався кляту німчуру, проводив їхню політику, тому й дістався до трону великого князя. Тож тепер, маючи під собою таке сідало, нікому його не уступить — нема дурних!

Гостей зібралося біля 500 осіб. З німецької сторони крім високопоставлених чинів рейху, міністрів та депутатів були радники, працівники Департаменту у справах Слов’янії та інші офіційні особи, журналісти, відомі люди. З боку делегації ВМК–2 — почет великого князя, дипломати з приказу зарубіжних справ, відомі бояри, воєводи, радники, журналісти, релігійні особи на чолі з патріархом московським, представники численних російських князівств та ханств (всі вони були удільними), які супроводжували Йосипа IV як великого князя.

В просторій залі з широкими венеціанськими вікнами, сліпучими кришталевими люстрами і блискучим паркетом, на якому й ходити було боязко, буквою "П" поставлені здавалося б безконечні столи з антикварними кріслами з фернамбука[1]. На столах виставлено розкішні сервізи, прикрашені старовинним сріблом і квітами.

Розкішний обід у "Бельв’ю" вдався на славу — сторона, що приймала, не поскупилася і прийняла представників якогось там князівства, сателіта протекторату на околиці тисячолітнього рейху, як наче б представників великої і могутньої держави, ледь чи не рівної самому рейху. Більше того, офіційний обід вшанував своєю присутністю сам рейхсканцлер, глава уряду Німеччини — добродушний взагалі чоловік, дещо товстуватий, а тому на вигляд простецький, із залізним хрестом на грудях, що його він любив на людях час од часу ніби поправляти, чим і привертав до своєї нагороди зайву увагу.

Він і відкрив обід коротким тостом "за наших добрих гостей із "Слов’янії", за "його величність герра Йосипа, друга рейху, який невтомно веде своє князівство до ще більшого процвітання, що його воно зазнало в співдружності з Великою Німеччиною", за "сердечні стосунки між рейхом і ВМК–2" і ще дещо в тому ж дусі.

У відповідь теж з коротким словом виступив герр Йосип.

Але тут стався казус, що відразу ж набрав політичного забарвлення.

Герр Йосип своє слово почав із згадки про "великий руський народ", який, звичайно ж, — ідеологічний трафарет, — над усе цінує дружбу з великим німецьким народом".

Рейхсканцлер гучно хрюкнув (це в нього означало подив і водночас саркастичний сміх) і безцеремонно перебив гостя:

— Цікаво знати, герр Йосип, як це на куцій території куцого вашого князівства міг вміститися якийсь "великий руський народ", що ледь чи не рівня великому німецькому народові?

Запала гнітюча тиша.

Герр Йосип зблід, збагнувши, що дав маху і змушений був миттєво дати задній хід:

— Я мав на увазі... е-е... великий московський народ...

Рейхсканцлер знову хрюкнув (правда, не так гучно).

— Це, як кажуть, інший коленкор. Але треба ще простіше, герр Йосип: народ Московії. Або — московіти. Це відповідатиме історичній дійсності. А то загнув! Про якийсь великий руський народ. Був у вас колись великий руський народ, але ваш прапрадід, герр Йосип, його прос... гм-гм... втратив.

Герр Йосип змушений був проковтнути цю гірку пілюлю і продовжив тост за "московітів, які усе цінують дружбу з великим німецьким народом".

Далі обід на Унтер дер Лінден тривав без пригод (рейхсканцлер більше не хрюкав), котячись як по добре второваній дорозі. Та й тости були суворо дозовані — з того і того боку, а їхній зміст до останнього слова був заздалегідь завізований у гестапо. Якщо воно схвалювало тост — він міг бути виголошеним.

Далі та і та сторони виголошували тости за засновника тисячолітнього рейху Адольфа Гітлера, за "тисячолітній рейх", за "вождя і вчителя московського народу Йосипа Сталіна, який був і залишився — попри деякі непорозумніння — духовним братом Гітлера, за мир і дружбу між народами Європи та за їхнє процвітання". Кінця краю тим тостам не було. Шампанське, коньяки і кращі рейнські вина лилися рікою — як і руська водка, що теж була помічена за столом. На естрадному узвишші виступали співаки, грав оркестр.

Та ось знову слово взяв пан рейхсканцлер. У своїй яскравій і змістовній промові, як писатимуть німецькі та московські газети, він, підкресливши дружбу між народами, на завершення вигукнув:

— Історична мить настає, пані і панове! Герр Йосип прибув до Великої Німеччини за ярликом на князівство і з трепетом чекає, коли ж настане сія мить. Прибув, як колись російські князі їздили на Волгу в ставку хана за ярликами на княжіння.

Йосип насупився — знав з історії, що таке ярлик і це його образило (як і згадка про поїздки його попередників у ставку хана Золотої Орди), але… Але нічого не вдієш. Він і справді прибув до Берліна за ярликом на княжіння у ВМК–2 і справді з нетерпінням чекав, коли ж йому вручать сію відзнаку, як символ верховної влади.

— Наданою мені великим арійським народом владою я затверджую герра Йосипа великим князем московським, — хрюкнувши, виголосив з бокалом рейнського в руці глава уряду. — Як питають у таких випадках: заперечень, панове, немає?

Заперечень не було. Та й де б вони взялися, коли герр рейхсканцлер наперед вже все вирішив.

— То що — затвердимо герра Йосипа на цій посаді? — дещо грайливо — грався як кіт з мишкою, — звернувся рейхсканцлер до протектора. — Дамо йому ярлик на велике князівство?

— Так! Герр Йосип заслуговує на таку посаду — великого князя московітів, — підтвердив протектор, очі та вуха рейхсканцлера у Москві.

— Коли ручаєшся — гут! Але — гляди!

— Я хоч і перебуваю в країні московітів, проте служу Великій Німеччині, фатерлянду, — ледь чи не ображено вигукнув протектор.

— Гут, гут! Служи!

Було врочисто зачитано указ рейхсканцлера.

Потім на тарелі рейхсканцлеру піднесли й сам ярлик — підковоподібну золоту пластинку на такому ж ланцюжку. ("Слава Богу, хоч золота німчура не поскупилася на ярлик", — миттєво відзначив про себе герр Йосип, не підозрюючи, що то всього лише позолочена цяцька).

Піднявши над головою ярлик, що блищав у спалахах магнію, рейхсканцлер показав його присутнім і врочисто вручив Йосипу IV.

— Як кажуть, носи! І теж служи. Але — Великій Німеччині. А вже потім і своєму… великому (хрюкнув) народові, що вмішується у тебе в куцому князівстві!

Йосип IV відчув, що настала його історична мить, до якої він — борючись за владу в князівстві, — так довго і тяжко йшов. Ось він, у його

чіпких руках, символ верховної влади в Кремлі, що його він уже не віддасть нікому — ярлик на князівство вирвуть хіба що з його мертвих рук. Але він постарається за будь-яких обставин залишатися живим — це далебі краще, як бути мертвим. Перевірено, як кажуть, віковим досвідом людства.

В пориві розчулення герр Йосип значно і якось аж з виляском поцілував ярлик, як дорідну молодицю і врочисто витарабанив його собі на шию. Оркестр заграв туш.

Парадна зала "Бельв'ю" виповнилася здравицями і тостами за нового великого князя Московії.

— Служу панові рейхсканцлеру і в його особі великому німецькому народу і фатерлянду! Гут, гут!!! — вигукував зворушений чи не до сліз новий володар ярлика на княжіння.

БУНКЕР

КОЛИ ПОГАСЛИ КРЕМЛІВСЬКІ ЗОРІ

16 жовтня 1941 року, Куйбишев — на глибині 37 метрів

"Я знаю, як сильно німецька нація любить свого вождя і тому мені хочеться випити за його здоров'я!"

Чутки на те й чутки, щоб збурювати люд, вони повзучі, їм немає перерви і спину. І, що найголовніше, вони завжди правдиві. Хоч і чутки. Як би їх влада не спростовувала, вони роблять своє, несуть хоч якісь вісті. Від чуток трохи ніби спокійніше, з'являється хоч якась визначеність і ти знаєш що тебе чекає і що робити.

Гірше, коли вже й чуток немає — ось тоді повна невідомість. Крах.

Глибокої осені 1941 року чутки повзли Москвою одна одної вражаючіша. Уряд тільки заходився пакувати чемодани, а чутки вже тут, як тут: уряд тікає з Москви, кидаючи її напризволяще. І всі знали, що це — правда. Як правда і те, що Сталін теж залишив Москву як при панічній втечі. А навзамін "батька народів" залишений двійник, який не має права — на відміну від свого оригіналу — на втечу. Межи люди вже пущена контрчутка: так, уряд евакуйовується, але вождь залишається в столиці. На своєму бойовому посту. І доки він у Москві, Москву німцям не взяти… Вони хіба що в бінокль її з Красної Поляни можуть роздивлятися.

Таким чуткам вірили (хотілося в це вірити, хоч у щось вірити) і… і не вірили, знаючи, що на трибуні для заспокоєння громадян буде з’являтися двійник "батька народів", загримований під оригінал. Так воно насправді і є. І той псевдосталін помахає народу ручкою і навіть із сталінським акцентом щось там виголосить з трибуни… В той же час, як сам вождь — сиріч оригінал, — вже давно сидить у Куйбишеві, в глибочезному бункері — тільки що він там висидить? Своє дорогоцінне життя він може й збереже — на якийсь час. Але свою імперію — навряд.

Коли ж Москвою поповзли чутки (ба, ураганом пронеслися!), що вночі спецпоїздом під охороною кількох десятків тисяч енкаведистів вивезено в невідомому напрямку саркофаг з тілом Володимира Леніна, всі зрозуміли: Москві амба! Спасайся, хто як може!

Перші вартові, які несли вахту біля склепу вождя — Мавзолея, за наказом начальника Московського гарнізону Муралова, коли був заснований пост № 1, з’явилися 27 січня 1924 року о шістнадцятій нуль — нуль. Тобто через п’ять днів по смерті Леніна і за день до його похорон.

На почесний у комуністичній вотчині пост № 1 відбиралися курсанти кращі з кращих.

(Із сотні тисяч допризивників лише 36 кожні півроку потрапляли до роти, яка охороняла — не без театрального ефекту! — Мавзолей).

Солдати строкової служби жартували (служба біля усипальниці вождя була, як сам вождь любив казати, архіважкою):

— Потрапив до роти почесної варти — пишайся, не потрапив — радуйся!

Церемонія зміни варти тривала дві хвилини і 35 секунд і нараховувала 210 кроків, які треба було зробити синхронно від Спаських воріт Кремля до "точки" — і це при тому, що треба було до сантиметра і секунди вивіряти крок, супроводжувати дійство ще й складними прийомами — як раніше казали артикулами, — зі зброєю в руках. (Згодом один з радянських — російських — поетів напише цілу поему під назвою "Двести десять шагов" — про ті "артикули" на Красній площі).

За добу ритуал повторювався 24 рази, адже бійці змінювалися (завжди приваблюючи до себе натовпи гулящих) через кожну годину — під бій курантів починаючи з другого перезвону. (Якщо температура опускалася нижчі 15 градусів почесна варта зодягала валянки, а обличчя змащувала жиром. Зодягалися перші курсанти як і всі бійці Червоної Армії двадцятих років — в будьонівки з шишаками та шинелі з петлицями, що були пошиті за малюнками художника В. Васненцова).

І ось, коли на початку війни німці опинилися біля воріт червонозоряної столиці, вирішено було спецпоїздом, з дотриманням архісекретності, евакуювати тіло Леніна (спецешелон охороняли 15 тисяч бійців внутрішніх військ, не рахуючи численних чекістів) до Тюмені. Є таке місто — обласний центр, на обох берегах р. Тури (притока Тоболу), перше російське місто в Сибіру. Виникло на місці татарського містечка Чингі—Тура в 14 ст. Тюмень — один з центрів Західного Сибіру, тепер однойменної нафтогазової провінції. Мешкали в

місті (крім, звичайно, росіян) українці, татари, ненці, ханти, мансі, комі та ін.

У порівнянні з європейським центром Росії, Тюмень — закуткова глушина. Край, куди й Макар телят не ганяв пасти! Тож були певні: жодному німецькому главарю на думку не спаде бомбити Тюмень. І тим більше, шукати там мумію вождя.

Але й здійснити перевезення саркофагу з дорогоцінною мумією було не просто — потрібні суворі температурні умови, відповідна вологість та відповідне світло… А тут ще й дорожнє трясіння — більше півтори тисячі кілометрів залізницею! Не близький світ!

І все ж ризикнули. Та й виходу вже не було — німці могли в будь-який день увірватися до Москви.

Вагон обладнали спецобладнанням для забезпечення потрібного мікроклімату та спецамортизатором для зменшення вібрації. Вагон із саркофагом — об’єкт № 1 — помістили в середині спецешелону, що був переповнений бійцями, озброєними усіма видами зброї, включаючи кулемети й гармати.

Пост № 1 перенесли до вагону.

Варта змінювалася в дорозі, як і заведено (тільки бою кремлівських курантів не було чути) через кожну годину.

Тюмені дісталися благополучно без пригод. Вночі, оточивши запасну станцію, що знаходилась десь у глушині тієї глушини, потрійним кільцем, вивантажили саркофаг з мумією і перевезли її до місцевого сільськогосподарського технікуму, що був збудований в стилі ренесансу — там курсанти теж змінювалися через кожну годину. Неодмінно врочисто карбуючи кожен крок та здійснюючи потрібні артикули зброєю, і так нестимуть вони вахту в приміщенні сільськогосподарського

технікуму, переобладнаному під тимчасовий Мавзолей цілих три роки і дев’ять місяців.

А тим часом Москва теж цілих три роки і дев’ять місяців залишатиметься без сакральної мумії вождя — бідненька! Як то їй це було пережити!

Мавзолей три роки і дев’ять місяців залишався порожнім, без свого насельника. Бовванів на Красній площі, як більмо на оці.

Остерігаючись, аби німці його не розбомбили, довго міркували, як його вберегти. Спершу порожню усипальницю хотіли було прикрити мішками з піском, але швидко збагнули, що при прямому попаданні авіабомби це не порятує. Тоді художники та архітектори запропонували "об’єкт" замаскувати, і увести таким чином ворогів в оману.

Дістали 1500 метрів сурового полотна. За три дні викроїли з нього "дім", намалювали на ньому вікна і натягнули на каркас, що його спорудили над Мавзолеєм Ілліча. Мовляв, з небес німецькі льотчики, прорвавшись до центра столиці, сприймуть той муляж, ту декорацію за справжній будинок, не розуміючи де ж подівся сам Мавзолей…

І ось коли саркофаг вночі таємно вивезли із столиці (вивозили таємно, але про те тієї ж ночі дізналися всі), а на Мавзолей натягнули маскувальний "халат", москвичі й зрозуміли: Москві амба! Спасайся, хто як може!

І на дорогах, що вели з Москви в глибину Росії, на схід, потяглися тисячні валки охоплених панікою втікачів, які вже ні в що і нікому не вірили.

"Головне питання, яке хвилює всіх (точніше — цікавить — В. Ч.), хто потрапляє в бункер: чи був там Сталін? За офіційними даними, під час війни його там не було. Можливо, це всього лише частина легенди, яка

гласить, що вождь нікуди з Москви не виїздив. Але це твердження нині багатьма істориками піддається сумнівам. Річ у тім, що в кількох кварталах від бункера один час мешкала дочка Сталіна — Світлана, яка під час бомбардувань ніби кілька разів ховалася в цьому бункері, а тому Сталін, який любив дочку, — цілком ймовірно міг провідувати її в Куйбишеві і зайти до свого бункера" — з одного видання.

В кінці листопада — на початку грудня Йосип Сталін почав збиратися в неблизьку як для нього, який постійно сиднем сидів у Кремлі та на Ближній дачі, — дорогу. Простіше — евакуюватися з Москви. Ще простіше — тікати, бо сидіти в Кремлі, до якого, захопивши Москву (а це питання лише найближчого часу), в першу чергу увірветься ворог, вже було небезпечно і безперспективно. Цілком таємно, слідом за урядом, який евакуювався днем раніше до Куйбишева, залишив Москву і владар червоної імперії. До передмість столиці за найперевіренішими даними, секретними, звичайно, хоч і всім у Москві відомими, вже вийшов ворог. Потаємно, спецпоїздом (користуватися авіацією "батько всіх народів" страшенно боявся — авіафобія, — та й літак німці могли легко збити) прибув до Куйбишева (до 1935 року Самара), що розташований на лівому березі Волги, при впадінні до неї р. Самари.

Кількома днями раніше туди прибула його улюбленица, дочка Світлана.

В Куйбишеві для Сталіна заздалегідь спорудили спецбункер — на випадок, якщо доведеться залишати столицю.

І ось цей випадок настав.

Так званий "бункер Сталіна" (так його назвуть пізніше, вже по війні) був збудований в центрі міста і вважався найглибшою спорудою часів Другої світової війни.

Підземні апартаменти для вождя спроектував архітектор Юліан Островський. На той час Куйбишев, куди було евакуйовано з Москви радянський уряд, апарат ЦК ВКП(б) і 22 іноземні місії, офіційно вважався "запасною" столицею.

Архісекретний об’єкт було розташовано під будинком куйбишевського обкому ВКП(б).

Як увійти до приміщення, праворуч від парадних сходинок в холі обкому партії знаходилася металева решітка, а вже за нею непримітні двері, біля яких цілодобово чергував співробітник НКВС. Відразу ж за ними — металева решітка, а вже за нею знаходився один з головних секретів тодішнього режиму. Бункер у спішно — пожежному плані, але без шкоди на якість, споруджували кращі спеціалісти країни — московські метробудівці та донецькі шахтарі й робітники. Було вийнято біля 20 тисяч кубометрів ґрунту і покладено 10 тисяч кубометрів бетону.

(Дивно, але місцеві мешканці, які жили поблизу, не пам’ятають, щоб у тому районі були коли-небудь якісь ознаки будівництва. Як вивозилася земля і як привозили бетон та як з’являлися в шахті бригади будівельників та будівельні матеріали — та ще під будинком обкому партії — так і залишилося загадкою).

Про подальшу долю будівельників існують дві версії. Традиційна: їх розстріляли, як у всі часи знищували творців надсекретних споруд (буцімто було знищено 843 чоловіки). Друга: з них лише взяли підписку про нерозголошення таємниці про бункер і кожен із застережених і настрашених зберігав її до своєї природної смерті, ніде про той об’єкт не обмовившись і слівцем. Бо інакше — куля в підвалі. Або — довічне ув’язнення.

Бункер Сталіна був на той час найпотужнішою подібною спорудою. Його глибина — 37 метрів. (Для порівняння: глибина бункера Гітлера в

Берліні сягала 13, Черчіля та Рузвельта сховки розташовувалися взагалі на глибині всього лише… 5 метрів).

Сховок для Сталіна було вирито менше, як за 9 місяців. Цілодобової, правда, роботи — рекорд для спорудження таких об’єктів!

Бункер мав автономну систему регенерації повітря і свою електростанцію, відзначався надійною герметизацією і був розрахований на повну автономність на протязі 5 діб.

Секретне підземелля було багатоповерховою спорудою, мало ліфти. На найнижчому — себто найглибшому від поверхні і найбезпечнішому поверсі знаходилася зала засідань на 115 осіб, поруч — кімната відпочинку для вождя, а також його робочий кабінет. На верхніх поверхах — кімнати для охорони, служби технічного забезпечення.

Сховок міг витримати пряме попадання найбільшої авіабомби тих часів, адже над ним було встановлено монолітній бетонний блок товщиною в три метри, піщана подушка і ще один метровий "матрац", званий на Русі тюфяком.

А над усім тим забетонованим підземеллям здіймалася будівля куйбишевського обкому ВКП(б), звична для куйбишевців за роки та роки і тому на неї ніхто на звертав уваги. А що вона охороняється, так тут нічого дивного — партійна все-таки споруда.

Проте зовні охорони майже не було — лише пара кадебістів на вході.

Вся охорона ховалася в будинку обкому. І — більша її частина, — вже в самому бункері. Нею були добре нашпиговані поверхи, документи перевірялися на кожному поверсі чи не через десяток — другий кроків.

За такої пильності — миша не проповзе непоміченою. А ще ж неподалік у непримітному будинку з внутрішнім двориком цілодобово

перебував загін НКВС — на всяк випадок. Раптом потрібна буде допомога бункеру, то загін за лічені хвилини кинуть до обкому на виручку…

Верховний правитель технічною стороною бункера лишився задоволений, на відміну від політичної та воєнної…

Йосип Сталін довго стояв у залі засідань бункера, смоктав погаслу люльку і був явно чимось незадоволений.

Чи радше роздарований.

— За-ала за-асіда-ань, — насмішкувато протягнув, не виймаючи з рота люльки. — На 115 місць. На сто п’ятнадцять виступаючих ротів. Златоустів, т-туди п-перетуди!.. Що, що, а виступати ми вміємо. Ось тільки де зараз набрати стільки засідальників, як вони вже давно розбіглися з Москви?.. Та й ми вже як по Маяковському… прозасідавші! Дозасідалися, доприймалися рішень, що справу Леніна… просрали!

Вийняв люльку з рота, сплюнув жовту од нікотину слину і важко пішов, понуро, похмуро й неспішно, затиснувши в кулаці лівої руки люльку на рівні десь біля останнього ребра знизу.

За ним, зберігаючи дистанцію, невидимими і безшумними тінями рушили охоронці. Біля дверей кабінету Верховного, де вже стояла своя охорона, вони позавмирають все тими ж невидимими тінями. (Сталін без охорони кроку не міг ступити, вважаючи, чим її більше, тим краще, але страшенно не терпів як його охорона "лізла в очі").

Зайшовши до кабінету (після кремлівського, вельми скромненького), Сталін довго міряв його скрадливими кроками і час од часу спльовував жовту й гірку слину…

Кабінет був скромний як за розмірами, так і за обстановкою. На стіні висів незмінний портрет Ілліча, який теж сидів у своєму кабінеті і читав "Правду", явно демонструючи фотографу, що ж він саме читає.

Глянувши на знаменитий, вивчений до дрібниць портрет старшого вождя, у якого він довго був у підпасках, Сталін у відчаї буркнув:

— Просрали!..

Зняв трубку, глухо буркнув:

— Молотова!

За кілька секунд в трубці почувся знайомий голос:

— Молотов слухає!..

Ввічливо — бадьорий такий голос, діловий і в той же час державний, з тону якого важко було дізнатися, який же настрій у його господаря.

— Слюшай, Молотов, — за звичкою, навіть не привітавшись до свого багатолітнього соратника й однодумця, безвідмовного виконавця його волі, почав вождь: — Ти ще не драпонув із століці нашої родіни, якої у нас уже немає? Чи тільки ще збираєшся брати ноги в руки? Уряд вже в Куйбишеві, пора й тобі змотувати вудочки.

— Я знаходжуся на своєму робочому місці, — Молотов хотів було додати "Коба", але подумав, що нині це надто фамільярно — не для такого часу, а тому закінчив майже офіційно: — товаришу Сталін.

— Я теж сиджу на своєму місці і на ньому успішно протираю штани з лампасами, — не без єхидства буркнув вождь. — Тільки не в Москві, а в

Куйбишеві. У бункері на глибині 37 метрів. Та який толк з такого сидіння?

— Дорога закінчилася благополучно, Коба? — таки зважився Молотов вжити революційний псевдонім вождя. Запитав так, для годиться, адже чи не за кожний метр тієї дороги і спецпоїзда йому доповідав Берія.

— Єдине, на що ми спеціалісти, ще здатні так це тайно втікати з Москви, товаришу Молотов! І — сидіти на своїх, так званих, робочих місцях. От і я сиджу і не знаю за що братися. Та й чи треба мені тут сидіти? Чи, може, повернутися до Москви, га, Молотов?

— Твоє здоров’я і життя, Коба, для країни є найбільшою дорогоцінністю і ним ризикувати не можна — інакше нас неправильно зрозуміє радянський народ і армія.

— А хіба ще є радянський, як ти кажеш, народ? Хіба армія ще вціліла?

Молотов чи не вперше не знайшовся що відповісти.

— Мовчиш?!. Мовчи!!. — виніс присуд вождь. — Все вже ми вибалакали і все вже пробалакали! Тепер залишилося ще трохи посидіти. На теплих і нами добре нагрітих місцях! От і я буду ще сидіти, але вже в Куйбишеві, в цьому проклятому бункері! А ти, Молотов, сиди на своєму робочому місці в Москві. Ми вже досиділися по саме далі нікуди. Задниці повідсиджували, а що толку? Як там… німчура? Москви ще не взяла? Хоча що її брати, як вона й так вже відкрита і її нічим прикрити, якщо не рахувати загонів самооборони, котрі ні на що не придатні. То що там? Наш ворог все ще рветься до воріт зореносної? Чи вже давно їх поминув?

— Спостерігається тимчасове затишшя. Я чекаю їхню делегацію.

— Он як? Делегацію — від вермахта? Вони цього разу до нас посилають не нові панцерні дивізії, а — делегацію? Про здачу столиці? Чув уже.

— Ні, поки що делегація має прибути на розмову. Від їхнього МВС.

— Гм, це щось нове.

— За нашими даними насправді це делегація від самого Гітлера, але поки що маскується під делегацію від МВС. Річ у тім, що вермахт поніс під Москвою колосальні втрати і це дещо охолодило фюрерів запал. Він шукає шляхів, як би завершити…

— …взяття Москви малою кров’ю?

— Можна й так сказати.

— Гм… Послухай, поспілкуйся з тевтонцями. Цікаво, чим нас Адольф порадує і потішить. Хоча й так ясно: мова йтиме лише про повну нашу капітуляцію і здачу столиці.

По хвилі, саркастично:

— На всяк випадок — поторгуйся. Тим більше, ти, товаришу Молотов, маєш досвід, як з ними вести переговори. Зустрічався з Ріббентропом не раз. Навіть із самим фюрером. І, навіть, підписував з ними Пакт про дружбу й ненапад…

"Ріббентроп… Ріббентроп…" — повторив про себе, наче пригадуючи, В’ячеслав Молотов.

Герр Ріббентроп докладав зусиль (ще й нині, здається, не облишив своєї забаганки), аби врешті-решт звести Сталіна з Гітлером. Чи Гітлера із Сталіним, але…

Сталін не зміг виїхати з есересерії (боявся за своє дорогоцінне життя та й не довіряв Адольфу), а Гітлер у свою чергу теж остерігався, боячися за своє дорогоцінне життя, виїхати з Німеччини… Гм-гм… Жаль. Може б що й викрутилося з такої здибанки, був певний герр Ріббентроп. Але, як кажуть, не все ще втрачено. В політиці спостерігаються і не такі кульбіти, на те вона й політика. Як хтось сказав, — здається, Чехов, — відмінна повія. Шлюха і курва! Гм… А Ріббентроп… До речі, це той Ріббентроп, якого Коба ласкаво називав "мій дорогий герр Ріббентроп…" Аякже, зустрічався з дорогим герром Ріббентропом…

27 вересня 1939 року за повідомленням газети "Правда" на запрошення уряду СРСР до Москви прибув міністр іноземних справ Німеччини пан фон Ріббентроп…

Зустріч була організована за вищим розрядом. Хоча Молотов як голова Раднаркому СРСР був за рангом вище почесного гостя, Сталін наполіг аби саме він зустрічав дорогого герра Ріббентропа.

Вокзал квітнув від прапорів зі свастикою, їх було вивішено більше, як потрібно було для протоколу. Гостя зустрічали на чолі з Молотовим майже всі члени МЗС, вищі чини Генерального штабу, були дами в хутрах і представники громадськості в якості масовки.

Ріббентроп залишився надзвичайно задоволений зустріччю. В своїх мемуарах він згодом захоплено писатиме:

…Ми отримали ряд блискучих запрошень. У Великому театрі на честь німецької делегації дали "Лебедине озеро" Чайковського, ми сиділи у великій центральній ложі і захоплювалися відмінним музичним виконанням і неповторною чарівливістю руського балету… Прима —

балерина, яка приїхала заради нас із Ленінграду, танцювала чудово... Я хотів було особисто подякувати балерині, але граф Шуленбург відрадив: це можуть сприйняти з незадоволенням. Я послав їй квіти, сподіваючись, що в Кремлі це не викличе неприємних наслідків.

Сталін дав на нашу честь великий бенкет, на який були запрошені всі члени Політбюро.

...Члени Політбюро, які нас чекали і про яких у нас говорили багато фантастичного, мене приємно збентежили, у всякому разі я і мої співробітники провели вечір з ними у вельми гармонійній обстановці. Данцігський гауляйтер, який супроводжував мене в цій поїздці, під час зворотного польоту навіть сказав: часом він відчував себе просто "серед своїх старих партайгеноссе..."

Ріббентропу все в Москві подобалось: балет, прийом, протокол, навіть члени Політбюро.

"Під час бенкету за руським звичаєм виголошувалося безліч речей і тостів за кожного присутнього, аж до секретарів. Більше того, Сталін (я сидів поруч з ним) підбивав на все нові й нові речі, промови. Подавали чудові блюда, а на столі стояла коричнева водка, що відзначалася особливою міцністю...

...На протязі вечора я не раз бесідував по-дружньому з членами Політбюро. Особливо мені запам’яталися маршал Ворошилов і міністр транспорту Каганович. Про нього і про його єврейський план у нас часто говорили в Німеччині. Його зараховували до одного з найбільших закулісних осіб інтернаціонального єврейства..."

Переговори відбувалися в кремлівському кабінеті Сталіна. Ріббентроп привіз проект нового пакту, т. зв. "Договір про дружбу й кордони".

Третій заключний тур зайняв всю ніч.

Німці й радянці тоді перекроювали карту Європи…

Як і ще раніше разом з Ріббентропом Молотов підписав "Договір про ненапад між Німеччиною і Радянським Союзом" (Москва, 23 серпня 1939 року, в "Правді" опублікований 24 серпня).

"Уряд СРСР і Уряд Німеччини, керуючись бажанням зміцнення справи миру між СРСР і Німеччиною і виходячи з основних положень Договору про нейтралітет, укладеного між СРСР і Німеччиною в квітні 1925 року, прийшли до такої згоди.

Стаття I.

Обидві сторони, що домовляються, зобов’язуються утримуватися від будь-якого насильства у відношенні один до одного як окремо, так і разом з іншими державами.

…Стаття V.

На випадок виникнення спірок чи конфліктів… обидві сторони будуть вирішувати ці справи виключно мирним шляхом" — і т. д., і т. п.

30 вересня 1939 року перед своїм від’їздом фон Ріббентро зробив наступну заяву співробітнику ТАРС:

"Моє перебування в Москві знову було коротким, на жаль, надто коротким. Наступного разу я сподіваюсь побути тут більше. Однак ми добре використали ці два дні…"

В ніч з 23 на 24 вересня під час тих переговорів Сталін підняв бокал.

"Я знаю як сильно (так і сказонув: сильно!!!) німецька нація любить свого вождя і тому мені хочеться випити за його здоров’я".

Пили тоді багато: за Пакт про ненапад, за нову еру в німецько — радянських відносинах і за німецьку націю…

Все це миттєво пригадалося Молотову, але він утримався від будь-яких спогадів та розчулень, а сухо, по-чиновницькому відповів:

— Слухаю!

— Як іде мінування Москви? — запитав Сталін, незадоволений з того, що сам він — так недоречно — пригадав свою тодішню фразу "Я знаю як сильно німецька нація любить свого вождя і тому мені хочеться випити за його здоров’я", — а тому ледве стримував роздратування (хоча на кого гніватися, як сам і виголосив той проклятющий і дурний тост). — З мінуванням упорались чи робота ще триває?

Пізніше московські видання через роки й десятиліття писатимуть, що "в жовтні 1941 року питання про здачу міста вважалося майже вирішеним. Перші німецькі мотоциклетні роз’їзди уже маячили в районі Річкового вокзалу, а резервів, щоб затулити прорив, практично не було.

Ті ж, що були, мусили вступити в бій в останній момент і в самому центрі: біля Красної площі. А тому Сталін, готуючись до своєї евакуації з Москви, прикрившись відповідною постановою ДКО № 740 від 8 жовтня 1941 року, віддав наказ про "проведення спеціальних заходів" — мінування не тільки далеких підступів до Москви і стратегічних об’єктів, але й усіх трас, якими німці могли прийти до Кремля.

В першу чергу мова йшла про Ленінградське шосе, Ленінградський проспект, вулицю Горького (Тверська) та інших "танконебезпечних вулиць" — нинішні Велика Дмитрівка, Велика Нікітська, Воздвиженка, і, можливо, Знаменка. Вся ця величезна територія увійшла в зону

відповідальності ОМСБОП — окремої мотострілкової бригади особливого призначення НКВС: вона її мінувала, вона ж повинна була її обороняти, вона ж і підривати.

Згадувана бригада була у віданні старшого майора держбезпеки (відповідно загальновійськовому званню генерал — майор) Павла Судоплатова, який очолював з жовтня 1941–го 2–й відділ НКВС (терор і диверсії в тилу противника).

Бійців ОМСБОПа майже повністю націлювали на диверсії і терор, що означало: підкрастися до об’єкта, замінувати, підірвати… Центр Москви був відданий під контроль ОМСБОПа, де той мав наводити "революційний порядок".

Була ще й особиста вказівка Наркома Внутрішніх справ: спецгрупі виділили кілометри шнурів, бікфордових і детонуючих, велику кількість підривників і тонни вибухівки.

Але коли і як мінувати — не визначилася. Павло Судоплатов зізнавався:

"Коли в жовтні 1941 року мене викликали в кабінет Берії, де знаходився Маленков, і наказали замінувати найважливіші споруди в Москві і на підступах до неї, такі як головні залізничні вокзали, об’єкти оборонної промисловості, деякі житлові будинки, деякі станції метрополітену і стадіон "Динамо", вибухівка повинна була бути готовою уже через двадцять чотири години. Ми замінували кілька урядових дач під Москвою (серед них, правда, не було дачі Сталіна)… Ми трудилися цілодобово, щоб виконати наказ…"

Бойовий наказ № 1 від 15 жовтня 1941 року по ОМСБОП:

"Противнику вдалося зайняти міста Можайськ і Малоярославець… ОМСБОП, будучи резервом 2–ї мотострілкової дивізії військ НКВС до 7.00

16.10.1941 зайняти райони: площу Свердлова (Театральна), Красну площу, площу Маяковського в готовності діяти: Ржевський вокзал (Римський), Ленінградське шосе, Волоколамське шосе..."

В іншому документі йдеться про те, що перший наказ на мінування диверсанти НКВС отримають 7 жовтня 1941 року:

"7 жовтня 1941 року бригаді було наказано організувати загін для мінування важливих об’єктів і споруд державного і оборонного значення у Москві... Важливі стратегічні об’єкти столиці були заміновані..."

ЯРЛИК НА КНЯЗІВСТВО

НЕРУСЬКІ РУСЬКІ МОНАРХИ, або Заручення в Берліні

Насамкінець було підписано офіційний договір на найближчі 5 років про мир і дружбу між двома країнами — Великою Німеччиною і Великим Московським князівством–2. А тоді зненацька німецький уряд в особі рейхсканцлера запропонував герру Йосипу одружитися. З принцесою Марією, яка неодмінно народить йому сина — спадкоємця, якого так багне герр Йосип і якого йому так і не змогла народити ялова його княгиня.

— Німкеню? — вкрай подивовано перепитав було герр Йосип. — Але ж ми руські...

— Між іншим, герр Йосип походить з грузинського роду Джугашвілі.

— Але жінки у нас завжди були росіянками, — ще комизився герр Йосип.

— А тепер будуть... німкені, — хрюкнув рейхсканцлер.

І не питаючи навіть згоди герра Йосипа оголосив про шлюб великого московського князя Йосипа IV Джугашвілі з німецькою принцесою Марією з роду Гогенцоллернів.

І тієї ж миті, наче й чекавши її, "білява арійська бестія" як вродилася біля новоспеченого московського князя з титулом "великий" і вліпила йому один з найміцніших поцілунків (решті присутнім спритно посилала — як еквівалент — повітряні поцілунки).

Рейхсканцлер задоволено хрюкнув — спектакль вдався на славу, внісши свою родзинку в офіційний прийом. Правда, сам герр Йосип — чи то пак молодий, — мав вигляд розгубленого слуги, якого обманув пан. До Берліна він прибув за ярликом на князівство, але аж ніяк не за дружиною. Щоправда, в сімейному житті йому не таланило. Велика княгиня Євдокія так і не змогла йому народити нащадка, майбутнього Йосипа V. Змушений був відправити її — у традиціях руських монархів — на пожиттєве заслання до віддаленого монастиря (хай дякує, що хоч життя їй зберіг). Звідтоді він і підшукував собі велику княгиню. Неодмінно русачку. Тож коли рейхс-канцлер запропонував йому німкеню Марію (що з того, що вона буцімто з роду Гогенцоллернів!), спершу було запручався — що німкеня. Аж заноровився. Але кляті німці натисли, пригрозивши відібрати ярлик на князівство — погодився. Ярлик дорожчий. Не погодься він на німкеню, клята німчура віддасть його іншому нащадку Йосипа Сталіна, і прощай тоді вимріяна влада, що так тяжко йому дісталася! Змушений був погодитись.

Та й чув щось краєм вуха, що руські імператори часто женилися на іноземках і що в їхніх жилах взагалі мало текло руської крові. І — нічого.

Творили руську імперію. Ще й німців тоді били.

Ще перед поїздкою до Берліна його в цьому питанні просвітили радники.

І що виявилося? Що руські царі насправді були… неруськими царями! Почати хоча б з першого руського князя Рюрика, покликаного з найманою дружиною в Новгород "з-за моря" і який заснував династію Рюриковичів. Був він із варягів, тобто в ньому текла скандинавська кров. Та й люба його і єдина жона Єфанда походила з роду норвезьких королів! Від цього шлюбу і народився неруський — по крові, — Ігор, який став князем і продовжувачем руського роду Рюриковичів.

Його син Святослав І мав трьох жіночок, в тім числі й привезену ще Рюриком скандинавку Малфред. Князь Володимир Красне Сонечко мав шість жіночок — в тім числі й половецьку княгиню, візантійську принцесу і ще буцімто якусь "чехоню". Його четвертий син Ярослав Мудрий на одну половину скандинав, на другу половець, мав жону Інгігерду — дочку шведського короля Олафа Шетконунга.

Його син Всеволод І мав двох жінок — половчанку Анну і дочку візантійського імператора Константина IX Мономаха. Від цього шлюбу й народився Володимир Мономах, котрий мав за жону дочку короля Англії Гарольда II. Це — Київська Русь.

Перейдемо, просвіщали його радники, — до Московської.

Засновник Москви Юрій Долгоруков по крові трохи англієць, трохи половець і водночас скандинав, але аж ніяк не руський. Його брат Мстислав Великий мав жону Христину, дочку шведського короля Стенкільсона…

Онук Олександра Невського Юрій взяв шлюб із сестрою хана Узбека Кончакою (у хрещенні Агафія). Після звільнення Русі з монголо — татарського іга руські великі князі, а потім царі й імператори тільки те й робили, що женилися на іноземках.

Сам Дмитрий Донськой видав своїх двох дочок за литовських князів, його син Василій І женився на дочці литовського князя Вітовта Софії,

другою жоною Івана III стала Софія Палеолог, небога останнього імператора Візантії Костянтина XI. В жилах Івана Грозного (перший російський цар) текла на три чверті руська кров і на одну чверть візантійських імператорів.

Ще до початку царювання династії Романових в крові царствених осіб та їхніх чад іноземної крові не було. Це були руські царі і по крові. Але вже Петро I мав двох дружин — Євдокію Лопухіну і Марту Скавронську (Катерину I), яка була дочкою шведа — квартирмейстера Рабе.

Починаючи з Петра III всі царствені престолонаслідники були німцями, що походили по Голштейн — Готторпській лінії — з невеликими домішками австрійської, англійської, голландської, датської і грецької крові.

— Он як?? — аж підскочив Йосип IV, напівгрузин, напівруський, слухаючи свого радника. — Цікаво, цікаво!..

Син Петра III — не міг зупинитися радник, — і Катерини II (принцеса Ангальт — Цербська) Павло I був одружений на принцесі Луїзі Гессен — Дармштадтській (в хрещенні Марія Федорівна).

Син Павла I Олександр I женився на Луїзі Марії Августі, принцесі Беденській Дурлах (Єлизавета).

Другий син Павла I Микола I женився на принцесі Луїзі Шарлотті Вільгельмині III (Олександра Федорівна). Син Миколи I Олександр II женився на принцесі Максиміліані Вільгельмині Августі Софії Марії Гессен — Дармштадтській (Марія Олександрівна). Син Олександра III Микола II, останній російський імператор взагалі і династії Романових в тім числі, женився на принцесі Алісі Вікторії Олені Луїзі Беатрісе Гессен — Дармштадтській, дочці Людовика IV (Олександра Федорівна).

Ось такою онімеченою закінчила своє царювання династія Романових.

— Герр Йосип онімів від щастя? — доноситься в його роздуми чийсь владний голос. — Ще б пак! Таку лялечку відхопив, як арійська білокура бестія, принцеса Марія! Чути хрюкання.

Герр Йосип нарешті повертається до дійсності.

Його (а заодно і "арійську білокуру бестію") вітає сам рейхсканцлер. Треба було дякувати главі уряду Великої Німеччини за милість і за такий щедрий дарунок.

— Чи, може, герр Йосип не згоден взяти принцесу Марію за велику княгиню? Так ми їй швидко знайдемо іншого жениха!

— Так, так, я згоден! Згоден! — майже вигукує великий московський князь. — Як завжди, виявляючи турботу про московітів, Велика Німеччина в особі пана рейхсканцлера, виявила і цього разу ласку, подарувавши мені незрівняну принцесу Марію — білокуру арійську бестію! Історія матримоніально — шлюбних відносин російських князів, царів та імператорів переконує мене, що мені, як великому московському князеві з ласки братньої Великої Німеччини не тільки можна, а й треба женитися на німкені — в даному разі на принцесі Марії з династії Гогенцоллернів, з роду самого прусського короля Фрідріха Вільгельма. А любов… Як співала колись одна популярна співачка: все можуть королі, лише одного вони не можуть… Так, так, женитися по любові[2]. Але сподіваюся, що принцеса Марія народить мені спадкоємця? Майбутнього продовжувача моєї влади. Рейхсканцлер хрюкнув, що означало в нього сміх і майже весело вигукнув:

— О, так, так! Якщо принцеса Марія ще до шлюбу зуміла народити трьох дітей, то, гадаю, в законному шлюбі неодмінно подарує князеві довгоочікуваного спадкоємця!

— Я вірю, що принцеса Марія ощасливить спадкоємцем великий руський наро…

— Московський, герр Йосип, — безцеремонно перебив його рейхс-канцлер. — Або — московітів.

— Звичайно, це я і мав на увазі, — швидко погодився герр Йосип. — Я вірю в творчу потугу великого московського народу… Тобто московітів, — швидко поправився він, загледівши тінь невдоволення на холеним арійськім лиці глави уряду, що попри ту холеність (так писали навіть у пресі) насправді було мужикувато — простецьким. А сам подумав: "Гаразд, німчура. Товчи мене в грязь, але я все одне — великий князь. І я перетворю московське князівство на царство руське. Дасть Бог, навіть в імперію. А що гнуся перед тобою, німчику, не злиняю. Руські князі більше ста літ гнулися перед ханами Золотої Орди, а все одне взяли над ними гору — такі ми, руські…" А вголос додав: — Я твердо вірю в творчу потугу русь… е-е… московського народу.

— І в чому, цікаво, полягає така непохитна віра в творчу спромогу маленького московського народу, герр Йосип?

— А в тому… — великий князь на мить задумався, наче щось пригадуючи:

— Дозвольте, ваша величносте, розповісти одну притчу.

— Тільки коротко.

— Що таке Рос…

— Московія, — перебив його рейхсканцлер.

— Це я і маю на увазі — Московія. То що таке Московія і московський народ? Ми — не Європа. У нас будь-який п’яний сантехнік (сантехніка

беру як приклад) за пляшку, даруйте, водяри, натворить таке, що і англійські академіки не розберуться.

— І німецькі теж? — посміхнувся рейхсканцлер.

— І німецькі, даруйте, теж. Трапляться, приміром, негаразди з водопостачанням. Приїде інженер… Хоч і електронщик — дарма! Довго будуть длубатися в системі водопостачання, заглядаючи в документи, креслення, а чим все закінчиться?

— "Треба кликати Федю". Приходить…

Власне, якось дістається Федя. Сантехнік. Інженерної освіти у нього — нуль. Та й шкільна не вище п’ятого класу, що їх він сяк-так колись якось пройшов. Власне, його протягли за вуха. До всього ж він постійно і міцно п’яний. Як чіп. Себто ще напівживий. І ось він приходить туди, де й інженери — електронщики не можуть дати ради, кілька хвилин, отруюючи всіх перегаром самогону, длубається викруткою і …

І — все…

Сантехніка працює.

— Так таки й працює? — гмикнув недовірливо рейхсканцлер.

— Так таки й працює. Вже працює. Після того, як п’яний і ще трохи живий Федя подлубається у ній своєю бувалою в бувальцях викруткою… То в якого ще народу ви знайдете такого Федю? В жодного… А в Росії… Пардон, в Московії вони на кожному кроці. Чим і сильна завжди була Русь, а потім і Росія. Ось чому я вірю в творчу потугу русь… себто московського великого… себто малого народу.

— Браво! Бравісимо!!. — хрюкаючи, вигукував рейхсканцлер. — Герр Йосип переконав мене, що московіти і справді унікальний народ, а тому

за ним завжди треба пильно стежити, аби він під п’яну руку з однією викруткою і справді не створив могутню імперію з якогось там карликового князівства. Як то вже раз і трапилося, коли московіти з дуру, чи не під п’яну руку перетворили московське князівство в російське царство, а потім і в імперію, захопивши при цьому, як потім хвастатимуться, одну шосту частину суходолу Землі. За вами, герр Йосипе, і вашим народом потрібен нагляд та нагляд. Як за змієм гориничем, якого на Русі мовби й немає, але який насправді завжди є.

БУНКЕР

КОЛИ ПОГАСЛИ КРЕМЛІВСЬКІ ЗОРІ

Могло бути й гірше. І Йосип Сталін на глибині 37 метрів став Великим Московським князем

Адольф Гітлер любив Йосипа Сталіна здавна, відчуваючи в ньому споріднену душу, і на те були свої підстави. Адольф Гітлер (недоучок, який не мав навіть атестату зрілості) у 1921 році очолить Націонал — соціалістичну робітничу партію Німеччини, а вже в 1933 році в Нюрнберзі проведе черговий з’їзд НСРП Німеччини, так званий "з’їзд переможців", стане єдиновладним правителем імперії, сакральним вождем, чий день народження буде відзначатися, як національне свято німецького народу; а Йосип Сталін, теж недоучок, без освіти, з вдома класами семінарії, в 1922 році захопить пост Генсека ЦК ВКП(б), а вже в 1934 році, провівши партійний "з’їзд переможців" стане одноособовим владикою величезної імперії, "геніальним продовжувачем справи Леніна, мудрим вождем і вчителем радянського народу".

17 червня 1939 року.

Резиденція Гітлера в Бергхофе — Берлін.

Проглянувши кінофільм про паради на Красній площі за кілька років, що його привіз воєнний аташе Кьострінг, фюрер замислено мовить:

— Я зовсім не знав Сталіна. Не знав, що Сталін така симпатична і сильна особистість.

Пізніше про ці симпатії берлінського фюрера до кремлівського горця засвідчить і Геббельс:

— Гітлер якось побачив Сталіна в якомусь кінофільмі і зразу ж перейнявся до нього симпатією. З цього, власне кажучи, і почалася німецько — руська коаліція.

Після Володимира Леніна в більшовицькій ієрархії найбільшою популярністю в партії й Червоній Армії користувався Лев Троцький (тільки на кінець 1920 року "чудесному грузину"[3] вдалося вишкребтися на п’яте місце). Так ось не хто інший, як Троцький свого часу дивувався, що "орбіти Гітлера і Сталіна пов’язані якимось внутрішнім зв’язком. Але яким саме?" І лише потім вони зчепляться між собою — двом павукам було тісно в одній банці, та й небезпечно, — обидва, до речі, під червоними прапорами.

Від початку воєнне везіння схилялося на бік Адольфа.

Вже наприкінці 42–го Сталін, перебуваючи чи не в прострації, почав пошуки надсекретних зв’язків з Гітлером, — свідчитиме М.С. Хрущов у своїх спогадах. — Сталін хотів домогтися угоди, яка дозволила б німцям зберегти за собою території, окуповані ними на Україні, в Білорусії і навіть деякі області Російської Федерації. Так вождь звертався до болгарського посла в СРСР Стаменова (на бесіді з болгарином були присутні Молотов і Берія) з проханням організувати канал для переговорів з Гітлером. На взамін перемир’я готовий був віддати Німеччині Україну та інші зайняті ними території.

І нічого в тому особливого не бачив — все це політика і кожен викручується — коли припече і запахне смаленим. Ленін, наприклад, — всім відомі факти, у 1918 році, щоб врятувати себе і свою владу, погодився на принизливий Брестський мир, за яким Німеччині були віддані Польща, Литва, Латвія, Естонія, більша частина Білорусії, окупована Україна, а на Росію була накладена велика контрибуція. І Ленін був готовий і більше віддати, аби лишень врятуватися. Все б віддав, аби йому залишився навіть сам Петроград. От і він, Сталін, вірний учень Леніна, все готовий віддати, аби йому лишили бодай Москву з областю.

Він добре знав, що німці несли величезні втрати, особливо під Москвою, тож будуть згідливішими.

Як далі свідчить Хрущов, одного з радянських дипломатів послали в Болгарію, доручивши йому повідомити там німців, що СРСР готовий на певні територіальні поступки. Спершу від Гітлера не надійшло аніякої відповіді, але це мовчання все ж про дещо говорило. Пропозиції Сталіна щодо поступок територій до нього дійшли і Гітлер мовчанням набивав собі ціну. Та й навіщо починати переговори — гадав він, коли дні СРСР уже лічені, а тоді майже все і так буде в його руках. Але після колосальних витрат під Москвою Гітлер через своїх людей почав підкидати Сталіну ідею перемир’я. Але за умови, що Німеччині "дістанеться все, а Сталіну лише певний край. Можливо й Москва з областю".

Як свідчить Г. Жуков, Сталін на початку жовтня 1941 року "вельми песимістично оцінював обстановку на фронтах", будучи певним, що "ворог підходить до столиці, а в нас необхідних сил для її захисту немає".

Далі Жуков пригадує: після всього (бесіда відбувалася в присутності Берії, який весь час мовчав) Сталін раптом перейшов до воєнних подій, які відбувалися у 1918 році. Смисл його слів зводився в основному до таких положень: В.І. Ленін залишив нам державу і велів нам усіляко її

зміцнювати. Але ми не виконали цього заповіту вождя. Нині ворог підходить до столиці, а в нас немає необхідних сил для її захисту. Нам потрібна воєнна передишка не в меншій мірі, як у 1918 році, коли укладався Брестський мир. Далі, звертаючись до Берії, він сказав: зробіть спробу по своїх каналах прозондувати ґрунт для укладання нового "Брестського миру" з Німеччиною. Сталін готовий був навіть піти на те, щоб віддати Гітлеру Прибалтику, Білорусію, Молдавію і частину України.

(Подається у переказі доктора історичних наук генерал-лейтенанта Н. Павленка, свідка тих бесід):

"На моє запитання до Жукова, — пише далі Павленко, — як же вчинив Берія, він відповів, що довірені йому люди звернулися до болгарського дипломатичного представника, щоб той взяв на себе функцію посередника, але з цього посередництва нічого не вийшло... Гітлер сподівається на швидке падіння Москви, тому відмовився від переговорів".

Із свідчень Павла Судоплатова:

"25 липня Берія велів мені зв’язатися з нашим агентом Стаменовим, болгарським послом у Москві і проінформувати його про те, що нібито циркулюють в дипломатичних колах чутки про можливе завершення радянсько — німецької війни на основі територіальних уступків. Берія застеріг, що моя місія є абсолютно секретною.

...Коли Берія наказав мені зустрітися зі Стаменовим, він тут же зв’язався по телефону з Молотовим і я чув, що Молотов не лише схвалив цю зустріч, але навіть пообіцяв влаштувати дружину Стаменова в Інститут біохімії Академії наук.

…Ради власної вигоди і власного врятування Сталін був готовий на все піти, будь у чому поступитися. Вірний учень Леніна не випадково заговорив про новий Брестський мир".

…Судоплатов, слухняний виконавець політичних убивств і особливо одіозних операцій, був нерядовим, хоч і далеко не єдиним майстром таємних операцій. Є відомості, що мирні аванси робилися Гітлеру і по інших каналах, зокрема через Швейцарію.

Через роки Москаленко згадуватиме:

"…ще в 1941 році Сталін, Берія і Молотов в кабінеті обговорювали питання про капітуляцію Радянського Союзу перед нацистською Німеччиною — домовилися віддати Гітлеру радянську Прибалтику, Молдавію і частини територій інших республік. При цьому вони намагалися зв’язатися з Гітлером через болгарського посла…."

Понісши величезні втрати, Гітлер змінив думку щодо Москви. Перетворювати її на море передумав — не раціонально. Це надто складно і дорого — навіть для "тисячолітнього" рейху. Та ще з його виснаженою війною економікою. Та й політично не входило в плани Гітлера стирати Москву з лиця землі. Треба приваблювати на свій бік інші народи СРСР, а для цього таки варто зберегти Москву.

Такий мегаполіс, як столиця червоної імперії, варто було зробити столицею, покірною рейху. Ледь чи не партнеркою, щоби показати світові, що Гітлер не воює проти міст, а лише проти більшовизму, як ворожої народам ідеології, культурі і в цілому людству.

До всього ж при довготривалому штурмові Москви рейх уже поніс великі втрати, а скільки ще понесе? Та й із взяттям Москви війна, як раніше гадали вожді "тисячолітнього" рейху, не могла закінчитися. Тільки незначний передих, тріумф на годину, після чого все починай спочатку. В руках Сталіна та його більшовиків ще залишатимуться

гігантські території по європейських мірках — від Волги й до Далекого Сходу. І їх доведеться брати, а у фюрера вже не було достатніх сил, така неміряна територія могла поглинути будь-яку армію. Власне, сили були, але їх не хотілося витрачати на взяття території від Волги до Камчатки — з чим він тоді зостанеться, чим зможе утримувати колишній СРСР?

І Гітлер вирішив із взяттям Москви припинити війну. А території від Волги й до Камчатки взяти іншим шляхом — віддати їх сепаратистам, які багнуть незалежності. Але з умовою, що вони постають протекторатами Великої Німеччини.

І Гітлер зненацька відгукнувся на промацування Сталіна відносно перемир’я і територіальних поступок. Проте запропонував свій варіант. Жорстокий і тяжкий, але у Сталіна все одне не було вибору. Або — або. Або повний програш, загибель, або щось, бодай і куце, утримати в руках.

І Сталін погодився на "другий Брестський мир", тільки ще тяжкіший за той, на який року 1918 погодився Володимир Ленін.

У складі СРСР на 1941 рік — офіційні дані, — було 15 союзних республік — радянських, соціалістичних, — 20 автономних радянських і теж соціалістичних республік, 8 автономних областей, 10 автономних округів.

Його населяли (дані на 1940 рік) 194077 тис. чоловік, що складали понад 100 великих і малих народів, різних за своєю мовою (це важливий фактор), особливостями національної культури, історичного розвитку, традицій, побуту. А також різних — теж важливо — релігій. Всі вони в тій чи тій мірі вступили в битву — за рідким винятком — з німецьким фашизмом, що на них напав. І вони в міру своїх сил і можливостей самовіддано боролися доти, доки трималася Москва. (Боролися, щоправда, не всі. Генерал Власов, наприклад, із руських створив свою

Визвольну Армію, інші народи, особливо горці та українці теж мали свої антибільшовицькі формування).

Але тільки Москва впала, як і почалося. Союзні республіки раптом забагли незалежності (бодай і в співдружності з німцями) і отримали її. На гігантських просторах СРСР почали виникати нові незалежні держави — Україна, Білорусія, Молдова, країни Прибалтики, кавказькі народи теж почали створювати свої держави. На численних просторах Росії від Оки — Волги й до Камчатки почали виникати різні, часом і карликові князівства та ханства з колишніх народів, поневолених руським царизмом. Виникаючи, слали делегації до Гітлера в Берлін з проханням визнати їх незалежними. Фюрер не мав ні достатньої сили, ні бажання воювати території від Волги й до океану. Краще було б визнати князівства і ханства — укласти з ними угоди, договори — пакти про дружбу й протекторат Німеччини — що й було зроблено.

І німці, дійшовши до Волги і захопивши Москву, без єдиного пострілу захопили Росію від Волги й до океану, адже всі ті незалежні — умовно — князівства й ханства на її території — визнали над собою владу Великої Німеччини і стали її союзниками — чого й прагнув Гітлер.

Що ж до центральної Росії, то Сталін змушений був погодитися на умови фюрера: йому залишається Москва і Московська область — в якості нового Московського князівства…

22 травня 1918 року на Південно — Західному фронті німці із санкції командування влаштували на нейтральній смузі під Петроградом "братання" з руськими, пригощали їх шнапсом та сигаретами, і все це під музику свого воєнного оркестру.

Таке ж "братання" німці повторили і в листопаді 1941 року під Москвою: радянських солдатів теж пригощали шнапсом, сигаретами під музику військового оркестру.

Друге братання закінчилося результативніше за перше — німці увійшли в Москву. Разом з руськими…

МОГЛО БУТИ Й ГІРШЕ…

Могло бути й гірше. Власне, вже було гірше, але він викрутився, майже… Залишилося внести останні корективи, штрихи і картина буде готова.

Могло бути й гірше…

Так він у тяжкі для нього дні осені сорок першого сам себе утішав. Ховаючись у підземеллі куйбишевського надсекретного сховку. На глибині 37 метрів від поверхні землі. В якості крота. Але…

Але могло бути й гірше. Принаймні, поки що можна було терпіти.

Порадитись не було з ким — та він і не звик з кимось радитись — не було достойних, рівних йому, живому богові, чи, принаймні, його іпостасі. Сам програв війну, сам і викручуватися буде. Інша річ, звалити на когось вину за програш — це можна. Це, навіть, треба. Винуваті військові. Він все робив для зміцнення армії (правда, за кілька років до війни біля сорока тисяч вищих командирів з армії довелося вичистити — але це окрема тема). Військові винуваті. Які не зуміли втілити в життя його доленосних вказівок, як Верховного Головнокомандувача Збройними силами СРСР, як керманича і батька всіх народів. Ось тепер і маєш. Вони порозбігалися, покидавши полки — бездарі! — дивізії, армії і навіть фронти, а ти — викручуйся!

Але викручуватися йому не вперше (скільки при верховній владі, стільки й викручується). Викрутиться й цього разу.

Могло бути й гірше.

Могло, могло, могло… Але не сталося — завдяки його генію!

Так він себе раз по раз утішав, сидячи в куйбишевському бункері на глибині 37 метрів, у тому бункері, якого і пряме попадання надпотужної авіабомби не візьме.

То Москву вже немає чим захищати, навіть чим затуляти проломи в її обороні (а вони — по всьому фронту!), а бункер, як і увесь Куйбишев у нього ще є кому захищати.

І справді, могла бути й гірше. Це як німці, захопивши Москву, витягнули б його за шкірку. Як шкідника якого. А так — він у безпеці. До Куйбишева німцям ще треба дійти. Та й бункер їм не взяти.

Могло бути й гірше.

Він міг би повністю програти війну і повністю втратити владу, до останнього її грана. Ту владу, за яку він, семінарист з двома класами попівської освіти, скільки поборовся і скільки люду поклав і яку так тяжко всі ці роки утримує, а тепер — віддати її за так? На милість переможців? Навіть не поторгувавшись з Адольфом (теж, до речі, вискочкою без освіти, бездарний художник — графоман!). Ні, владу він нікому не віддасть. Це єдине, ще в нього ще є і що варте цілого життя. Може сотень тисяч і мільйонів. Владу він не віддасть. Принаймні, всю. Хоч якусь її частку, як припече, шматочок її, а він залишить для себе. Бо як же без неї, без влади?..

Правда, він ще вчора — позавчора мав СРСР — гігантську червону імперію, у якій був одноосібним правителем, таким собі некоронованим царем — батюшкою. (А втім, у нього була більша влада, як у будь-кого з вінценосних осіб!). СРСР із заходу на схід простягався на 9,5 тисяч кілометрів, з півночі на південь більше чотирьох з половиною тисяч кілометрів, із загальною протяжністю кордонів понад 60 тисяч кілометрів. З них на суходолі 17 тисяч. 43 тисячі кілометрів — морські

кордони. СРСР омивався 13 морями — Балтійським, Білим, Баренцовим, Карським, Лаптєвих, Сх. — Сибірським, Чукотським, Беринговим, Охотським, Японським, Чорним, Каспійським, Азовським, з територією, ще нараховувала 11 годинникових поясів, із загальною площею в 22402,2 тисячі квадратних кілометрів, з населенням у двісті з чимось мільйонів…

А що йому Адольф пропонує? Які крихти з його милості? Якщо він, живий бог червоної імперії, що вже наказала довго жити, визнає свою поразку (а він мусить визнати, іншого виходу в нього немає, хіба що пустити собі кулю в лоб? Але — не діждетесь!)?

То що йому пропонує Адольф навзамін СРСР?

Всього лише Москву з Московською областю — справді, крихти з того, що він ще вчора мав. Пропонує Москву, століцу нашєй (чи вже чиєї тепер?) родіни. З територією всього лише якихось 700 квадратних кілометрів, з населенням в 4540 тисяч "голів". Та ще Московська область, утворена у 1929 році: площа 46 тисяч квадратних кілометрів, населення щось біля шести мільйонів. Правда, в області біля сорока районів, 71 місто, 74 селища міського типу, нагороджена орденом Леніна у 1939 році — ха! — 11 залізничних магістралей.

Та ще — московська порода індиків, курей, качок — утішся!

Мізер у порівнянні з утраченим Союзом.

І нічого не вдієш. Доведеться погоджуватися. Зрештою, у його віданні залишиться біля десяти мільйонів чоловік, а це майже населення невеликої європейської держави.

Доведеться погоджуватися. Як там кажуть: на безриб’ї і рак риба!

Втративши гіганта під абревіатурою СРСР, хоч Московією матиме — яка не яка, а влада. Синиця в жмені, якщо журавель у небі, теж щось.

Москва (ні, це все-таки ЩОСЬ!), Московська область за територією і населенням — невелика європейська держава. Ні, маючи хоч це, він не опиниться, як пушкінський — чи вже чий там? — дід біля розбитого корита. І його держава не де-небудь у чорта на куличках, не в якійсь там Монголії, а — в центрі Європи, на Руській рівнині матиме він своє, бодай і удільне, але — КНЯЗІВСТВО. У статусі — великого. То в інших князьків і князівства малі, а в нього — ВЕЛИКЕ! І він — Великий Князь Московський! Звучить! У своєму князівстві він, як і колись в СРСРі, залишиться (бодай і під протекторатом Німеччини!) богом і царем. Як і раніше, буде батьком всіх наро… Тобто московського народу. Матиме ще й міста Можайськ, Звенигород, Воскресенськ, Коломну… Москва-ріка з головними притоками Руза, Істра, Яуза, Пахра… Москва-ріка в свою чергу сполучається каналом з Волгою. Загалом підданих у нього набереться біля одинадцяти мільйонів. І він матиме над ними необмежену владу — що ще треба!

Московським князівством свого часу керували такі князі, як — Юрій Долгорукий, Іван І, Дмитрій Донський, Іван ІІІ… Терпіли. І все зробили, щоб перетворити його на центр Російської держави, царства, потім імперії за Петра Великого. І він з часом перетворить Московське князівство в новітню руську державу, царство, імперію. Їм вдалося і йому вдасться.

А що німці захопили — вже, здається, захопили, — Москву, то… То що з того.

Року 1238–го, з далеких і не знаних Русі монгольських степів, які простиралися десь чи не на краю світу, посунула на Русь орда хана Батия.

Руські князі тоді, як це в них і заведено було, ворогували між собою. Та й дружини їхні були слабенькими і малочисельними — та ще проти такої дикої орди, що сараною налетіла бозна звідки.

Не змогли вони зупинити орду і захистити свої землі — майстри і полководці здебільшого міжусобиць.

Всі головні міста — крім Новгорода та Галича, куди монголи не дійшли, — були захоплені й до останньої цурки пограбовані.

Вся Руська земля, як писатимуть літописці, була "поруганная". Замість учорашніх міст — гори руйновищ, поля і села засіяні трупами. А хто вцілів — поховалися по лісах.

Про Москву — тоді невелику фортечку з дерев’яним "дитинцем", прикордонне містечко Ростово — Суздальського князівства — в літописі писатимуть:

"Люди убиша от старца до сущего младенца, а град и церкви огневи предано, и монастыри и села пожогша и, много имения вземше, оть идоша".

І все ж Москва — щаслива? Везуча? Справді така, яку знищити раз і назавжди неможливо? — відродилася і після жахного нашестя Батия. До середини XIII ст. вона вже була стольним градом самостійного Московського князівства — хоч і невеликого та не дуже сильного — поки що, — яке мало всього лише двоє міст: саму Москву і Звенигород.

А потім князем московським стане хитрий мужичок Іван Калита. За його правління найстрашнішим ворогом Русі залишатиметься все та ж Золота Орда. Та й Московське князівство тоді було несильним, тож Івану Калиті, запхавши в калиту власну гордість, довелося дев’ять разів їздити "на поклон": до хана. Але хитрою політикою та грошима мужичок на князівському престолі таки отримав ярлик на великокнязівський

Владимирський престол і став він старшим на руській землі. Згодом помаленьку та потихеньку заходився прибирати до рук землі сусідніх князів і так розширював — знову ж таки — помаленьку та потихеньку — московські володіння. А вже за Дмитрія Івановича Москва, оточивши себе кам’яними стінами, стає неприступною і князь успішно почав збирати руські уділи під верховенство Москви. І удільні князі один за одним визнавали його владу. Москва швидко стала грізною і той же Дмитрій Іванович на Куликовому полі розбив татар, а вже Іван III і зовсім визволився з пут Золотої Орди.

Вистояла тоді Москва.

У 1610 році Москву захопили польські інтервенти — вистояла.

І тепер вистоїть.

І Йосип Сталін став Великим Московським князем і очолив Велике Московське князівство. Погодився. Йосип Сталін пам’ятав, що Ленін охоче свого часу співробітничав з німцями, брав мільйони в німецького кайзера і на них робив революцію. І, як кажуть, не злиняв, перекліпав! Не кажучи, що уклав Брестський мир, і заради спасіння своєї влади віддав тоді німцям стільки територій! І було укладено угоду про мир і дружбу з Німеччиною — під її протекторатом.

А що він став усього лише якимось там князем, то…

То дарма аби влада була!

29 грудня 1941 року, в акурат під Новий рік Йосип Сталін двома спец-поїздами (в одному їхав сам із особистою охороною, у другому вождя супроводжували 12453 бійці внутрішніх військ НКВС з кулеметами і легкими гарматами) із Куйбишева прибув до Москви.

Була глибока північ. Обидва спецпоїзди із затіненими вікнами тихо і непомітно підійшли до перону, що був далеко від вокзалу, відразу ж вивантажили броньовий автомобіль для вождя і два автомобілі супроводу. (Перон був оточений подвійним кільцем).

Вулицями, що теж були заздалегідь оточені, кавалькада машин із синіми підфарниками промчала нечутно, наче зграйка кажанів пронеслась, і на Красній площі пірнула під арку Спаської вежі, чия брама відразу ж і зачинилася.

І все стихле разом із шурхотом шин і на Красній площі більше не було помітно аніякого руху. Тільки на зубцях кремлівських мурів погаласувало потривожене вороння і вгамувалося.

Біля замаскованого щитами мавзолею ходила варта — чорними нечутними тінями.

Над Кремлем, що пірнув у нічну пітьму, блищали зорі — вся Москва все ще по законам воєнного часу була затінена…

Вождь неспішно зайшов до свого кабінету, що за довгі роки вже був вивчений до найменших дрібниць, і полегшено зітхнув, як зітхає подорожанин, який нарешті повернувся до рідних пенатів. У кабінеті за час відсутності господаря нічого не змінилося. Наче господар тільки вчора залишив його, а сьогодні вранці як завжди з’явився.

Над робочим столом висів знайомий, теж вивчений до дрібниць фотопортрет Леніна (сидячи в кріслі у своєму кремлівському кабінеті старший вождь читав якесь число "Правды").

Сталін постояв перед портретом, запалив люльку і, помахавши рукою, наче щось комусь невидимому заперечуючи, погасив сірник. Якусь мить замислено смоктав свою знамениту, вже й поетами оспівану люльку, а тоді звів на портрет жовті, кошачі очі із злим прищуром.

— Виходить, я теж уклав з німцями своєрідний "Брестський мир", — промовив не так до портрета, як сам до себе. — Через 23 роки після вашого Брестського миру. Ваш Брестський мир здорово вас виручив, дякуючи йому ви — а разом з вами і ми, — тоді вціліли біля керма влади і втримали свій режим. Мудро ви тоді вчинили, дорогий мій учителю. Я взяв з вас приклад і уклав свій "Брестський мир" — гадаю, він теж мене виручить і, врешті-решт, порятує владу. А що довелося чимало втратити з того, що я мав до сорок першого, так і ви, учителю, пішли у вісімнадцятому році на колосальні жертви й поступки перед німцями.

Пахнув димом.

— Що говорити: діло зроблене. Тепер треба думати, як утримати владу і Московське князівство–2 перетворити у щось путнє.

Вранці вождь звелів негайно розчохлити зорі на вежах Кремля. Хай усі москвичі — та й не тільки вони — побачать, що в Кремль повернувся його істинний хазяїн.

І коли брезент було знято і рубінові зорі спалахнули так, як вони сяяли до війни, Сталін підняв бокал "Саперави" — легкого грузинського вина, яке любив:

— За Московське велике князівство — два, яке колись стане ядром нової російської імперії. За зорі на вежах Кремля, які сяють так же, як і сяяли до війни. І в них я бачу запоруку нашого майбутнього успіху!

(Московські поети відразу ж почали складати оди: про те, що Великий Сталін у Кремлі, а отже, запанували мир і щастя на землі; про те, що Великий Вождь, керманич, учитель і батько людства на своєму посту і як завжди думає за народ, а над Кремлем велично сяють рубінові зорі — для всього передового людства, і т. д., і т. п. в тому ж і в тому ж дусі! Як писали до війни, так і знову заспівали — пребадьоро — оптимістично).

Вождь залишився задоволеним, адже все було так, як і мало бути: Москва, Кремль, знайомий кабінет з портретом Леніна і, головне, з ним була його влада. Правда, її значно обкарнала німчура на чолі із своїм Адольфішкою, але дещо і йому залишилося. А могло бути й гірше. Він і це, що здобув, міг втратити: Москву, Кремль, владу… Виходить, він ще й добре відбувся. А бункер у Куйбишеві хай стоїть в готовності № 1 — мало, що може трапитись. Як і два спецпоїзди з кількома тисячами бійців внутрішніх військ, з кулеметами і легкими гарматами. Поїзди хай стоять, як кажуть, під парами, готові в будь-яку мить вирушити з ним до Куйбишева, до бункера, що притаївся там на глибині 37 метрів.

З Берліна надійшла телеграма, яку він уже знає напам’ять:

"Москва, Кремль.

Його Превосходительству Йосипу Сталіну.

Прийміть мої найщиріші вітання з нагоди Вашого щасливого повернення до Москви, у свій робочий кабінет у Кремлі.

З твердою надією, що між Великою Німеччиною і Великим Московським князівством–2 почнеться велика ера добросусідства та співробітництва на благо обох держав у нових історичних реаліях.

Адольф Гітлер".

Нечутно (але він все ж почув, здригнувся і насторожився — хоч і не подавав виду: не любив, коли без дозволу заходили до його кабінету) відчинилися двері.

Він полегшено перевів подих (збоку здавалося, що він просто випускає порцію диму з люльки): Молотов і Берія. Цим довіряти можна і тільки вони мають право заходити в його кабінет у будь-який час, не

питаючи на те дозволу, хоча… Довіряв він їм умовно, повністю вождь не довіряв нікому. Крім, звичайно, самого себе. Та й то…

— Коба, дозволь тебе привітати з телеграмою Адольфа Гітлера. (Сталін щось невиразно гмикнув, закутуючись хмаркою диму). За нашими даними вона підписана особисто фюрером. І послана з його ініціативи. Тож будемо сподіватися, що вона щира і по-своєму сердечна. Свої вітання тобі також передає Ріббентроп.

— А-а… "дорогий герр Ріббентроп"? — буркнув вождь, пригадавши як він колись вітав цього бонзу третього рейха. — Що він там… бажає?

— Ділових зустрічей у майбутньому. Згадує — майже захоплено, — свої довоєнні візити в Москву, Большой театр, нічний прийом у твоєму кабінеті, Коба. Мріє невдовзі відвідати Москву і знову з тобою зустрітися.

— Мріяти у нас нікому не заборонено — на жаль.

Перевів погляд на Берію.

— З чого будемо починати, товаришу Сталін, — блиснувши склянками пенсне, виструнчився той.

— Так ніби ти не знаєш, з чого починати, Лаврентій! З того, з чого ми й раніше починали. І, до речі, ніколи не уривали наші починання. За війною з німцями ніколи було займатися внутрішніми ворогами. А вони, скориставшись моментом, розплодилися. Пора вже почати проріджувати їхні зловредні ряди. З істинно більшовицьким розмахом, Лаврентій! До нігтя їх, до нігтя! Як тифозну вошу! Треба, не відкладаючи справи в довгий ящик, допомогти їм по швидше потрапити… Куди потрапити нашим ворогам, Лаврентію?

— На той світ, товаришу Сталін! — з готовністю відповів Берія і навіть азартно потер руки.

— А точніше, товаришу Берія?

— У землю, товаришу Сталін!

— Попав… пальцем у небо, — вишкірив Сталін жовті од нікотину щербаті зуби. — Ми, Лаврентію, гуманісти, тому будемо відправляти їх не в землю, а — на небесі. Кажуть, що буцімто там є якесь царство. Отож, хай вони там і розкошують. — Погасив посмішку, мовив із злістю: — Нема їм місця на землі, земля нам потрібна під урожаї сільськогосподарських культур. Уцілілих треба годувати. А відправляти їх краще на небо. На небо!.. Пригадується мені такий випадок з життя Івана Грозного, який був вельми винахідливим у боротьбі із зрадниками та в придумуванні їм кари. Якось він велів схопити одного боярина… Пригадується, його прізвище Голохвастов… Посадили, значить, того боярина на бочку з порохом. Іван Васильович звелів підпалити порох. Ну, порох і вибухнув. Цар задоволене потім пояснював: він таким способом допоміг зраднику піднятися на небо.

— Вельми дотепно, товаришу Сталін.

— На жаль, це не я проявив дотепність, а — Іван Васильович, учитель наш! Так ось і ти, Лаврентію, дій з нашими ворогами так же дотепно.

— Радий старатися, тільки…

— Що — "тільки"? — похмуро і чомусь підозріло вождь.

— Тому, що де набрати по бочці пороху на кожного нами заарештованого? Лише в одному тридцять сьомому ми схопили більше мільйона. Тут продукції й кількох порохових заводів не вистачить. Нераціонально.

— Та-ак, — погодився вождь. — Ворогів у нас більше, аніж наші заводи зможуть випускати пороху. Жаль… А втім, будемо відправляти їх на небесі дешевшим способом… Жаль, що Колима і Магадан нині не належать Московському великому князівству.

— Вони тепер належать Магаданському, товаришу Сталін.

— Треба буде з ними зв’язатися і якось умовити їх до нас приєднатися. Щоб нам було куди засилати наших ворогів.

— Бу сполнєно, товаришу Сталін.

Як за помахом чарівної палички (Молотов і Берія на мить відволіклися) на столі великого московського князя як уродилася пляшка "Сапераві", а за нею і три бокали.

Вождь власноручно — а це вказувало на його добрий настрій, — хлюпнув до бокалів свого улюбленого вина, кивнув, щоб соратники взяли свої бокали.

— Капітально посидимо сьогодні у мене на Ближній дачі… До речі, Лаврентію, збери на шосту годину членів Політбюро — посидимо, як колись сиділи ще до війни.

— Слухаю, товаришу Сталін!

— А зараз я хотів би… хотів би повторити один свій довоєнний тост. — На мить задумався: — Він, якщо мене не зраджує пам’ять, звучить так: "Я знаю, як сильно любить німецька нація свого Вождя і тому мені хочеться випити за його здоров’я!"

— І за майбутній Пакт про ненапад і дружбу між нашими народами — великим німецьким і великим московським, — додав Молотов.

— А також пропоную випити за нашого усіма нами любимого і дорогого Йосифа Віссаріоновича Сталіна! — аж верескнув Берія. — За того, під чиїм мудрим керівництвом ми здобули таку вражаючу перемогу і знову знаходимося в Кремлі! Сталін кивнув на знак згоди і вони мовчки випили.

— Молотов, — вертячи в руках порожній бокал, озвався вождь, — не забудь подякувати фюреру за його тепле вітання. І заодно передай моє вітання дорогому герру Ріббентропу. Додай: ми теж сподіваємось невдовзі зустрічати у Москві дорогого герра Ріббентропа… Як кажуть — під вусами у вождя майнула крива посмішка, хоч жовті, котячі очі його залишалися холодними, — з вовками жити… — Як там далі, Лаврентію? Сподіваюся, ти знаєш народну мудрість?

— Так точно, товаришу Сталін! З вовками жити, з вовками й дружити!

— Точніше, точніше, Лаврентію, народну мудрість треба краще знати: з вовками жити — по-вовчому вити.

Так почалася ера Великого Московського князівства–2 — під мудрим керівництвом дорогого і любого… — і т. д., і т. п. — керманича, батька і вчителя всіх народів, геніального стратега і тактика неперевершених перемог товариша Сталіна — Великого Московського князя.

ЯРЛИК НА КНЯЗІВСТВО

або Три дні дзвонити у всі дзвони!

20 листопада 2020 року до першого перону Білоруського вокзалу урочисто підкотив спецекспрес Берлін — Москва. (Як схвильовано один із журналістів зазначатиме, "з почуттям виконаного обов’язку")

Вокзал, як і годиться для такої події, було прикрашено червоними полотнищами із зображеннями ведмедя, що стоїть на задніх лапах, тримаючи в передніх щит із стилізованими під слов’янську в’язь літерами "ВМК–2", а також червоними штандартами з чорною свастикою в білому колі — з поваги до Великої Німеччини і на знак "вічної дружби з великим німецьким народом". Ліворуч і праворуч на пероні товпилися численні зустрічаючі — члени клану Джугашвілі, бояри в розкішних соболевих та горностаєвих шубах (незважаючи на ще теплий осінній день), урядовці, яким, як і в будь-якій країні немає числа, радники, фото — тележурналісти і ті, хто носить невизначений статус "приближені".

Як тільки провідниця в давньоруському фірмовому вбранні відкрила двері вагону, з нього наче із шкатулки вигулькнув Йосип IV Джугашвілі в завеликому кашкеті, напіввійськовому френчі з накладними кишенями, в темно-синіх, з генеральськими лампасами штанях, що їх у націонал — патріотичних виданнях називають "портками", що були заправлені в м’які кавказькі чоботи. В руці він картинно тримав свою традиційну люльку — атрибут чи не всіх Джугашвілі, навіть тих, хто й не палив.

Поруч з великим князем — теж наче бісівкою вигулькнувши із шкатулки, — як уродилася довгонога (преса традиційно потім запевнятиме, що ноги у неї ростуть чи не від вух) білявка в розкішному платті з діадемою в пишній зачісці. З-за неї визирала есесівка Ельза в чорному костюмі (піджак, коротка спідниця, в білій кофті при краватці, вузол якої блищав срібним есесівським значком у вигляді черепа).

Білявка трималася вільно, дещо аж незалежно і навіть було поклала руку на плече великого князя, але все ж прибрала її, як тільки той невдоволено ворухнув плечем.

"Побрикайся, — зловтішно подумала довгонога арійка, — все одне я тебе загнуздаю — не таких укоськувала..."

Ледве князь ступив на перон, як оркестр заграв спершу гімн Великого Московського князівства, що починався словами "Слався наш великий князь, славний — преславний князь — государ", а потім і Великої Німеччини (ще б пак! За спиною Йосипа виднівся протектор у низько насунутому на лоб здоровенному кашкеті, що затінював йому чи не все лице, та й серед зустрічаючих чи не половина були явними або таємними агентами СС та гестапо).

Витримавши ефектну паузу, великий князь голосно звернувся до присутніх (вважалося, що до самої історії):

— Великий народе московський! Московіти! Мої любі піддані! Піклуючись про ваш добробут і спокій у нашому великому князівстві, я привіз вам велику княгиню московську — аж із самого Берліна! — злегка вклонився до білявки, котра ще грайливіше посилала навсібіч повітряні поцілунки. — Як кажуть, прошу любити і жалувати за руським звичаєм: принцеса Марія із всесвітньо відомої історичної німецької династії Гогенцоллернів, з роду самого Фрідріха Вільгельма, короля прусського!

Віднині вона ваша матушка московська!

Оркестр заграв туш.

Принцеса Марія з династії Гогенцоллернів з роду самого Фрідріха Вільгельма, прусського короля, а тепер велика московська княгиня, завертілася, все ще посилаючи повітряні поцілунки та білозубу посмішку великому московському народові. Присутні на вокзалі захоплено вітали свою велику княгиню, стрекотіли теле— і кінокамери, спалахував магній. Протектор бурхливо зааплодував, показуючи усім своїм видом, що й він причетний до такої епохальної події, як одруження великого московського князя з німецькою принцесою.

— Великий народе московський! Московіти! — знову заговорив Йосип IV Джугашвілі, то соваючи під вуса свою декоративну люльку, то

виймаючи її. — Я повернувся з Берліна, могутньої і славетної столиці тисячолітнього рейху. Мій візит у дружню нам країну був зело успішним і продуктивним. Я привіз вам мир і дружбу фатерлянда, нашого друга і захисника на найближчі п’ять років. Це запорука нашого процвітання! Слава арійцям великого Адольфа! Слава великій Московії!

Перон потонув у вигуках схвалення. Оркестр щось грав — то бравурне, то релігійне. Тлусті попи в чорнющих рясах кадили перон. Найбільший піп гудів потужним голосом як в ієрихонську трубу:

— Слава на віки вічні його величності Йосипу IV Джугашвілі, великому князеві Московському! Довгих літ і князівства його величності, батькові нашому і керманичу! Слава, слава великій княгині Московській, принцесі Марії і нашій віднині матушці!

— Слава великому німецькому народові і його уряду! — лунали здравиці з іншого боку. — Другу і брату великого московського народу!

— Під мудрим керівництвам його величності Йосипа IV Джугашвілі, під прапором Адольфа Гітлера — вперед до нових перемог! Бог з нами! Наша Русь як ніколи могутня і вона семимильними кроками йде до свого світлого майбуття!!!

Оркестр не вгавав.

Публіка на пероні аж шаліла від вірнопідданих почуттів. Великий Московський князь і його така ж велика московська княгиня розкланювалися й посилали на всі боки свої вітання та посмішки.

"Хай я не імператриця, а всього лише княгиня, але й це немало, адже я нарешті на троні", — гордовито думала принцеса Марія.

Тим більше, рейхсканцлер наостанку їй наказував:

— Будеш слідкувати за Йосипом — це твоє головне завдання, завдання рейху. Слідкувати і слідкувати! Аби він не вдарився, бува, в сепаратизм і не поперся створювати велику російську імперію на одній шостій земного суходолу! Велика Німеччина тебе не забуде! — Далі перейшов на шепіт: — Сподіваюсь, я добре тебе влаштував, моє золотце?

Рейхсканцлер, коли ще ходив у простих міністрах, теж був її коханцем і вона тоді ним вертіла як хотіла. Щедрим він був коханцем, допоміг їй, дочці простого булочника, утвердитися в статусі принцеси, і вона це пам’ятала. Та й нині не без його допомоги утвердилася в статусі великої княгині московської — як не пам’ятати. Правда, і обов’язки на неї покладені великі — бути в Московії очима і вухами рейху. Разом з протектором та іншими наглядачами — явними і таємними, а їм несть числа, від співробітників при канцелярії князя до кухарів та прибиральниць у Кремлі — і вона це виконає. Знайома робота, не вперше.

— Слава тисячолітньому рейху! — від почуттів, що аж переповнювали її, верескнула велика княгиня і високоповажний натовп на пероні в одну горлянку вигукнув:

— Слава великому московському князеві!

— Слава!!!

— Слава!!! Слава!!!

(Що, що, а кричати "слава!" на Русі здавна уміли — та ще своїм правителям).

Тим часом його величність здійняв над головою блискучу срібну цяцьку на такому ж срібному ланцюгові, велику і певно важку, що по формі нагадує перевернутий місяць — молодик.

— Ось він, ярлик! — вигукує Йосип IV Джугашвілі захоплено, на одному подиховi. — Ярли-ик!!! Не фігня якась! За даними штучками колись наші князі їздили в пониззя Волги до ханів Золотої Орди, а мені в Берліні чи не на блюдечку піднесли! Заслужив!

З цими словами, повертівши над головою ярликом, великий князь надіває його через голову і ярлик опиняється у нього на грудях.

— Радуйся, народе московський — ярлик на князівство у нас!

Сонячний промінь дістався ярлика на княжих грудях, срібло спалахнуло мертвим, але блискучим вогнем і всі на знак покори перед всемогутнім ярликом посхиляли покірні голови, які, як відомо, меч не січе…

Вже коли від вокзалу й до Кремля мчав урядовий кортеж, Йосип IV, погладжуючи в себе на грудях ярлик, міг нарешті розслабитись і перевести подих.

Слава Богу, все скінчилося добре, як клята німчура каже, гут — віднині він під захистом ярлика, що давав йому найвищу владу в князівстві. Віднині ніхто з бажаючих поборотися з великим князем за владу, не зважиться проти нього виступити — ярлик його захищатиме надійно. З ним він у повній безпеці.

Кортеж стрімко мчав вулицями Москви (на час проїзду кортежу вони вже йменувалися спецтрасою) — під безперервне і загрозливе виття сирен. Вів кортеж боярин, начальник особистої охорони великого князя.

Попереду — три автомобілі. Перший вів кортеж, за ним дорожня поліція, а вже за нею джип охорони і лише потім "Мерседес — пульман" його величності з великою княгинею, за ними знову джип охорони, резервна машина, потім реаномобіль з лікарями та медапаратурою, знову дорожня поліція і нарешті резервні автомобілі.

Вздовж усієї спецтраси — від вокзалу й до Кремля, — товпляться московіти — в ранзі зустрічаючих.

На час проїзду кортежу їх силоміць зігнано і кожній групі виділено певне місце — від стовпа номер такий-то до стовпа номер такий-то, де вони мають стояти і прапорцями вітати великого князя.

Зігнані й оточені стражами московіти покірно стояли й радісно, з посиленим ентузіазмом та любов’ю, як потім писатимуть у пресі, махали виданими їм прапорцями.

Великий князь задоволений. Скільки вони їдуть, стільки його й вітають московіти. Гут, як каже клята німчура, гут! На кожному метрі вітають — це ж треба, як вони люблять свого великого князя!

Правда, в одному місці серед зустрічаючих так недоречно спалахнула колотнеча — одна група зустрічаючих кинулась з кулаками на іншу групу таких же зустрічаючих.

І ті, і ті були з прапорами і транспарантами, що ними й лупили одне одного. І в тих, і в тих прапори були одного кольору, червоні, тільки на одних у білому колі свастика, а на других у такому ж колі — серп і молот.

— Що вони не поділили? — невдоволено запитав Йосип IV начальника своєї особистої охорони, котрий сидів попереду. — І взагалі… взагалі, що це за людішки? Чиї вони холопи? Яких бояр?

— Випадково в одному місці, на одному п’ятачку опинилися члени молодіжного ордена "Адольф Гітлер" та члени теж молодіжного ордена "Йосип Сталін", — пояснив начальник особистої охорони, боярин. — Взагалі, суперництво між ними, хто з них істинний — триває здавна.

— Розберись і наведи лад! І взагалі… Що вони ділять? Скільки разів казати: між Адольфом Гітлером і Йосипом Сталіним немає ніякої різниці — то що вони ділять?

— Розберусь, ваша величносте, проведу з ними виховну бесіду. Справді, між Адольфом Гітлером і Йосипом Сталіним не було і немає ніякої різниці. Тож їм і ділити нічого. І тим більше, лупити один одного транспарантами із зображеннями своїх фюрерів.

Та ось вже Червона площа, стрімкий храм Василія Блаженного, мавзолей з великими білими літерами на фронтоні "СТАЛІН", Спаська вежа, проскочивши яку, Йосип IV нарешті полегшено зітхнув: вдома! Він у затишному і неприступному Кремлі де можна й розслабитись. В Грановитій палаті, як доповідали йому, вже накриті сотні столів — з напоями й наїдками чи не для тисячі ротів — аби вони могли випити й пережувати ті наїдки, їм буде дано цілих три дні. З нагоди вручення їхньому владиці, і тепер уже вождеві і батькові московського народу, ярлика на князівство.

І три дні у Москві й Московії дзвонитимуть усі дзвони на всіх церквах, храмах, соборах та дзвіницях, чим здавна славиться матінка — Русь…

Під ранок великий князь московським Йосип IV, стомившись від любові з принцесою Марією (яка невситима бестія, прямо жах! І де воно таке велелюбне взялося?), лежав відпочиваючи як після трудів праведних. (А втім, це й були труди праведні, адже він трудився, аби породити спадкоємця московського престолу в майбутньому). Слава Богам, принцеса, нарешті вгамувавшись, заснула сном безневинного дитяти. Скориставшись передихом, князь в нічній тиші кремлівських палат подумки ще і ще підсумовував свою поїздку до Берліна. Принижувала його клята німчура, інакше вона не може, слов’яни для неї — другий сорт, але хай… Він все стерпів і ще стерпить — якщо треба буде. Не злиняє. Хай його товчуть і в грязь, але він все одне великий князь. І лежить зараз не де-небудь, а в Кремлі, в князівських палатах. І

ярлик на князівство таки отримав. І хай на роздрібненій Русі в собаку палицю кинеш, а в князя попадеш, але Московське князівство — єдине, яке має титул Великого, а він серед різних там Ростовських, Суздальських, Тверських та іже з ними має титул Великого. Не кажучи вже про численних ханів з численних карликових ханств. І він ще своє візьме, як взяли його попередники з Московського князівства. Ставши великими і сильними, всіх князів підім’яли під себе, поробивши їх своїми васалами, а землі їхні до Московії поприєднували, створивши спершу царство, а потім і Російську імперію. І він та його наступники неодмінно повторять їхні подвиги. Гуртом і за віки вони ще відновлять Московське князівство і перетворять його спершу на царство, а потім — за новітнього Петра I — і на імперію. І тоді німчура ще в них у служках потанцює!

А чому… Московські великі князі хоч і їздили на поклін до Золотої Орди за ярликами, догоджали ханам, але потім їх — до нігтя! Всіх перетравила Російська імперія, на 9 тисяч кілометрів до океану простяглася чужими володіннями, що їх вона поробила своїми і які звідтоді стали ісконно руськими землями! "Что взято — то свято!" — таким був головний девіз московітів. У XIII ст. Москва мала 216 тисяч квадратних кілометрів, а вже у XX ст. — 23 000 000! Все тих же квадратних кілометрів!

За 234 роки (з 1228 року) Московія провела 160 зовнішніх війн. Це були загарбницькі війни (лише 4 з них — оборонні). Недарма ж ще Ф. Достоєвський зазначав: "Де стала московська нога, там є московська земля". (Він же в своєму "Дневнике списателя" писатиме: "Ми, москвіни, в Європі — гості, а в Азії ми — вдома").

Про це мріяв і Йосип IV, вважаючи, що він — на правильному шляху відродження Росії. Бо як би там хто не старався, але великий народ можна лише на якийсь час перемогти, але знищити його — ніколи!

Вранці свіжий і бадьорий, повний планів на майбутнє, випив за руським звичаєм квасу на похмілля. Принцеса Марія, розкидавши свої

звабливі, як намальовані тілеса, солодко спала і до когось — до кого, цікаво б дізнатися? — посміхалася уві сні. І посмішка її була прямо дитяча — ах пустунка — штукарка — витворянка! Він прикрив її звабні тілеса простирадлом і, прихопивши стражу, з палат кам’яних спустився у кремлівський двір, де його чекали радники. Гуртом попрямували до прапрадіда "в гості".

Вожді завжди хочуть довго жити. Навіть після смерті своєї неохоче йдуть з цього світу, де вони аж захльобувалися у владі — як мухи на меду. Та і як підеш, коли ти не простий смертний — хоч смерть і тебе чекає — чий недогляд, яких богів? — як чекає вона кожного простолюдина. Так і владаря, який за життя свого ще вчора був всемогутнім богом, живим серед смертних. Батьком і вчителем людства.

От і Йосип Сталін після смерті як заліг у броньовий саркофаг, так і лежить ціленький, ніби вчора і вклався.

Мертвий, а світ живих не покинув.

Досить було Йосипу глянути важким поглядом на радників, як ті відразу ж почали його просвіщати: виявляється, перший мавзолей був створений в середині IV ст. до н. е. — як усипальниця в Галікарнасі — для правителя Карії, перського сатрапа тієї Карії Мавсола. Гробницю збудував Піфей — грецький архітектор, відомий будівництвом храму Афіни в Пірені — у стародавньому світі гробниця Мавсола вважалася одним із "семи чудес світу".

Складався мавзолей з високого квадратного цоколя і колонади іонійського ордера із стрільчатою пірамідою, що увінчана зображенням Мавсола і його жони Артемізії, які стоять на колісниці, запряженою четвіркою коней. Після цієї споруди Мавсола мавзолеями стали називатися всі монументальні гробниці. Швидко ідею споруджувати собі монументальні гробниці підхопили інші правителі, сатрапи, диктатори,

різноманітні "батьки народів". А за ними й новітні "батьки" — некоронованні правителі комуністичних режимів.

І хай епоха забальзамованих вождів на планеті Земля вже минула, але деякі з них, навіть ставши муміями, не спішать покидати цей суєтний світ. У Берліні лежить забальзамований Адольф Гітлер, у Москві — Йосип Сталін, у Кореї — Кім Ір Сен, у В’єтнамі ще хтось там… Колись у кремлівському мавзолеї чи не піввіку лежав Володимир Ульянов, знаний по партійному псевдо як Ленін, і спершу це була його усипальниця, але нащадки Сталіна викинули його. І тепер Йосип Сталін лежить у мавзолеї, де колись лежав Володимир Ленін, мумію якого вже закопали на кладовищі біля могили його матері, сам-один. Його мумія стала повноправною у чужому колись мавзолеї.

Зовні все було, як звичайно — на вході завмерла почесна державна варта.

Але мавзолей для відвідувачів тимчасово було зачинено — щороку тіло вождя перебальзамовували.

Йосип IV спустився сходинками вниз і в супроводі почту увійшов до зали. Саркофаг під броньовим ковпаком був порожнім. Перебальзамування вождя тривало вже щось із місяць. Йосип через потаємні двері зайшов до лабораторії Центра біологічних структур, який хоч формально й належав Інститутові лікарських та ароматичних рослин, насправді був автономним. В центрі лабораторії стояла велика ванна, а в ній у спецрозчині — голе тіло геніального учня Леніна ("Що стосується мене, то я тільки учень Леніна і моя мета — бути достойним його учнем" — любив казати наївним Йосип Віссаріонович за свого життя). Вчені у білих халатах і лаборанти, які товпилися навколо ванни з трупом вождя всіх часів і народів, загледівши великого князя, виструнчилися. Старший коротко доповів, що йде чергове планове перебальзамування "об’єкта № 1", що проводиться щороку.

— Гм… — гмикнув Йосип IV і хоч йому не хотілося дивитися на голого прапрадіда, який помер вісімдесят років тому, але, пересиливши себе, підійшов ближче.

За всі роки з казни князівства на утримання мумії пішло біля ста мільйонів марок, але… Але нічого не вдієш — князівству потрібен символ. Тим паче, що й досі за Йосипом Сталіним багато хто шкодує — отоді, мовляв, був порядок! Тільки що — так і відправляли на Колиму…

"На Колиму, на Колиму", — зітхнув Йосип IV. Теж мудре рішення, бо інакше що робити з опонентами твоєї влади. На Колиму їх!.. Жаль, що нині Колима не належить Москві, там якесь місцеве — Колимське чи що? — князівство. Але це поки що. Прийде час і Колима знову належатиме Москві і Москва туди ешелонами відправлятиме опонентів — щоб підтримувати порядок, про який ще й досі багато хто мріє.

Дивлячись на голого діда із старечим тілом і вусами, що все ще стовбурчились — і оце все, що лишилося від колишнього вождя, батька всіх народів, геніального керманича і учителя? — Йосип пошкодував, що від вождів, виявляється, так мало залишається. Як і від їхньої влади.

Здалося, ніби вуса ворухнулися.

Йосип здригнувся й позадкував від ванни з мумією свого прапра…

Кивнув спеціалістам, мовляв, продовжуйте своє і вийшов на свіже повітря. Ху-ух, наче на таму світі побував.

Два криваві вожді все ще лежать у цьому світі — один у Берліні з мишачими вусиками, другий — з вусищами, — у Москві. Виходить, вони ще потрібні людству, яке сподівається їх воскресити? І клянеться їхніми муміями — ностальгія за минулим? От бальзамувальники й стараються. А в Москві — найкращі з найкращих. В багатьох країнах вони

забальзамовували тамтешніх вождів і "батьків усіх народів" та диктаторів — мають досвід.

Пора, мабуть — якщо вже став великим князем, а отже, й батьком і учителем всіх народів, — розпочати роботу по увічненню власного тіла по смерті. Для початку створити хоча б комісію — хай вибирає архітекторів і починають йому проектувати персональний мавзолей. А чому б і ні, як він тепер батько московського народу. За прикладом єгипетських фараонів мусить мати свою усипальницю. Тож вже пора цим зайнятися.

Піраміди — гробниці єгипетських фараонів у Стародавньому Єгипті, спочатку були ступінчасті, згодом — геометрично правильної форми, пірамідально. Фараонівські, так би мовити, мавзолеї. Якийсь їхній фараон, Хеопс чи як його там, спорудив собі піраміду висотою у 146 метрів. Оце мавзолей живого бога (чи його втілення) на землі!

Так думав у кремлівських палатах Йосип IV Джугашвілі, розглядаючи атлас єгипетських пірамід…

"От би собі такий мавзолей спорудити!" — думав, відчуваючи солодкий холодок у душі — і хочеться, і колеться. Це не те, що якийсь там мавзолейчик Леніна, а тепер Сталіна на Красній площі! Але…

Зітхав. Не потягне піраміду все Московське князівство, бодай і в ранзі великого. Та й традиції споруджувати такі гігантські гробниці в слов’ян відсутні. Хоча колись, ще на своїй зорі і вони насипали своїм князям кургани.

В Єгипті ж — інша річ. Кожен фараон, тільки-но зійшовши на трон, відразу ж зганяв сотні тисяч робітників споруджувати йому вічну домівку. Дивись, до кінця його фараонства й готова піраміда. От би й собі таку, але… Не потягне князівство. Доведеться обмежитись звичайним мавзолеєм. Хоча другий мавзолей на Красній площі — чи не

забагато буде? Зрештою вирішив над цим питання подумати якось іншим разом. Нині не це на часі. Треба розширювати своє князівство, зайнятися собіранієм руських земель. Як то вже було.

До радника:

— Хто такий Юрій Долгорукий?

— Владимирсько — Суздальський князь з 1125 року. Згодом великий князь Київський, засновник Москви.

— От, от. З нього й треба брати приклад. З Юрка Довгі Руки. Русь здавна трималася на довгих руках. А наша, московська, й поготів.

— Маєш і ти, князю, обзаводитися довгими руками. Та й починати…

— Що — починати? — запитав він невідомо кого, бо невідомо хто йому раду тоді радив.

— Творити царство — государство—імперію. Нашу, рідну, руську. Бо як же Росії без імперії, га? Вершницею без голови вона бути не може. А тому Русі нашій потрібні і юрки довгорукі, івани грозні, і петри перші, і…

Тієї ж миті його величність і проснувся.

Поруч — гола — голісінька (і що у неї за європейська манера — мода вкладатися спати з чоловіком голою — голісінькою? Набралася страму в своїй Німеччині і в Кремлі, у княжих палатах його поширює!) принцеса його, як добрий дядько похропує… Що ж, хай хропе, покіль хропеться. Після трудів, як кажуть, праведних.

Але сон віщий, подумалось йому. Русі справді без довгих рук не можна. Як і без Івана Грозного чи Петра Першого.

Подивився на свої руки. Зітхнув. Руки як руки. Навіть закороткі. А на князівстві, при владі потрібні довгі.

Нічого, згодом думав, виростуть. Нам, московітам, без довгих рук і справді не можна. Без них імперії не збудуєш.

Хоча починати треба з царства. (Господи, і як ця тендітна принцеса хропе! Навіть думати заважає). Хто там з великих московських князів став першим царем Русі?

Іван Грозний… Грозний…

Грозний…

Йосип IV Джугашвілі—Грозний! Чорт забирай, як здорово звучить! Чому б йому й справді не стати Грозним?

Як тільки його величність оголосила про своє бажання відвідати першого царя Русі, великокнязівський почет почав збиратися як наче б чи не в заморське турне, хоч всі знали: великий князь зібрався відвідати Архангельський собор Кремля, де покоїться Іван Грозний, перший з великих князів московських, який проголосив себе царем — государем всія Русі.

І всі в Кремлі знали, що саме Іван Грозний, лютий і найжорстокіший цар з усіх монархів Русі—Росії, був улюбленцем самого Йосипа Сталіна. До нього радянський диктатор не лише прихильно ставився, а й навіть благоволив перед ним. На полях книги, що прославляла діяння цього самодержця — садиста, Сталін залишив численні захвалюючі помітки: "Учитель… учитель…"

Возвеличуючи тирана з тиранів, жорстокішого за якого в Росії більше не було (до Сталіна), Сталін разом з тим дорікав йому, що, мовляв, Грозний не був до кінця послідовним і безпощадним (куди вже більше!)

у боротьбі із "зрадою" і наприкінці життя каявся у своїх антизаконних вчинках. (Десь років через три після новгородського погрому Грозний звернувся з покаянним листом до Кирило — Білозерського монастиря: "Увы мне, грешному. Горе мне, окаянному. Ох мне, скверному!.. Я, пес смердющий…. Сам вечно среди пьянства, блуда, прелюбодеяния, скверны, грабежей, хищений, убийств и ненависти, среди всякого злодейства… Я нечистый и скверный душегубец…"

І в пориві каяття (після якого він, між іншим, ставав ще лютішим катом) за загублені ним безневинні душі, віддав розпорядження скласти поминальний список ним страчених — Сінодик — і розіслати по монастирях, аби монахи молилися за всіх убієнних. За це цар виділив щедрі винагороди монастирям. У тому Сінодику було більше трьох тисяч прізвищ, що в десятки, якщо не в сотні разів менше істинного числа ним погублених людей.

— Мало ворогів обезголовлював Іван Васильович, — завжди був невдоволений Сталін, коли згадував царя Грозного. — Міг би і в кілька разів більше стратити — вибір у нього був, людішек на Русі завжди вистачало.

Сам він стільки знищив невинних, що ніякі Івани Грозні і помріяти про такий розмах не могли!

Для Йосипа IV Джугашвілі Грозний теж був учителем. І ледь чи не еталоном для наслідування, дороговказом у майбутнє. За наукою до свого вчителя і вирушив великий князь до Архангельського собору, де схилив голову перед кам’яним саркофагом грізного Грозного — почет поштиво завмер на деякій відстані, ближче до гробниці царевича Івана, сина Грозного, якого сам Грозний ударом посоха відправив на той світ…

— Учителю?!. Великий учителю, государю всієї Русі — навчи мене, надихни і просвіти, як із князівства створити царство і стати в ньому самодержцем. Таким, яким ти був колись.

І Йосипу здалося, що в мертвій тиші Архангельського собору, в його напівтемряві чує він чийсь скрадливий голос, казання якесь…

А втім, він знав чиє: то Іван Грозний зі своєї кам’яної гробниці до нього озвався. А все повчання зводилося до одного: не може Русь бути без царя — батюшки і без опричини. Починай, праправнуче Сталіна, з вінчання на царство, починай з "возложения венца, золотой цепи и брам царя Константина". А після миропомазання та причащання хай вручать тобі скіпетр — і ти вже — цар — государ Русі. Сідлай коня і відправляйся завойовувати… Що? Кого? Та хоча б як і я починав — Казанське та Астраханське царство. А там Господь пошле тобі інші походи і побіди. Чим більше захопиш чужих князівств та ханств, тим швидше княжа Русь стане царством.

— Чую, чую тебе, учителю мій, — в пориві зворушливої ніжності шепотів Йосип IV Джугашвілі і палко аж до нестями хрестився, вірячи, що й справді в такі хвилини, стоячи біля кам’яної гробниці, чує він голос першого царя всія Русі, котрий благословляє його на створення царства — предтечі великої імперії росів, що згодом простягнеться на одну шосту земного суходолу.

Іноді Йосипу навіть снився государ всія Русі. А сон був один і той же. В супроводі трьохсот стрільців та опричників Іван Васильович повертається в Москву зі свого заміського палацу — терему, а попереду кавалькади на здоровенному бику поважно сидить у золотому вбранні (але в незмінному ковпаку з ослячими вухами та срібними дзвониками) царський блазень, званий як "шут гороховий" Осип Гвоздь. (На святках та на масляну шути незмінно обмотувалися густою гороховою соломою і надівали яку-небудь маску — харю (від грецьк. харея — голова), тож звідтоді їх і звали шутами гороховими).

І той шут гороховий, улюблений блазень Грозного, підморгує йому, Йосипу IV Джугашвілі.

І Йосип IV Джугашвілі від обурення — що якийсь там шут сміє йому підморгувати, — не тямлячи себе кричить:

— Казнити!!. Негайно казнити!!.

— Кого, ваша величносте, — з готовністю питають заплічних справ майстри, готові хоч кого — був би лише наказ — відправити на шибеницю.

— А того… шута горохового, який посмів мені підморгувати!

— А-а… Осипа Гвоздя? — заплічних справ майстри явно розчаровані. — Пізно його страчувати. Свого шута сам цар — батюшка Іван Васильович якось у гніві праведному проштрикнув ножичком гостреньким — за його насмішки. Коли прибув лікар, блазень уже був мертвий. Лікар тільки руками розвів: стерво, мовляв, і вони не можуть воскресити. Та й потім… Бог "лише раз вкладає в людину душу: якщо вона його полишила, то нікому не дано кликати її знову". Цар — батюшка тільки рукою махнув: хай диявол забере його, якщо він не побажав ожити!..

— І правильно втнув цар — государ, — заспокоївся Йосип. — Туди йому й дорога — шуту гороховому! Як і всім шутам гороховим, яких у нас щось таки забагато розвелося. Тому й спасу від них немає.

І снилася йому — на одній шостій земного суходолу, як то раніше було, — Руська імперія…

Але в найцікавішому місці, коли його, Йосипа IV Джугашвілі, проголошували Йосипом Грозним, — його безцеремонним стусаном під бік розбудила принцеса Марія.

— Вставай, лежебоко, годі хропака давати, пора вже любов’ю з жіночкою зайнятися!

— Але ж я з любою жіночкою вчора займався, — спробував було великий князь відкрутитися від виконання своїх подружніх обов’язків — але не на ту напав!

— Так то ж звечора було, а зараз уже ранок — пора починати нове коло.

— Його ж царствію не буде кінця — так, здається, у Біблії написано, — зітхнув великий князь (спати хотілося немилосердно).

— Значить правильно записано в Біблії!

Діватися нікуди, треба було розпочинати черговий виток виконання своїх нелегких подружніх обов’язків, що вже почали великого князя гнітити.

Велелюбний — здатний глибоко любити когось, що-небудь або багатьох.

От іменно — багатьох.

Такою ласункою — сластолюбицею, любострасницею — сладострасницею, хтивою і похітливою, як був переконаний князь Йосип (не знаючи, правда, сумувати з того, чи, може, радіти) і була принцеса Марія, вона ж велика московська княгиня, вона ж дорога його жонушка.

І наділили ж германці його такою бестією — де вони тільки її знайшли — ненаситну, невгамовну. Присмокталась до нього, як п’явочка (жаль, що не медична!) — хоч ти зранку й до ночі, з ночі й до ранку займайся з нею любов’ю. А де бідному князеві брати для цього потенцію — розпусну німкеню те не цікавить. Де хочеш, там і бери, а коли вже мене взяв, то будь добрий той… задовольняй! І стільки, скільки я потребую — отак!

В гріб його загонить своєю жагою — не інакше. Не слабак у цьому ділі, але й він довго не витримає, їй-бо! Всі соки з нього вже вичавила клята німкеня! (Хоча зваблива, пристрасно — жагуча і щедра на любов — цього у неї не відбереш. Цього добра у неї навалом!).

Попередня його княгиня Євдокія була далебі цнотливішою — як істинна русачка — а постільні бажання її й геть були скромненькими. Ніколи не вимагала від чоловіка сіюхвилинної утіхи (хоч і не тільний, а — телись!), а терпеливо їх чекала. Має він бажання — хотіння, будь ласочка, вона готова — готовісінька, як перестигла вишня. Не до любові йому — княжою службою зайнятий, а там самі лише непереливки, — почекає.

Та й побралися вони не з якоїсь там політики чи державно — династичних інтересів, а виключно з любові. І все було б добре, аби Євдокія народила йому спадкоємця. А він, спадкоємець, за десять років їхнього спільного життя і спання на однім ложі, так і не з’явився. Не вагітніла княгиня і край. Хоч волхви — кудесники і напували її різними травами, ворожеї бувалі й сильні над нею чаклували (навіть німецькі лікарі знання свої докладали), а… "Нерепродуктивна велика княгиня" — винесли дуже учений вирок.

Та йому від того не легше було. Що висновок дуже учений. Йому спадкоємець на престол ой як потрібен. Це ж державна справа! Кому він, як вичерпає свої земні дні, передасть верховну владу? Правляча династія Джугашвілі на ньому урветься — жах!

А нема спадкоємця з однією княгинею, правитель має підшукати собі іншу. Як кажуть, репродуктивну. Ту, яка нарешті народить Москві княжича — престолоспадкоємця.

Так усі московські князі, а згодом царі та імператори робили — чинили, коли на світ Божий у них не з’являвся спадкоємець. Он Іван

Грозний… Вісім разів (хоч патріарх московський і протестував) женився, двох цариць у монастир відправив.

Довелося з нього приклад брати — відправив Євдокію до віддаленого і тихого монастиря, за долами, за лісами дрімучими… Рядовою черницею. На вічне там проживання. Бог тому свідок — як від серця Явдошку відірвав. Жаль… Любо було йому з нею. Не життя було, а — любота — лепота. Бувало й Докієчкою її називав — пестив, Явдошечкою (такою вона була йому любою), Досєю… А довелося — державні інтереси стали напереп’ят їхнім почуттям — у монастир відправити — як ялову. За доли, за ліси дрімучі, за бори скрипучі…

Навіть простому мужику не потрібна бездітна баба, а князеві на престолі й поготів… Відправив. Як то й відправляли руські монархи у монастирі своїх любєзних жонушек, княгинь, цариць. Тож не він перший, не він і останній. Та й не кривавий він кат, як, приміром, той же Іван, котрий Грозний, чи й прапрадід його.

Звідтоді ні-ні та й снилася йому Явдошка — ласкавою, хоч і дещо — траплялося й таке, — войовничою. Це в неї якось поєднувалося. Принаймні, за себе вона завсіди вміла постояти, і взагалі — далеко німецькій принцесі Марії до неї, Явдошки, істиної русачки, яка, як колись писав поет, і коня на скаку зупинить, і в палаючу ізбу зайде… І любила його, і він з нею хіба ж так кохався. От коли б ще плодючою була. А то ж… Корову, яка виявиться яловою, мужики не триматимуть, а тут…

Жаль, жаль… Ні-ні, та й згадує її, відчуваючи, як її поруч не вистачає. Ні-ні, та й з’явиться вона у його снах і тоді він вранці просипається аж ніби щасливий. Правда, на якусь мить. На ту, поки не збагне, що то усього лише сон…

Шкода було Явдошки, а нічого змінити вже неможливо, державні, монарші правила диктують йому свою гру, якої він мусить дотримуватися. Просив якось патріарха московського аби висвятили

зіслану черницю Євдокію на ігуменю. Хай керує монастирем — вона на це здатна. Патріарх обіцяв. А чимось ще Євдокії, скільки б вона не приходила до нього у сни, допомогти не може. Потрібен спадкоємець.

Принцеса Марія пообіцяла його неодмінно народити. Йосипка малого, котрий стане п’ятим в династії Джугашвілі. А вона плодовита. У своїй Німеччині буцімто вже має трьох дітей, тож народить і четверте чадо, але вже руське. Та й буцімто — про це йому баба — шептуха якось баяла, — вона вже й вагітна. Дай Боже!.. Ось тільки надто велелюбна, навіть вагітною ніяк не зупиниться.

— Ти знову спиш, герр Йосипе, — доноситься у його спогади насмішкуватий голосок княгині. — Підняла тебе з ліжка, всадовила, а ти… спиш? Сидячи? Чого мовчиш, майн хер, мій любий. Ворушися! Хто за тебе буде виконувати твої подружні обов’язки? Та й спадкоємця, Йосипа, мені замовляв? Замовляв. А як же його спорудити без любові, га? Я такого фокуса ще не знаю. Та й знати не хочу. І спадкоємцем треба займатися і… і просто так… Я ж ще молода — молода — любов’ю хочу займатися. Це ж, між іншим, приємна робота. Найприємніша з тих, які я знаю.

— Що ж, почнемо знову, — зітхнув великий князь, — як монголи кажуть: хилитати юрту.

— Я навіть не думала, які мудрі монголи!

Але навіть займаючись "хилитанням юрти", себто виконанням подружніх обов’язків (принцеса верещала від задоволення чи не на всі кремлівські палати), його величність не переставав думати про головне, що його тоді проймало — час вже зайнятися перетворенням великого Московського князівства на Руське царство.

Йосип IV Джугашвілі—Грозний.

Звучить.

Тож і пора було ним ставати. Якщо, звичайно, німецька принцеса в ранзі великої московської княгині не загонить його в гріб своєю невситимою любов’ю. Для початку треба створити свою оприччину і видати кожному опричнику мітлу з собачою головою. Таку, яку свого часу створив Іван Васильович. Чи ще й грізнішу. Для викорінення крамоли та невдоволених і запроваджувати самодержавну владу.

У такі ночі, коли він, виснажений, як вичавлений, виконанням подружніх обов’язків з трудом засинав, то йому незмінно снилося, що він уже став Іваном Грозним і перед ним не лише Русь тремтить Московська, а й ледь чи не увесь світ. Принаймні, Берлін так це вже точно.

І неодмінно на самому злеті найсолодшого сну просипався від знайомих уже стусанів — принцеса знову вимагала "хилитати юрту" — дались їй ті монголи!

— Мені нема коли… хилитати юрту, — пробував відхрещуватися від законних вимог принцеси. — У мене є більш важливіші справи.

— Овва!!. Що може бути важливішим за любовні утіхи? — дивувалася принцеса і від того гнівалась ще дужче.

— Бачиш, є такі… е-е… речі. Годі мені сидіти князем у Кремлі, бодай і в статусі великого. Пора царем ставати. Першим царем всія Русі — яким ото колись був Іван Грозний. А Московське князівство перетворювати на царство.

— А я… я тоді стану царицею?

— Але тільки тоді, як я стану царем.

— Любий мій князю, починай збирати руські землі — я дуже-дуже хочу стати царицею. Ах, ах, як це здорово звучить: цариця Марія! Таке і в найкращому сні не присниться!

— Щоб нам царями поставати, треба менше спати.

Але велика княгиня його вже не слухала. Навіть забула, що час уже було "хилитати юрту". І на те були свої причини.

Випадково вона дізналася і про іншу потаємну — поки що, — задумку великого князя. Якось після їхніх чергових забавок, розімлілий, подобрілий од жаги кохання, що все що в ньому нуртувала, князь раптом почав з нею ділитися своїми… Ну, скажімо, мріями. (А, може, не так з нею, як сам із собою розмовляв, ще і ще вивіряючи та зважуючи задумане, не раз і не двічі вимріяне). Тоді ж вона й почула од нього про його давню мрію. Замінити застарілі символи Московського князівства, його державний герб, що вже не відповідав — був переконаний князь, реаліям нового часу.

Досі таким символом на гербі виступали ведмеді — тварини поширені не лише на безмежних просторах Сибіру, а й навіть у лісах — все ще дрімучих, — Московії. Власне, ведмідь на задніх лапах, що в передніх тримає щит з літерами — плетиво слов’янської в’язі — "ВМК–2".

— Мене вже давно почали дратувати ці допотопні мішки на державному гербі князівства, — гарячкував князь, розмахуючи руками. — Це, будемо відвертими, символ патріархально — дрімучої Русі чи не домонгольського періоду. Сьогодні вони як анахронізм.

— Чому ж, — вирішила вона захистити байдужих їй ведмедів на державному гербі. — Це, мабуть, я точно не знаю, вікова традиція Русі? А традиції треба зберігати.

— Дотi, доки вони не почнуть нас тягти назад, у минуле, яке воскрешати не варто.

Схопився, сів на постелі і заходився чухати — пхе, вульгарно, — свої волосаті груди.

— З косолапими мішками йти в майбутнє? Ні, потрібні нові символи, новий герб Русі за нового періоду.

— І ким ти надумав замінити на державному гербі, як ти кажеш, мішок косолапих?

Він довго мовчав, все ще шкребучи через розхристану сорочку груди (пхе, все ж таки вульгарно! Ох ці руські, нема у них лоску — шику), а тоді заговорив довірливо, як говорять з найближчою (це їй заімпонувало) людиною:

— Мені якось новгородці подарували давню — чи на дванадцятого століття, — ікону із зображанням Георгія Побідоносця, змієборця і христолюбивого воїна, якого так шанує наша православна церква. Та й серед простого люду він вельми знаний і популярний — як релігійний і в той же час чи не національний герой Русі. Так ось на іконі він зображений верхи на білім коні, який стрімко несеться. За його спиною має зелений плащ. На Георгії — у нас, на Русі, його ще називають Єгорієм Хоробрим, про якого написано у популярному "Жытии о чуде со змием", — кафтан, а поверх нього червоно-оранжова кольчуга. Навколо голови Георгія білий німб — знак святості. Сильним ударом він заганяє спис в пащеку Змія — гада, що звивається в агонії під копитами коня... І хай Георгій прийшов на Русь із Греції, але в нас він уже давно став своїм святим.

Первый престол — свят Єгорий,

Другой престол — Мать Пречистая,

Третий престол — сам Исус Христос.

Ось він і має з’явитися на нашому гербі — святий Георгій на білому коні. Це й буде вона…

— Хто — вона? — закліпала Марія.

— Молода Русь, яка народжується й міцніє—мужніє. Сильна і красива. На білому коні, що стрімко несеться просторами і ніхто його з чужинців не здатен зупинити. Несеться і списом убиває змія. Себто своїх ворогів, які вже під копитами її коня. Далеко косолапим мішкам, які годяться хіба що для дитячих казок, до святого Георгія, нашого Єгорія Хороброго, про якого на Русі завжди співали, що у нього

По колена ноги в чистом серебре,

По локоть руки в красном золоте,

Голова у Єгорья вся жемчужная,

Во лбу-то солнце, в тылу-то месяц,

По косицам звезды перехожие…

Але Георгій перш за все христолюбивий воїн, знаменитий іншим — змієборством. З ним Русь наша усіх зміїв — гадів поб’є!

"Хі-і.. — подумки жахнулася принцеса Марія, вона ж велика княгиня московська, слухаючи аж надто відвертого з нею князя. Та це ж… Це ж майбутня загроза самій Німеччині, яку вона по-суті представляє у Кремлі. Вочевидь її, Велику Німеччину, має він на увазі, говорячи про змія, якого їхній Єгорій Хоробрий проштрикує списом і топче конем? І чи не її Георгій Побідоносець — себто нова Русь, — збирається розчавити

своїм неспинимим конем? О, про таку задумку московського князя треба негайно повідомляти Берлін… Виходить, Георгій — захисник Русі, покровитель її князів, — виступає проти чужоземного засилля і в майбутньому буде погрожувати самій Німеччині. Принаймні тоді, як Русь зміцніє після поразки і знову відродиться…"

Так подумала сполошена княгиня, рада, що дізналася про щось потаємне на цій незбагненній їй Русі, подумала і…

І охолола. Від бажання негайно доносити в Берлін. Хоч вона й була німкенею (ще була німкенею, і навіть — арійкою), але чи не вперше вже відчула себе руською княгинею тієї Русі, з якою вона має пов’язати свою подальшу долю. Берлін далеко, а Русь… Русь ось вона, у неї під боком. Та й хто вона була в Німеччині, на своїй ніби ж батьківщині — коханкою у високопоставлених чиновників рейху? Які використавши її в постелі, могли під сіднички й ногою дати. А тут, у Московії, вона велика княгиня. А великій княгині просто… просто непристойно бути донощицею. А ще як народить князеві довгоочікуваного спадкоємця, то й назавжди увійде в руську історію, як увійшли до неї ті іноземки, на яких раніше женилися руські князі, царі, імператори…

Та й не з Німеччиною їй віднині по дорозі, а з Руссю. Хай поки що княжою, але яка неодмінно в майбутньому стане царською, а потім і імперією. І цього поступу Німеччині не зупинити — це навіть було їй збагненно. А коли так, то вона вибирає Русь, яка завтра буде великою. Георгій Побідоносець неодмінно переможе змія, бо такого, аби гад переміг цілий народ — бути не може. І вирішивши так, княгиня більше не вагалася…

Йосип Джугашвілі під номером IV не такий і простецький, як удає з себе, була переконана принцеса Марія, а в людях вона розбиралася. Особливо, в гіршій половині того людства, в чоловіках — предметі своєї постійної пристрасті. (І як би ми жили, жінки рознещасні, якби у світі білому не було гіршої половини хомо сапієнсів, що звані чоловіками?). Це вельми руський мужичок, хоча й напівгрузин. Перед німцями любить

косити — і це йому вдається блискуче, — під такого собі… м-м… руського Іванушку — дурачка. Аби приспати пильність рейху. Що, мовляв, з нього візьмеш, як він… простачок — дурачок. А Йосип і радий косити. Під все того ж дурника народного. Бо знає, що всюди вивідники гестапо, штатні і добровільні стукачі—дятли…

Насправді ж його позиція базується на одному киті: Москва колись пережила татаро — монгольське іго, переживе й тевтонське — чи яке там? Переживе, бо в них, як писав їхній Пушкін (принцеса Марія посилено і не без успіху вивчала російську мову і навіть могла в оригіналі читати Пушкіна, хоч не все ще й тямлячи): в їхньому царстві—государстві всюди панує—владарює "руський дух", тому в них і "Руссю пахне". І взагалі, "там (себто у них, руських) чудеса: там леший бродит".

Там на неведомых дорожках,

Следы невиданных зверей…

От-от. З ними, руськими, вухо треба тримати гостро і завжди бути напоготові. Тяжко збагнути чого вони хочуть. Кажуть, "от счастья счастья не ищут". А самі шукають. Позбувшись одного лиха, тут же шукають інше. У Москві, на Красну площу в жовтні з червоними прапорами, серпастими, молоткастими, все ще мітингуючи виходять. (Буцімто ветерани, а там хто вони насправді — розберися!). Але неодмінно з транспарантами "Долой". Кого — "долой"? Куди — "долой"? А ще виходять з незмінними портретами вусатого кремлівського горця в мундирі генералісимуса. (Те найвище звання він сам собі й присвоїв, бо сам себе на раді найвищих військовиків і висунув: "Є пропозиція присвоїти товаришу Сталіну звання генералісимуса. Хто проти?" — проти, звісно, не було нікого). Виходять з вимогою "навести порядок". А як ти його, на місці Йосипа IV наведеш, як Колима і Магадан, як і вся Сибір неісходима вже давно не підвладні Москві. Московітам туди засилати своїх опозиціонерів — зась!

А ще ті, з транспарантами "Йосип Сталін, товаріщ дарагой", вимагають, аби у Кремлі знову сидів Йосип Сталін, "товаріщ дарагой". А як ти його посадиш, як він більше як піввіку старечою мумією в саркофазі мавзолею лежить. (Здається, вже закінчилося чергове перебальзамування).

Та й потім… Якщо Йосипа Сталіна садовити на московський престол, то куди ж дівати його прапра… Йосипа IV, який сидить на тім престолі і вже має на нього законне право у вигляді ярлика? Та це ж… Це ж, була переконана княгиня Марія, спроба замаху на існуючу владу. Спроба перевороту. А Йосип замість того, аби цих крикунів закликати до порядку, в "княжу" демократію (що за гібрид дивнющий — княжа демократія?) все ще грається. А ще мріє стати Іваном Грозним! А в самого анічого грізного немає і в зародку. Як відчуває Марія, він ще й боїться. Того кінця, який спіткав його кумира на 54–му році його життя… Митрополит Філіпп набрався мужності і почав виступати з різними проповідями, у яких "обличал" самодержця — тирана: "До каких пор будешь ты проливать без вины кровь верных людей и христиан?.. Отколь солнце начало сиять на небесах, не слыхано, чтобы цари возмущали свою державу… Мы, о государь, приносим здесь бескровную жертву, а за алтарем льется кровь…"

З наказу царя, що оскаженів од гніву на ті проповіді, собор єпископів, використовуючи ложні доноси, "низложил" митрополита, опричники витягли його з храму Божого, порвали на ньому облаченіє… Буцімто ієрея заслали в Тобольський монастир, де його і задушив Малюта Скуратов — вірний слуга царя і виконавець його найжахливіших задумок.

А що ж Іван Грозний? В одну з зимових ночей над Москвою з’явилася яскрава комета, між людом поповзли чутки, що це, мовляв, "знамение смерти". Переляканий цар велів схопить волхвів — астрологів. Але вони теж провістили йому швидкий кінець. І дату визначили: 18 березня. Перепудився не на жарт самодержець небесного знамення та віщування волхвів — кудесників. А коли настав ранок того дня і цар

зостався живим, то велів повідрубувати волхвам голови за лжевіщування. Мовляв, 18 березня сьогодні, а він, слава Богу, живий — здоровий.

Тоді волхви сказали: "День ще не минув".

А під кінець того дня — 18 березня, — цар, який сидів у халаті на постелі і грав з кимось у шахи, раптом здригнувся, упав і дух свій смердючий спустив…

Ось такого "знамення смерті", якщо буде він таким жорстоким, яким був кумир його Іван Грозний, і боїться Йосип IV, як ще раніше боявся і його далекий прапрадід. Боїться і в той же час мріє стати Грозним. Але не стане. Надто м’який. Не диктатор — хоч самій бери в свої бразди правління та з допомогою протектора наводь лад в князівстві Але ж це так нудно — займатися державними справами. Інша річ — любовними. Тут вона і тактик, і стратег відмінний. І рівної їй в цьому архіприємному ділі немає. Та й бути не може. Бо нічого кращого за любов людство так і не придумало. І не придумає, була вона певна. Сказано ж бо: людина живе любов’ю. А все інше — феодалізм, імперіалізм, соціалізм, комунізм, демократія чи що там ще — потім, потім…

Але доводилось про щось повідомляти пана рейхсканцлера, як він її, благословляючи на Москву, зобов’язав. Про те, що на баштах Кремля замість червоних зірок вже давно розпростерли крила двоголові орли? Але це всім в очі здалеку кидається і про це Берлін вже застерігали на раз гестапівські вивідники. Та й сам протектор бачить, що Йосип IV сидить "под сенью двуглавого орла". І ті орли багато про що говорять — Москва їх недаремно відновила на кремлівських баштах.

А ось про те, що великий московський князь мріє відродити руське царство і стати першим царем всія Русі, варто було б застерегти Берлін, але..

Але прощай тоді її мрія стати царицею — Берлін може швидко замінити Йосипа IV на якого-небудь Йосипа V — скільки там ділов! І заодно замінить її, велику княгиню, якоюсь іншою принцесою — їх нині розвелося!..

Ні, сама собі вона крила не зв’яже.

І власній мрії на горло не наступить — не дурна ж вона! Хоч і зобов’язувалася слідкувати за великим московським князем та про все — навіть про мрії—забаганки його доповідати в Берлін. Вона й доповідатиме. Але вибірково, дозовано. Про щось менш суттєвіше повідомлятиме Берлін, аби не викликати підозри, що вона перекинулась на інший бік, — а про щось і мовчатиме. Хоча б про плани Йосипа стати руським царем і відродити руське царство. Бо тоді й вона не стане царицею. Та й батьківщина її вже тут, у Московії — недарма ж вона велика московська княгиня. Тож треба підігрувати Йосипу в його далекоглядних планах стати царем, а в Берлін доносити про щось інше. Доти, доки вона не стане царицею. А там… там видно буде.

Прийнявши таке рішення, велика московська княгиня вирішила повести з Берліном подвійну гру, а самій надійніше всідатися "под сенью двуглавых орлов", які знову розпростерли крила над Кремлем.

І вона чи не вперше ніжно притулилася до теплого плеча мужа свого і тихенько щось замуркотівши, заснула легким і лагідним сном. І чула, як у руському царстві—государстві задзвонили у всі дзвони…

А Йосип IV Джугашвілі—Грозний на білому коні виводить з-під арки Спаської вежі своє військо — у похід на землі сусідів, щоб зробити їх ісконно руськими…

"Там чудеса… — бурмотіла вона уві сні, — там леший бродит…"

І чомусь їй здавалося, що на грудях у того незбагненного їй руського лєшого не звичайний ярлик, не простий, а — на право володіння однією шостою всього земного суходолу…

"Там чудеса… там леший бродит…"

"Лєший… легший", — бурмотіла Марія, старанно повторюючи це трудне для неї руське слово, заодно пригадуючи, що вона встигла вичитати про таку невідому їй істоту слов’янської міфології…

"Легший" завжди з’являється (показується) й зникає несподівано. Наче з нічого вигулькує і в ніщо пірнає. Був і немає. А ще любить співати, але співає без слів, ляскає в долоні, регоче, плаче, кривляється, грає очима, бісики пускає, кує лихо, умишляє зле і любить з порядних людей робити дурнів. А ще перекидається в якогось мовби ж безневинного дідусика—ісусика, в подорожнього або й вовка чи філіна і тоді виє і ухкає так, що аж мороз по шкірі йде…

Завжди ходить без шапки, волосся зачісує наліво, а каптан застібує направо (по цій ознаці його можна легко впізнати), брів та вій у нього немає.

А ще всім капостить, збиває людей зі шляху, заводить їх в дрімучі хащі, лякає і ману напускає. Любить той лісовичок грати в карти з такою ж нечистю як і сам, і часто програє їй звірів, над якими він владарює.

Любить випити руської водки, живе із своїм сімейством (виявляється, він сімейний?) у дуплі старого дерева. Разом з перевертнями та іншою нечистю вважає день Воздвиження (27 серпня) своїм днем, зранку зганяє звірину в одне місце і влаштовує їй огляд. А на Єрофея (17 жовтня) особливо безчинствує та бешкетує — "дурить у лісах", колобродить, кричить, регоче так, що аж моторошно стає, ляскає в долоні, вигукуючи "Ага, ага!!!", ламає—трощикує дерева; безпричинно

ганяє звірів, а тоді — набешкетувавшись за довгий день, — зникає. Того дня руські люди і носа не потикають до лісу — страшно.

Пригадаєш все це, Марія вже було заспокоїлась — кого нині злякаєш тим патріархально — дрімучим, хоч загалом і милим лісовичком — дідком чудернацьким, який любить влаштовувати цілі спектаклі. Хіба що хто лаючись — сварячись з серця вигукне: "А йди ти до дідька!"

Мила дитинна міфологія наївних слов’ян!

А заспокоївшись, принцеса — вона ж велика московська княгиня — вже хотіла було, помахавши на прощання "лєшому" ручкою, смачно позіхнути і, перевернувшись на другий бік, продовжити баю-баїньки, як раптом загледіла…

Ой леле!

Та це ж якийсь особливий руський лєший! (І як вона зразу до нього не придивилася як слід!). У білому кітелі! Що за дивний "лєший"? Ще й з погонами… стривай, стривай… Так, так, генералісимуса. На грудях — золота зірка Героя. Темно-сині штани з яскраво-червоними лампасами… Хо-хо!

Це що — сучасний різновид руського лєшего?

— Йосипе, Йосипе, — затермосила велика княгиня великого князя, котрий мирно давав поруч хропака. — Та проснися ж, сонько!.. Це — Сталін. Чуєш, Йосипе, твій предок з мавзолею вибрався. Певно ті бальзамувальники при черговому перебальзамуванні щось переборщивши, оживили його.

Але чоловік у статусі великого князя лише щось бурмотів нерозбірливе і відмахувався од неї. І знову виспівував носом рулади.

— Йосипе, стережися! — верескнула велика княгиня. — Він іде! Сюди йде. З того світу встав. Прямує у Кремль, до твого кабінету, аби захопити у тебе всю владу… Охорона?!. Ей, охорона??!

Та зупиніть же лєшего в білому кітелі — лихо буде нам усім!..

…Вождь неспішно, як звик все робити, зайшов до свого колишнього кабінету, що за довгі роки був ним вивчений до найменших дрібниць і полегшено зітхнув.

— Чи не піввіку минуло як сюди востаннє заходив, а наче вчора його залишив… (Вождь не любив перемін, особливо здійснених без його відома).

Хто вперше мав щастя лицезріти в натурі "вождя всіх народів", незмінно дивувався — старанно приховуючи в собі подив, — що керманич людства зовсім не відповідав своїм парадно — офіційним зображенням, масово розтиражованих по всій неозорій "країні Рад", на яких він — ікони, ікони! — незмінно зображувався величним та імпозантним, богатирем і витязем в одній особі, оспіваний у всіх видах народної і авторської творчості, возвеличений і піднятий на невидимих котурнах чи не до небес, герой, воїн і діяч з надзвичайною чи не містичною силою й відвагою, новітній богдихан комуністичної Піднебесної Імперії, тоді ж як насправді — все в тій же натурі — це була маленька непримітна, сірого кольору людина, власне коротун, худорлявий, чи не миршавий, негарний, одна рука коротка, обличчя побите віспою мундир генералісимуса бовтався на ньому, як наче був з чужого плеча.

Був він як завжди штучно спокійний, підкреслено неквапливий, з уповільненими манерами говорити, але як завжди з параноїдальною підозрілістю, патологічно жорстокий, якому завжди приносило задоволення нищення собі подібних. Пройшовся кабінетом.

Над робочим столом висів знайомий до дрібниць фотопортрет Ульянова (Леніна) — сидячи в кріслі у своєму кремлівському кабінеті, старший вождь читав якесь число "Правды".

Сталін у білому кітелі із золотими погонами генералісимуса і такими ж ґудзиками, із золотою зіркою Героя на грудях, у темно-синіх штанях з яскраво-червоними лампасами постояв перед портретом, задоволено буркнув: А я таки виграв "Другий Брестський мир", — запалив люльку і, помахавши рукою, наче комусь невидимому щось заперечував, погасив сірник. Якусь мить замислено і в той же час з насолодою смоктав свою знамениту, вже оспівану поетами люльку, а потім повернувся до присутніх у кабінеті Молотова та Берії, котрі сиділи за приставним столиком, тримаючи рівно спини, наче у них там були загнані металеві прути. Не спускали з вождя очей, готових у будь-яку мить прийняти потрібний йому вираз…

— Чергове моє перезабальзамування закінчилося більше ніж успішно, — вождь з насолодою (зголоднів за тютюном за довгі роки лежання в саркофазі мавзолею), випустив хмарку ароматного димку од свого улюбленого тютюну "Герцеговина — Флор". — Настільки успішно, що я вирішив повернутися — звичайно ж на численні прохання трудящих — з мавзолею у свій робочий кремлівський кабінет.

— Я завжди був упевнений, — спроквола почав Молотов, — що ти, Коба, попри чергові перезабальзамування…

— …живіший всіх живих! — схопившись і виструнчившись, вигукнув, як верескнув Берія, ледь чи не зриваючи голос.

— Саме це я і мав на увазі. Ти — Коба — живіший всіх живих, — спокійно закінчив Молотов і невдоволено глянув на головного карателя — чого ти, мовляв, прешся поперед батька в пекло?

Пенсне, коли вони бликнули один на одного, в обох різко зблиснули.

— Оскільки ж я живий всіх живіших, в чому я ніколи й не сумнівався, то й приступаю до виконання своїх обов’язків… Яких, до речі?

Молотов і Берія, забувши про своє закореніле суперництво, вигукнули в унісон:

— Видатного діяча комуністичної партії і московської держави, міжнародного комуністичного і робітничого руху, генерального секретаря комуністичної партії Московського князівства, члена політбюро ЦК, голови президії Верховної ради Великого Московського князівства, Голови ради оборони, видатного і єдино правильного та несхибного ленінця, батька всіх народів, керманича, вождя і вчителя московського народу і всього прогресивного людства в цілому та геніального великого князя Великого Московського князівства!

— Саме це і я мав на увазі, — вождь хукнув голубим димком. — До чергового перебальзамування я перебуватиму не в мавзолеї, а в Кремлі, виконуючи перераховані вами обов’язки. На прохання, звісно, трудящих усього світу.

— З нагоди твого удачного перезабальзамування й щасливого воскресіння, Коба, — озвався Молотов, — на Красній площі заплановано мітинг трудящих, на якому ти мусиш виступити на честь…

— …такої епохально—історичної події, що ощасливить не тільки великий московський народ, а й усе людство планети Земля! — вигукнув Берія.

— Лаврентію, — вождь зупинився і примруживши, дивився на головного карателя так пильно, що того почав колотити внутрішній дріж, — я тебе і Молотова затребував із пекла у Кремль не для пустих, хоча й дзвінких балачок, а для діла.

— Я вже віддав розпорядження органам на честь такої події збільшити кількість виявлених ворогів народу на сто й один відсоток! Але їх так багато, що у Великому Московському князівстві не вистачає нових місць ув’язнення. Будемо посилено, — Берія сапнув чергову порцію повітря, — посиленими темпами їх будувати. А також перетворювати школи, вузи, лікарні тощо на нові місця ув’язнення.

— Я думаю, Лаврентію, що ти неправильно, — випустив йому дим в лице, — не по-ленінському, не по-більшовицькому мислиш (Берія похолов, посірів, позеленів, а потім і посинівши, почав чи не на очах зменшуватися в об’ємі). Такі заходи надто дорого обійдуться державному бюджету. Зрештою, це не економно. Чи не краще все Велике Московське князівство, разом із Кремлем з істино ленінським, більшовицьким розмахом оточити колючим дротом із сторожовими вишками і перетворити його на табір… На табір, скажімо, скажімо… соціалізму. Га? Як, Лаврентію? Второпуєш?

— Так точно, товаришу Сталін. Перетворимо під вашим мудрим керівництвом Велике Московське князівство на суцільний табір, табір соціалізму! За другим заходом у такий же табір перетворимо і увесь світ, зігнавши до нього все прогресивне людство!

— Хвалю за істино ленінський розмах, істино більшовицький, Лаврентію!

Жаль тільки, що сьогодні це ще не реально — увесь світ перетворити на єдиний табір соціалізму з єдиною охороною і конвоєм. З керівним, звичайно, центром у Кремлі — жаль, жаль… Тому розміри табору соціалізму доведеться обмежити однією шостою земного суходолу.

— Бу зроблено, товаришу Сталін! Від вашим геніально — мудрим керівництвом і невтомним батьківським піклуванням, Московське

князівство швидко сягне розмірів однієї шостої земного суходолу. Не вперше.

— Але для цього мені потрібний… — вождь озирався, поводячи по кабінету жовтими, котячими очима. — Де він? Чому мені його ще ніхто не вручив?

— Кого, Коба? — запитав Молотов (Берія знову почав зменшуватися).

— Ярлик на князівство, — вождь повернувся до Берії, який на очах все зменшувався і зменшувався. — Може ти знаєш, Лаврентію, де подівся ярлик на князівство?

— У… у Йо… Йосипа, — пробелькотів головний каратель. — Не догледів, товаришу Сталін, винуватий!

— У якого це… Йосипа?

— У четвертого. У Йосипа IV Джугашвілі—Грозного.

— Грозним можу бути лише я. Негайно відібрати у самозванця ярлик!

Тієї ж миті гуркнув грім. Можливо, то був грім природній, викликаний електричними розрядами в атмосфері, але відразу ж до кабінету вождя браві хлопці—молодці в червоних кашкетах із синім затягли — він відчайдушно пручався, — Йосипа IV Джугашвілі, віднедавна ще й Грозного, який на той час перебував у статусі великого московського князя і тому мав на грудях ярлик на князівство.

— Ви не смієте, — кричав великий князь, як тільки-но Берія, кинувшись до нього, заходився знімати з нього ярлик. — Мені його вручили в самому Берліні! Я — великий князь!

— Малий ти для великого князя, — Берія знявши з Йосипа ярлик, підніс його Сталіну. — Тільки ви, як геніальний керманич і батько всього прогресивного людства маєте законне право носити ярлик на князівство.

І тієї ж миті вони проснулися — великий князь і велика княгиня.

У своїх кремлівських палатах, у княжій спочивальні.

— О, майн Гот, — вигукнула велика княгиня. — Що це було?

— О, майн… тобто мій Боже, — вигукнув великий князь поспішно хрестячись. — Що це… б-було? Наваждення? Мана? Наслання?

— Це був усього лише сон, — отямившись, перевела подих велика княгиня. — Нам обом снився один і той же сон…

— Слава Богу, що це всього лише сон, — ще затятіше хрестився великий князь. — Сталіна хоч і перезабальзамували, але його знову покладено в саркофаг мавзолею.

— Ти… ти певний? Що його покладено в саркофаг?

— Завтра… ні, вже сьогодні вранці перевірю. Велю віднині так його перебальзамовувати, аби він не придумав коли-небудь ожити.

І по хвилі стривожено (аж дихати став хрипло й тяжко):

— А що коли це… це не сон?

— Не смій навіть так… навіть так думати! — верескнула велика княгиня і, метнувшись до дверей спочивальні, підперла їх тумбою. — Це був усього лише сон! Ніякий Сталін не розгулює Кремлем!

— А якщо це сон…

— Сон, сон, — тряслась як в лихоманці княгиня.

— Якщо це, питаю, сон не простий, а…

— А який, трясця б його взяла!..

— Той, який збувається… Наприклад, віщий.

— Нам ще цього не вистачало! Доведеться спішно дзвонити в Берлін. Хай піднімають по бойовій тривозі бронетанкову дивізію в Підмосков’ї!

І тієї ж миті біля великокнязівської подушки на приставному столику несамовито, — здавалося, що він аж підстрибує в захваті, сам збуджений тією незвичайною новиною, яку він оце зібрався передати, — задзвонив державний телефон з двоголовим орлом.

— Не бери… Не знімай трубки, ми спимо… Міцним сном п-праведників, — затряслася як в лихоманці велика княгиня. — Я ще не встигла тобі й спадкоємця народити… Коли ж я тепер народжу? Та й кому він буде потрібний, спадкоємець престолу, який у тебе хочуть відібрати?!. Це він дзвонить… ВІН. Буде забирати в тебе ярлик на князівство…

— Так я йому й віддам, — силувано бадьорився великий князь, який у ту мить значно і значно поменшав в об’ємі. — Де охорона?!. Арештувати його! Негайно повернути до мавзолею! На вічне зберігання в саркофазі! А тих… бальзамувальників — на дибу!!!

— На яку це… д-дибу?

— А на ту, на яку посилав своїх противників Іван Васильович Грозний.

Але трубку все ж таки зняв — злякався її не знімати.

— На дроті — Берлін! — заторохтіла телефоністка. — Герр Йосип? Зараз з вами — приготуйтеся, — буде говорити сам пан рейхсканцлер!..

І тієї ж миті в трубці почулося знайоме хрюкання.

— Герр Йосип?.. Вітаю великого московського князя з епохальною подією... ("І коли вони в Берліні встигли дізнатися про воскресіння забальзамованого Сталіна? Невже це й справді не сон"? — встиг подумати герр Йосип). Щойно в Берліні у своєму мавзолеї після чергового перебальзамування щасливо воскрес і ожив фюрер німецького народу і всього прогресивного людства... Так, так, Адольф Гітлер... Але, але, герр Йосип?!. Де ви пропали? Чому я не чую ваших радісних вигуків? Фюрер від імені трьохсот бронетанкових дивізій вермахту і всього німецького народу передає сердечне вітання своєму другові Йосипу Сталіну! Гаряче — найгаряче.

Фюрер вже збирається той, як його... драх нах Остен!..

І в ту мить вони обоє й проснулися. Одночасно. Великий князь і велика княгиня. І вдруге тієї ночі їм снився спільний сон. Один і той же — обом. Одночасно. Ну й дива-а!..

— Невже він і справді в-віщий? — як в ознобі трясся герр Йосип.

— Нам ще цього не вистачало!

— Але я ніколи... Ні Гітлеру, ні Сталіну не віддам ярлика...

— Так ніби вони в тебе будуть питати на те дозволу…

Сиділи на постелі в сорочках і сполошено та сторожко дихали, не розуміючи все ще де вони: по той бік сну чи вже по цей?..

Десь на зубчастих мурах Кремля — аж у палатах чути було, — галасувало й каркало вороння.

Двоголові орли на вежах державно сяяли і їм здалося, що Сталін таки повернувся до Кремля аби відібрати у нього, Йосипа IV Джугашвілі —Грозного ярлик на князівство.

— Там чудеса… — бурмотіла і теж тряслася велика княгиня, — там… Сталін бродить…

— Що ти… мелеш, німкене? — схопився великий князь і на всяк випадок притягнувши до дверей спочивальні ще одну важенну тумбу, підпер нею двері. — Який Сталін? Пушкіна треба краще читати. У нього — лєшій.

— Яка різниця, — відмахнулася велика московська княгиня. — У вас, на Русі, все можливе.

— Це у вас… у вас все можливе, — накотився на неї князь і за сумісництвом муж.

— Де це у нас?

— У вас, у вас, — як затявся великий князь.

Але вона його вже не слухала, все ще бурмочучи:

— Там чудеса… там Сталін бродить…

І хоча в Олександра Сергійовича бродив зовсім не той "лєшій", але справді — яка різниця?

Епілог

ПОСМЕРТНЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ ВОЖДЯ

…Здавалося, ніщо не віщувало неприємностей для забальзамованого і перезабальзамованого вождя, якого вже третій рік як підселили в чужий Мавзолей, що таким робом був перетворений в комуналку. І три роки над входом, на багатотонному гранітному блоці біліли два прізвища насельників: "Ленін" зверху і "Сталін" знизу.

І раптом 28 жовтня 1961 року під вечір Мавзолей було спішно огороджено щитами з написами:

"ЗАЧИНЕНО НА ЧАС РЕМОНТУ".

Москвичі і гості червонозоряної столиці гадали: що — чи кого? — будуть ремонтувати в Мавзолеї? Сходились на тому, що вочевидь його пожильців, дві високопоставлені мумії.

Ще через два дні посилені наряди міліції безцеремонно очистили Красну площу від гуляк: мовляв, у зв’язку з тим, що буде проводитись репетиція параду і техніки до свята 7 жовтня.

А тим часом за Мавзолеєм під Кремлівською стіною фанерними щитами для чогось — чи для когось? — огородили місце. В акурат на одну могилу.

І мовби правда. Щодо могили. Адже в майстерні на території кремлівського Арсеналу столярі спішно збивали труну — домовину.

Гм-гм… Для кого? Покійника у Кремлі на той час мовби ще не було і не передбачалося, хоч кандидатів на таку роль там було через одного.

Тим часом солдати Кремлівського полку за фанерними щитами під Кремлівською стіною спішно копали могилу. Під вечір 31 жовтня її дно і стіни виклали залізобетонними плитами — готово! Але для кого? Всі боги, сиріч члени Політбюро ще живі, інших якихось високопоставлених покійників навіть і не передбачалося.

Хоч покійника і на позір ніде не було видно, але в 21.40 за московським часом за Мавзолеєм зібралися члени Урядової комісії на чолі з Миколою Шверником (на той час голова Комітету партійного контролю і звичайно ж — Герой Соцпраці). Ще через 5 хвилин високопоставлені кремлівські бонзи не дивлячись один на одного, в супроводі керівника 9–го управління КДБ спустилися в Мавзолей. У всіх були пісні обличчя — наче вони перед цим добрий місяць постилися.

Шверник навіть плакав. Принаймні, шморгав носом.

Це коли забальзамований труп Сталіна із саркофагу в Мавзолеї перекладали в щойно збиту труну.

А річ у тім, що двома днями раніше на ХХП з’їзді КПРС, що тоді проходив у Кремлі, після заключної доповіді М. С. Хрущова виступив секретар Ленінградського обкому товарищ Спиридонов і з більшовицькою прямотою запропонував "убрать тело Сталина с Мавзолея Ленина".

З’їзд із все тією ж більшовицькою прямотою підтримав цю пропозицію.

Ба, ба, на трибуну зненацька попросилася якась Лазуркіна — член партії з 60–річним стажем, і заявила, що напередодні вона буцімто… радилась з Іллічем (себто з його мумією! Містика якась!) і що буцімто

Ілліч (сиріч його мумія) "стояв перед нею як живий". Ще й поскаржився (якщо мумія, то — поскаржилась), партійці з 60–річним стажем, що йому (їй, якщо мумії) буцімто "неприятно лежать в гробу рядом со Сталиным, принесшим столько бед партии". (Про ті біди, що їх сам Ілліч приніс, вождь тактовно промовчав).

І доля мертвого Сталіна була вирішена. З його кітеля зрізали золоті ґудзики (були в нього й такі, як він лежав у Мавзолеї), зняли Золоту Зірку Героя Соцпраці, тіло переклали в труну, а віко, як і водиться з покійниками, "заколотили".

Сподіваємось, назавжди. (А втім, поживемо — побачимо).

Далі вісім офіцерів Кремлівського полку на плечах винесли труну з Мавзолею (треба гадати, Ленін полегшено зтіхнув, що позбувся нарешті підселенця!).

Шверник з останніх сил шморгав носом, сиріч плакав. О двадцять другій п’ятнадцять труну поставили біля ями. Далі за справу взялися солдати — на вірьовках вони опустили труну в яму. Прощальних промов не було. Все робилося тишком — нишком, ніби крадькома і зпідтишка — від широкої громадкості.

Шверник все ще, але вже явно силуючи себе, шморгав посинілим носом. Солдати опустили в яму плиту перекриття, а тоді взялися за лопати.

Могилу швидко засипали (Шверник нарешті заспокоївся і вже не шморгав носом), зверху поклали плиту з прізвищем (ім’ям та по-батькові) і двома датами: народження і смерті. Все робилося мовчки, швидко, всі звуки глушили оркестр та гуркіт танків, які проводили репетицію параду на Красній площі.

Коли все було скінчено, члени Урядової комісії мовчки почовгли до Кремля — Шверник більше не шморгав носом.

Над входом до Мавзолею тим часом замаскували одне ім’я, нижнє і залишилося над входом лише верхнє — "Ленін". (Пізніше старий моноліт буде замінено новим, вже з одним ім’ям мумії).

На тім і скінчилося переселення "батька народів" — з Мавзолею до персональної могили.

А втім, залишилися ще вірші поета Євгена Євтушенка, де є такі рідки:

И я обращаюсь к правительству нашему с просьбою:

удвоить, утроить у этой плиты караул,

что б Сталин не встал

и со Сталиным — прошлое…

А воно ні-ні, та й встає.

Принаймні, все ще силкується вилізти з могили на світ білий.

А втім, все це…

Все це авторова фантазія — про те, що, мовляв, лєшій бродить…

Реальність же…

Реальність якраз така ж сама…

Як засвідчила якось преса (набрано було великими літерами): "СТАЛІН НА ЦЬОМУ СВІТІ, А ЗОВСІМ НЕ НА ТОМУ".

В цьому нас переконує, писала далі газета, голосування, організоване телеканалом "Россия" в рамках проекту "Ім’я Росії. Історичний вибір — 2008".

Під час голосування громадяни повинні були вибрати історичну особу, чиє ім’я найбільш повно асоціюється для них з ім’ям Росії.

І чиє ж, цікаво?.

За даними проміжних підсумків одноособово лідирує він, Йосип Сталін. Виходить, він таки й справді на цьому світі?

Виходить, таки мав рацію Олександр Сергійович, коли якось застерігав: там чудеса, там лєшій бродить?...

P.S. "СЕКРЕТИ СТАЛІНА СХОВАНІ ЗА ПАРКАНОМ"

Це з преси.

Ще з цього ж матеріалу:

"Простих смертних, які побували тут, можна порахувати на пальцях. "Ближня" дача "вождя народів" у Кунцевому з дня його кончини ані на хвилину не припиняла залишатися гранично закритим об’єктом. Не дивно, що це місце як і раніше залишається окутаним таємницею.

Найкоротший шлях з Кремля до дачі займає рівно 12 хвилин. Тому Сталін і називав цю дачу ближньою".

І ось вже високі ялини, що ховають у своїй гущавині "ближню". Та ще шестиметровий паркан зеленого кольору (дачу ще називали "зеленою") під листя дерев, тож будинків не видно — вождь надійно ховався на "ближній".

За парканом, як свідчать ті, хто там був, "краса, що її не по описати.

Аж, аж не віриться, що це чудо розташоване практично в самому центрі Москви. Але шум мегаполіса сюди не долітає, тому тут царює незаймана тиша".

"Але я, — пише далі авторка, — відчувала забобонний страх. Час ніби тут зупинився, "законсервувавши" дачу — на ній нічого з дня смерті "вождя народів" не змінилося..."

Лише обмежена кількість чиновників та особиста охорона знала де знаходиться дача. На карті це місце не позначено. Маршрут від Кремля до "ближньої" був один. Ним і їздили. Але вождь народів, який відправив на страту сотні тисяч і мільйони своїх співгромадян, сам страшенно боявся смерті, йому всюди ввижались замахи.

Тому гнівався на охорону, яка возила його завжди однією і тією ж дорогою на дачу. Вимагав змінювати маршрут, кричав:

"Ви мене під кулі возите! У вас лише один маршрут!"

Навколо дачі (теж із страху "хазяїна" перед уявним замахом) було два паркани: один внутрішній, другий зовнішній. Між ними і несли службу півтора десятка постових. Самої дачі з-за першого високого паркану вони не бачили. Це було для того так влаштовано, аби який охоронець (Сталін повторюємо, боявся смерті, йому всюди ввижалися замахи) та раптом вночі не пульнув по освітлених вікнах. Вночі периметр — дача займала 20 гектарів, — обходили додаткові охоронці з собаками).

Нині на дачі багато грибів — ягід, птахів та білочок — для них навіть вивішені годівнички. Розкішний сад, повний квітів.

Із передпокою двері ведуть до Малої їдальні, Великої зали і у Другу кімнату. Назви їм придумав сам Сталін і завжди поправляв, якщо хто називав їх по-іншому. Сталін хотів щоб дім був точнісінько як його кремлівська квартира. Тому стіни кімнат на половину їх висоти декоровані дубом та карельською березою. А вище фарбували у світло-жовтий або лимонний колір. В кожній кімнаті килими, бронзові люстри чи бра, дивани, крісла, картини… Всюди висять термометри — як і при Сталінові, тут сьогодні підтримують температуру від 18 до 22 градусів.

Працює ліфт — на другий поверх…

І далі авторка захоплено пише: "Звідтоді, як він помер, практично жодна тарілочка не розбилася".

Все на "ближній" дачі "вождя народів" так, як і було за його життя.

Час тут ніби зупинився. З дня його смерті минуло 55 років, але дачу все так же пильно стережуть — бережуть, нічого не міняючи. Для чого бережуть — стережуть так ревно і запопадливо порожню дачу кривавого вождя?

Чекають? Так, чекають! Що ось-ось повернеться Хазяїн, а до його повернення все готове — готовісіньке. Навіть на дачі, не кажучи вже про країну.

Чекають, пам’ятаючи рядки Пушкіна: "Там чудеса… Там Сталін бродить…"

Правда, у Олександра Сергійовича "Лєший", але…

Чи не все одне?

1996–2009 роки

1

Від назви бразильського штату Пернамбуку — бразильське дерево з дуже твердою жовто-червоною деревиною, що під час висихання стає темно-червоним (червоне дерево).

(обратно)

2

А втім, і в монархів іноді була любов — траплялося й таке диво. Писав же Петро I своїй жіночці Катерині найніжніші записочки, типу: "Катеринушка, друг мой сердешнинькой, дай Боже в радости и скоро вас видеть в Питербурхе..." (Востаннє Петро I назвав свою жіночку "Катеринушкой" в жовтні 1824 року, коли дізнався, що "Катеринушка" йому нахабно і майже відверто зраджує з іншим — дізнався, як і годиться мужу, останнім, коли всі при дворі вже знали і йому та "Катеринушке" попереминали всі кісточки...

(обратно)

3

Між іншим, "чудесный грузин", як Ленін ласкаво називав Сталіна, на початку минулого століття добував гроші для партії бандитськими наскоками. Як скаже посол США в Москві Булліт, Рузвельт гадав, що в Кремлі сидить джентльмен, але там сидів колишній кавказький бандит.